

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (นันทนาการ)

ปริญญา

นันทนาการ

พลศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Leisure Lifestyles of Personnel in Kasetsart University

นามผู้วิจัย นางสาวณิษฐา ชวงมณีโชติ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิมล ตั้งสัจพจน์, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรัณท์รัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีระ มาลีหอม, ศศ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Leisure Lifestyles of Personnel in Kasetsart University

โดย

นางสาวธนิกฐา ช่างมณีโชติ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธนัญญา ช่วงมณีโชติ 2554: วิธีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (นันทนาการ)
สาขาวิชานันทนาการ ภาควิชาพลศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิมล ตั้งสัจจงณ์, Ph.D. 117 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรใน
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้
ต่อเดือน กับวิธีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัย ครั้งนี้เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย จำนวน
ทั้งสิ้น 377 คน เป็นเพศชายจำนวน 127 คน (ร้อยละ 33.69) และเป็นเพศหญิงจำนวน 250 คน
(ร้อยละ 66.31)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น นำแบบสอบถามให้
ผู้เชี่ยวชาญทางนันทนาการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน ได้ดัชนีความ
สอดคล้องอยู่ในช่วง 0.60-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 โดยวิธีของ
Cronbach วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2)

ผลการศึกษาพบว่า:-1) วิธีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิต แบบผู้มีความเชื่อมากที่สุด (ร้อยละ 41.64) รองลงมาคือ แบบนักลงมือปฏิบัติ
(ร้อยละ 17.51) แบบผู้มีความทะเยอทะยาน (ร้อยละ 17.24) แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ
(ร้อยละ 9.02) แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ (ร้อยละ 6.92) และแบบนักคิด (ร้อยละ 3.45)
ตามลำดับ และ 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
การใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Thanittha Chuangmanichot 2011: Leisure Lifestyles of Personnel in Kasetsart University. Master of Science (Recreation), Major Field: Recreation, Department of Physical Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Suvimol Tangsujjapoj, Ph.D. 117 pages.

Purposes of this study were to study leisure lifestyles of personnel in Kasetsart University, and relationships among gender, age, the highest education, monthly income and lifestyles of personnel in Kasetsart University. Subjects were selected by simple random sampling, including 127 males (33.69%) and 250 females (66.31%).

The research instrument was a self-administered questionnaire. The content validity was approved by 5 leisure experts. The Index of Congruence was 0.60-1.00 The Alpha coefficient of reliability by using Cronbach method was 0.85. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and Chi-square (χ^2).

Findings were found that:- 1) most personnel leisure lifestyles in Kasetsart University were in believers (41.64%), makers (17.51%), strivers (17.24%), achievers (9.02%), experiences (6.92%) and thinkers (3.45%) respectively; and 2) relationships among gender, age, the highest education, monthly income and leisure lifestyles of personnel in Kasetsart University were significant in statistics at .05.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ตั้งสัจจงจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรัณชรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และขอขอบพระคุณ อาจารย์รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สังข์อ่อง ประธานการสอบ และอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มยุรี ศุภวิบูลย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้โอกาสแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ภาควิชาพลศึกษา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับผู้วิจัย รวมทั้งนักวิชาการ และนักวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้อ้างอิงเอกสารของท่าน ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการตรวจและให้ข้อแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้ความร่วมมืออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่สมบูรณ์ ช่วงมณีโชติ ที่ให้ความช่วยเหลือและคอยเป็นกำลังใจ รวมทั้งสนับสนุนความคิดในการศึกษาและการดำเนินชีวิต และขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ สาขาวิชานันทนาการและชมรมฮอกกี้อุบลจันทร์พร จักรแก้ว ที่คอยเป็นกำลังใจรวมทั้งผลักดันให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ท้ายสุดนี้ คุณค่า ประโยชน์ และความดีงามอันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่ คุณแม่ น้องสาวศุภธินี ช่วงมณีโชติ ตลอดทั้งญาติพี่น้อง และทุกๆ คนที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

ธนัญญา ช่วงมณีโชติ

มีนาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	5
การตรวจเอกสาร	7
อุปกรณ์และวิธีการ	53
อุปกรณ์	53
วิธีการ	56
ผลและวิจารณ์	60
ผล	60
วิจารณ์	84
สรุปและข้อเสนอแนะ	90
สรุป	90
ข้อเสนอแนะ	93
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	96
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	104
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	106
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	112
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	117

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	วิถีชีวิตกับอิทธิพลต่อพฤติกรรม	13
2	การจัดกลุ่ม AIO เพื่อการศึกษาวิถีชีวิต (AIO Categories of Life-Style Studies)	15
3	แสดงความสัมพันธ์ของรูปแบบวิถีชีวิตของ VALs กับความสนใจในการใช้เวลาว่าง	27
4	สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
5	แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	63
6	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	64
7	แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ	72
8	แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอายุ	73
9	แสดงค่าจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านการศึกษาสูงสุด	75
10	แสดงค่าจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือน	78
11	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์กับเพศ	80
12	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์กับอายุ	81
13	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์กับระดับการศึกษาสูงสุด	82
14	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับรายได้ต่อเดือน	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่

หน้า

1 แสดงค่าเฉลี่ย IOC

107

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วิถีชีวิตกับปัจจัยที่มีอิทธิพล	11
2	กรอบแนวคิดของ VALs (Values and Lifestyle)	24
3	ความแตกต่างของความอิสระในการใช้เวลาว่าง	38
4	แสดงแผนภูมิการแบ่งส่วนราชการ	43
5	กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	52

วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Leisure Lifestyles of Personnel in Kasetsart University

คำนำ

การดำเนินชีวิตของคนมีอิทธิพลหลายอย่างเข้ามาเป็นปัจจัยไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ ที่อยู่ อาศัย อาชีพการงาน และประสบการณ์การใช้เวลาว่าง (Cordes and Ibrahim, 1999: 47) วิถีชีวิตเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง วิถีชีวิตสามารถที่จะใช้อธิบายพื้นฐานของบุคคลและระดับชั้นในสังคม สามารถอธิบายลักษณะการบริโภค อุปโภค ความชอบ รสนิยมของแต่ละบุคคล และยังมีความสัมพันธ์กันกับการใช้เวลาว่างด้วย นอกจากนี้วิถีชีวิตยังเป็นตัวกำหนดตนเองหรือคุณลักษณะทางสังคมของบุคคล (Veal, 1993: 233-252)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสิ่งต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ส่งผลถึงการดำเนินชีวิต ความพึงพอใจ และเป้าหมายของชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน บุคคลที่ได้รับการพัฒนาตามวิถีชีวิตของตนนั้นจำเป็นต้องมีกลุ่มสังคม เพื่อน ครอบครัวเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาตนเอง ความสำเร็จในหน้าที่การงาน วัฒนธรรมตามพื้นฐานของตน วิถีชีวิตของแต่ละคนนั้นยังบ่งบอกถึงสภาพเศรษฐกิจรายได้ ที่ชี้ถึงสถานะทางสังคม ทั้งนี้เมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปนั้นวิถีชีวิตก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น วิถีชีวิตจึงเป็นตัวกำหนดบทบาท หน้าที่ ความสำเร็จในชีวิต (Condeluci, 1995: 51) ชีวิตของคนเราเกิดจาก ความนึกคิด ความสำเร็จ การแสดงออกของตนเองและการใช้เวลาว่างที่พึงพอใจ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีข้อจำกัดในด้านทักษะชีวิต แต่เมื่อเราทราบถึงวิถีชีวิตแล้วนั้น ความสามารถและประสบการณ์ในชีวิตก็ทำให้ข้อจำกัดต่างๆ ลดลง

วิถีชีวิตไม่ใช่สิ่งใหม่ที่เราไม่คุ้นเคย แต่เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมานานแล้ว ซึ่งเราจะเห็นจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือ เป็นต้น ที่มักพูดถึงคำว่า วิถีชีวิต (Lifestyle) ซึ่งทำให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการ ผู้จ้างงาน เจ้าของโครงการต่างๆ จะผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของลูกค้า เมื่อตรงตามความต้องการและวิถีชีวิตแล้วนั้น โอกาสของการแนะนำสินค้าและบริการก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง และสามารถที่จะทำกำไรในงานนั้นๆ (Cross, 1993: 202) แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่าวิถีชีวิตของแต่ละคนนั้นเป็นรูปแบบใด นักการตลาดเชื่อว่า ผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีวิถีชีวิต หรือแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันโดยสะท้อนออกมาใน 3 มุม คือ กิจกรรม (Activity) ความสนใจ (Interest) และ

ความคิดเห็น (Opinion) ในปัจจุบันทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย มีการทำการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตของผู้บริโภคมากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล จากลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรม แบบของวิถีชีวิตนอกจากจะเป็นแบบการดำเนินชีวิตแล้วยังเป็นแบบของความสนใจของบุคคลผู้นั้นอีกด้วย (Kelly, 2000: 77)

การมีเวลาว่างทำให้เรามีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ตามประสบการณ์การใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคล เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตในแง่ของการพัฒนาตนเอง การสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของการใช้เวลาว่างนั้น เป็นการแสดงพรสวรรค์ ความสามารถ และศักยภาพของผู้เข้าร่วม ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตและให้ความสดชื่น ก่อเกิดแรงบันดาลใจในตนเอง (Condeluci, 1995: 48) เวลาว่างยังเปิดโอกาสให้คนได้เกิดความสนใจ ความต้องการ และอยากที่พัฒนาตนเอง (Miner and Bates, 1997 : 66-70) โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นต้องเกิดจากแรงภายใน และเป็นกิจกรรมที่คนผู้นั้นปรารถนา ตามคำจำกัดความกล่าวว่า การใช้เวลาว่าง คือ ประสบการณ์ที่อยู่เหนือกาลเวลา ธรรมชาติ สถานการณ์ โดยผู้เข้าร่วมจะเลือกได้อย่างมีความหมาย มีความเพลิดเพลิน และได้รับประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจต่อตนเอง (Dattilo, 2002: 415) ผู้ที่เข้าใจวิถีชีวิตของตนเองนั้นจะมีโอกาสได้ใช้เวลาว่าง และได้พัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม การใช้เวลาว่างได้สร้างความสมดุลให้กับชีวิตและกิจกรรมในเวลาว่างนั้นมีส่วนเติมเต็มให้กับชีวิต เช่น ต้องการความตื่นเต้น มองหาประสบการณ์แปลกใหม่ เป็นต้น

ความสนใจในการใช้เวลาว่างนั้นเป็นตัวบ่งชี้ถึงกิจกรรมที่จะเข้าร่วม และความพึงพอใจในการใช้เวลาว่างเป็นตัวกำหนดความต้องการที่จะได้รับความเพลิดเพลิน การได้เข้าร่วมในความท้าทายทางกาย และการรู้คุณค่าของตนเองเป็นสิ่งสำคัญทำให้ตัวเราว่าเรา มีคุณค่า มีสิ่งที่พึงประสงค์ และมีประโยชน์ (Cordes and Ibrahim, 1999: 41) กิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นเกิดตามความสนใจ โดยมีปัจจัยในเรื่องของรูปแบบกิจกรรม สถานที่ ลักษณะกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม ความบอยในกิจกรรมทางกาย ความต้องการอุปกรณ์ และราคาของกิจกรรมที่เข้าร่วม (Kreiner, 2005: 51)

ในการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้น ผู้จัดทำกิจกรรมจะจัดกิจกรรมที่มีลักษณะจัดเตรียมโปรแกรมไว้รอ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ เมื่อกิจกรรมที่จัดเตรียมขึ้นไม่เหมาะสมจะทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ เกิดการเบื่อหน่ายได้ อาจทำให้การดำเนินไปของกิจกรรมไม่เกิดผลประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร ส่งผลให้เป้าหมายไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้กิจกรรมที่

ไม่เหมาะสมยังอาจจะเป็นอุปสรรคขัดขวางการใช้เวลาว่างของผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เพราะคนเรามีความสนใจในการใช้เวลาว่างแตกต่างกัน แต่ละคนต่างความชอบต่างความคิดเห็น ดังนั้นถ้าทราบถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ ว่าผู้ที่จะเข้าร่วมมีความสนใจในการใช้เวลาว่างและสนใจกิจกรรมรูปแบบใด ทำให้ผู้จัดเตรียมกิจกรรมสามารถวางแผนและจัดเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งการวางแผนโฆษณาได้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดตามความสนใจของรูปแบบวิถีชีวิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยที่ประกอบไปด้วยหน่วยงานต่างๆ มากมาย และมีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน คณะ สำนักงาน สถาบัน และศูนย์วิจัย/อบรม/บริการ รวมจำนวนมากกว่า 9,747 คน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการขับเคลื่อนไปของข้างหน้าของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ดังนั้นเราควรจะให้ความสำคัญกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยอย่างจริงจังมากขึ้น ในส่วนของการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของวิถีชีวิตบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างแท้จริง เช่น การส่งเสริมกิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านวิชาการ กิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ทั้งนี้การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด มีปัจจัยสำคัญ เช่น รูปแบบวิถีชีวิตของแต่ละคน ความน่าสนใจของกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมไปถึงความต้องการและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การให้ความสำคัญกับการใช้เวลาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยการตระหนักถึงรูปแบบวิถีชีวิต เพื่อให้การใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการแล้วจะก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวบุคคลเอง ที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

การใช้เวลาว่างที่เหมาะสมเป็นส่วนที่สร้างความพอดีให้กับชีวิต การศึกษาถึงรูปแบบวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะลูกค้า ผู้บริโภค หรือบุคลากรในองค์กรต่างๆ นั้น ทำให้มีความชัดเจนในการคาดเดาพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจะสะท้อนถึงความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้เวลาว่างของบุคคลนั้นๆ ทั้งนี้ผู้นำทางนั้นทนทานการ ผู้ให้คำปรึกษาการใช้เวลาว่าง รวมถึงฝ่ายบุคลากรของหน่วยงาน สามารถนำวิธีศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการหารูปแบบวิถีชีวิต เพื่อเป็นแนวทางจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามวิถีชีวิตของกลุ่มคนนั้น การศึกษาถึงวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยังมีผู้ศึกษาน้อยและขาดข้อมูลที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจที่มีต่อกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ทั้งนี้

ข้อมูลที่ได้รับจากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเสนอแนะ ในการจัดทำกิจกรรม และปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความสนใจและรูปแบบวิถีชีวิต เพราะเมื่อใช้เวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ จะก่อเกิดการเติมเต็มในการใช้ชีวิตประจำวันสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสร้างสรรค์ต่อประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อเพิ่มความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ศึกษาความสัมพันธ์ทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน ที่มีต่อวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. งานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้จัดกิจกรรมในเวลาว่าง ผู้นำกิจกรรมนันทนาการ และผู้ให้คำปรึกษาการใช้เวลาว่างของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทราบถึงวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อจัดกิจกรรมและให้คำแนะนำกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวัน
3. เป็นแนวทางให้หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ใช้วิเคราะห์พนักงานในองค์กร รวมทั้งลูกค้า และผู้บริโภค ในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเป็นการสำรวจถึงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นถึงความสนใจในการใช้เวลาว่าง

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 377 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน

3.2 ตัวแปรตาม คือ วิถีชีวิต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกเป็น 6 รูปแบบ ประกอบด้วย แบบนักคิด แบบผู้มีความเชื่อ แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แบบผู้มีความทะเยอทะยาน แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ และแบบนักลงมือปฏิบัติ

นิยามศัพท์

1. วิถีชีวิต หมายถึง แนวทางหรือรูปแบบการใช้ชีวิตในทุกๆ วัน ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ค่านิยม ความพึงพอใจ ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนและการดำรงชีวิต รวมทั้งการกระทำของบุคคล ที่แสดงออกมาทั้ง ความสนใจในกิจกรรม ความคิดเห็นของบุคคล เป็นต้น

2. รูปแบบวิถีชีวิต ในการศึกษานี้ หมายถึง รูปแบบวิถีชีวิต 6 รูปแบบ คือ แบบนักคิด แบบผู้มีความเชื่อ แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แบบผู้มีความทะเยอทะยาน แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ และแบบนักลงมือปฏิบัติ

3. การใช้เวลาว่าง ในที่นี้หมายถึง การใช้เวลาที่ว่างจากการทำงาน การกิน และ การทำกิจกรรมประจำวัน ไปทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อผ่อนคลาย เพื่อความบันเทิง และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. เวลาว่าง ในที่นี้หมายถึง เวลาที่ว่างจากการทำงาน การทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ

5. บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หมายถึง ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างประจำ ที่ทำงานในสังกัดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิถีชีวิตของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1. วิถีชีวิต
2. การใช้เวลาว่าง
3. บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิถีชีวิต

Sessoms (1980) กล่าวว่า วิถีชีวิตเป็นการแสดงถึงพฤติกรรม และทัศนคติ ซึ่งเป็นทิศทางในการดำรงชีวิต

Bosserman (1983 cited in Veal, 1993) กล่าวว่า วิถีชีวิต คือ รูปแบบการบริโภคที่เกี่ยวข้องกับความชอบในรสชาติและค่านิยม

Glyptis (1989) กล่าวถึง วิถีชีวิต ว่าเป็นคำกล่าวง่ายๆที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคนที่มีรูปแบบพฤติกรรมคล้ายๆกัน

Bernhard and Bryan (2002) กล่าวว่า วิถีชีวิต คือ หนทางของบุคคล ซึ่งมีการจัดการชีวิตของตนเองในแต่ละวัน ซึ่งบุคคลเชื่อว่าคุณค่า และพฤติกรรมในทุกวัน เป็นตัวกำหนดทิศทางของตน

Weber (1983 cited in Robert 1999) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตคือ ความแตกต่างที่หลากหลายของชีวิตนักสังคมวิทยา กล่าวว่า การมีเวลาว่างที่แตกต่างเป็นปัจจัยหนึ่งที่ระบุลักษณะบุคคล

Feldman and Thielbar (1972) กล่าวว่า มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีกฎหรือหลักเกณฑ์ที่ทุกคนยึดถือและปฏิบัติ จนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาเป็นแบบแผนในการดำรงชีพ หรือการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมเป็นไปในทำนองเดียวกัน แบบแผนดังกล่าวเรียกว่า วิถีชีวิต

ดังนั้นสรุปได้ว่าวิถีชีวิตเป็นปรากฏการณ์กลุ่ม ที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้ชีวิตในแต่ละวันของมนุษย์ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตบอกรูให้เห็นถึงความสนใจในพฤติกรรม และทัศนคติของชีวิต และยังบ่งบอกถึงความแตกต่างของแต่ละสังคมด้วย

แนวคิดของวิถีชีวิต

แนวคิดเรื่องวิถีชีวิตได้รับความสำคัญและความสนใจจากสังคมเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากวิถีชีวิตหมายถึงการทำหน้าที่ การปฏิบัติตนของคนและผู้บริโภครวมไป โดยเป็นแนวคิดในลักษณะของวัฒนธรรมย่อย เช่น วัฒนธรรมของชนเผ่าชาติพันธุ์ วัฒนธรรมของเยาวชน เป็นต้น ซึ่งจะเน้นกลุ่มสังคมที่มีความเฉพาะเจาะจงลงไป วิถีชีวิตที่หลากหลายรูปแบบในสังคมยุคใหม่ ทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตได้รับความสนใจนำไปใช้ในการวิจัยเพิ่มมากขึ้น เพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตของคนทั่วไปที่เกิดจากข้อมูลของประชากร อาทิเช่น ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ การศึกษา และความ เป็นมาของชาติ เป็นต้น (Bradshaw 1978:2) ดังเช่น Bensman and Vidich (2000: 139) ได้อธิบายถึงวิถีชีวิตของชนชั้นกลางในสหรัฐอเมริกาว่า มีความเป็นสุภาพบุรุษ สไตลล์นักกีฬา และเป็นคนจริงจังให้ความสำคัญต่อที่อยู่อาศัย เช่น มีสระว่ายน้ำ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ และการจัดสวนที่ประณีต

ในสังคมของมนุษย์นั้น การดำรงชีวิตมีทั้งความเหมือนกันและแตกต่างกัน มนุษย์ใช้เป็นพื้นฐานในการบ่งบอกหรือการจัดกลุ่มของมนุษย์ เช่น ศาสนา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยหมายรวมถึงลักษณะทางกายภาพอย่าง เช่น เชื้อชาติ ภาษา เป็นต้น ในการศึกษาของ (Parker 1983: 155) ศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้เวลาว่างกับวัฒนธรรมในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ทั้งสองประเทศมีคนผิวดำและชาวเอเชียอยู่ประมาณร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ เนื่องจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่งผลกระทบอย่างมากต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของคนผิวดำ แต่โรเบิร์ตพบว่ามันจะไม่เป็นอย่างนั้นอีกต่อไป เพราะคนผิวดำชาวอังกฤษได้บุกเบิกความเป็นตัวตนจากการเป็นผู้เล่นในกีฬาฟุตบอลนานาชาติ และพบว่ากีฬาเป็นช่องทางที่ทำให้คนผิวดำในประเทศได้มี

ความภาคภูมิใจในตัวเอง ขณะเดียวกันคนผิวดำในประเทศสหรัฐอเมริกานอกจากจะได้เข้าร่วมในทีมกีฬา เช่น กีฬามวย และกีฬาประเภทลู่วิ่งและลานแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาอีกด้วย (Ibrahim 1991:171-173) ในงานศึกษาของ Bammel and bammel (1996:248) ยังพบอีกว่าคนผิวดำในสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างในการร้องละครเพลง เต้นรำ แบ็คแพ็คท่องเที่ยว และพายเรือตกปลา เป็นต้น

Veal (1993) ได้กล่าวถึง แนวคิดของวิถีชีวิตว่ามีหลายปัจจัยที่สามารถอธิบายแนวคิดหลักที่ทำให้คำจำกัดความของวิถีชีวิตนั้นมีความถูกต้องและเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งมีประสิทธิภาพ และแตกต่างจากแนวคิดอื่นๆ โดยได้รวบรวมปัจจัยที่สำคัญของวิถีชีวิต ดังนี้

1. กิจกรรมหรือพฤติกรรม

ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ที่มีต่อกิจกรรมหรือพฤติกรรมของวิถีชีวิต คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันของตนเองและครอบครัว รูปแบบของ รสนิยม อาหารการกิน การเลี้ยงดูเด็ก การตกแต่งบ้าน และกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว รวมถึงกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ดังนั้นกิจกรรมหรือพฤติกรรมของวิถีชีวิตสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณลักษณะและกิจกรรมในแต่ละวัน ทั้งรูปแบบการบริโภค กิจกรรมในบ้าน การทำงาน และกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

2. ค่านิยมและทัศนคติ

ในแต่ละสังคมวิถีชีวิตมีความหลากหลายแตกต่างกันไป ตามแนวคิดของวิถีชีวิตในประเด็นของค่านิยมและทัศนคติ การวัดในเชิงจิตวิทยาพบว่า ค่านิยมและทัศนคติมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ พฤติกรรมการบริโภค และกิจกรรมการใช้เวลาว่าง อาทิเช่น ศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต

3. กลุ่มกับตัวบุคคล

วิถีชีวิตเป็นการแบ่งลักษณะของตัวบุคคล ก่อให้เกิดกลุ่มคน และสังคม โดยเน้นความสนใจของแต่ละบุคคล และความสัมพันธ์ของสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของกลุ่ม ระดับชั้นทาง

สังคม อาชีพ และสถานะ เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้ยังเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคทางการตลาดด้วย

4. ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

การสื่อสารของคนในกลุ่มนั้น ทำให้คนมีการพัฒนาวิถีชีวิตของตนจนเกิดเป็นเอกลักษณ์วิถีชีวิตจะเน้นถึงความทันสมัยมากกว่าสิ่งที่ล้าๆ กัน แต่เศรษฐกิจ สังคม และสื่อมวลชน ก็ยังเป็นแรงขับที่ทำให้มีวิถีชีวิตหลากหลาย การสื่อสารกันในกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานในการกำหนดวิถีชีวิตในแต่ละกลุ่ม ที่มาจากสันชาตญาณและวัฒนธรรม

วิถีชีวิตประกอบด้วย การรวมกันของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมนั้นจะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ในสังคมที่เราอาศัยอยู่ เช่น บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน และชุมชน วิถีชีวิตโดยปกติ มีการใช้ชีวิตในแต่ละวันมีกิจกรรม มีตารางในการใช้ชีวิตตามจังหวะของช่วงชีวิตในแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี ซึ่งบางครั้งการใช้ชีวิตก็เหมือนกันในทุกๆ วัน ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน แต่บางครั้งก็มีสิ่งใหม่ๆ มาทำให้กิจวัตรประจำวันแตกต่างจากเดิมไปบ้าง เช่น เวลาในช่วงสุดสัปดาห์ หรือเวลาช่วงวันหยุด เพื่อเป็นการผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อย เพราะการใช้ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะใช้เวลาหมดไปกับการเรียน การทำงาน เป็นต้น (Veal, 1993)

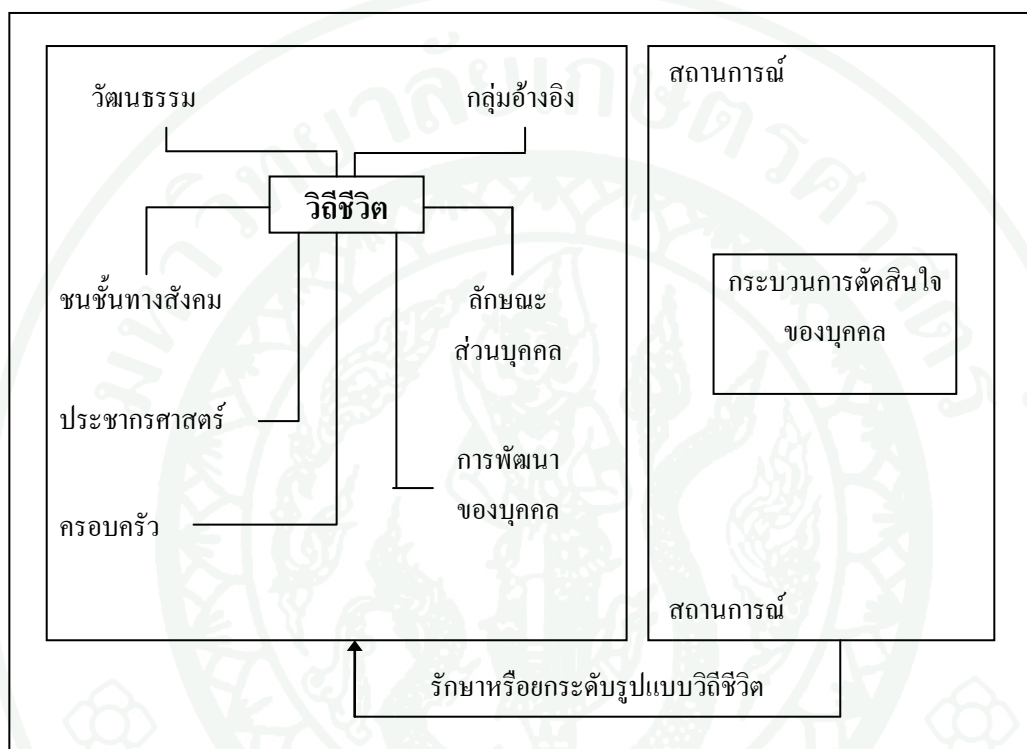
Chaney (2002) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นส่วนประกอบของวิถีชีวิต โดยการแสดงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ความสนใจ และการแสดงทัศนคติ เป็นต้น

Veal (1993) กล่าวว่า วิถีชีวิตเป็นตัวระบุรูปแบบชีวิตของบุคคลหรือลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของคนหรือกลุ่ม ความแตกต่างของแต่ละวิถีชีวิต (Way of Life) ที่เกิดขึ้นนี้มีอิทธิพลมาจากปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ อาชีพ เศรษฐกิจ สังคม ฐานะทางสังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต

Hawkins *et al.* (2001: 453) กล่าวว่า รูปแบบวิถีชีวิตจะถูกกำหนดด้วยปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมา ลักษณะบางอย่างที่ติดมาตั้งแต่กำเนิด และสถานการณ์ในปัจจุบัน สิ่งดังกล่าวเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ทุกคนจะมีรูปแบบวิถีชีวิตของตนเอง และ

ได้รับการปรุงแต่งขัดเกลาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมไปตามลำดับขั้นของวงจรชีวิต ดังนั้นรูปแบบวิถีชีวิตจึงได้รับอิทธิพลของปัจจัยหลายอย่าง เช่น สถานการณ์ วัฒนธรรม ชั้นทางสังคม กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ความต้องการ ทำศนคติ และลักษณะส่วนบุคคล (Individual Characteristics) ดังแสดงในภาพที่ 1 เมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ภาพที่ 1 วิถีชีวิตกับปัจจัยที่มีอิทธิพล

ที่มา: อคุลย์ และดลยา (2549)

ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งสามารถอธิบายใน 4 ด้าน คือ บทบาททางสังคม เวลาสำหรับการพักผ่อน ช่วงเวลาชีวิต และการเคลื่อนที่ทางสังคม

1. บทบาททางสังคม (Social Roles) โครงสร้างความสัมพันธ์ของบทบาทภายในครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก แต่เดิมสตรีจะอยู่กับบ้าน สามีต้องทำงานนอกบ้าน ในปัจจุบันสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นและออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทของสตรีสูงขึ้น เช่น การตัดสินใจภายในครอบครัว

2. เวลาสำหรับพักผ่อน (Leisure Time) ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ทำงานประมาณ 5 วัน ดังนั้นปรัชญาของการใช้เวลาพักผ่อน จึงมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบวิถีชีวิต สังเกตได้ว่าทุกวันนี้คนไทยตื่นตัวในเรื่องของกิจกรรมและกีฬาเพื่อพักผ่อนมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยว การสนใจในดนตรี ศิลปกรรม การแสดง การออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น เป็นต้น การเพิ่มเวลาพักผ่อนจะนำไปสู่รูปแบบวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมตั้งแต่การดำรงชีพในครอบครัว ไปจนถึงเรื่องเล็กน้อยเช่นการแต่งกาย เป็นต้น

3. ช่วงเวลาของชีวิต (Pace of Living) การทำงานที่รีบเร่งของคนในปัจจุบันทำให้ช่วงเวลาในการตัดสินใจในการเลือกกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจจะน้อยลงไป ดังนั้นกิจกรรมที่มีความพร้อมตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในช่วงเวลานั้น ได้จึงได้รับความนิยม เช่น ในช่วงเวลาพักผ่อนประจำปีคุณต้องการไปพักผ่อนต่างประเทศ คุณตัดสินใจเลือกใช้บริการแพคเกจท่องเที่ยว เพราะบริการแบบแพคเกจท่องเที่ยวสามารถตอบสนองให้คุณได้ครบถ้วน ทั้งในเรื่องของโปรแกรมเวลา การเดินทาง สถานที่พักผ่อน สถานที่ท่องเที่ยว แทนที่จะเลือกเดินทางด้วยตัวเองที่ทำให้คุณต้องเสียเวลาในการหาข้อมูลและตัดสินใจอีกมากมาย

4. การเคลื่อนที่ทางสังคม (Social Mobility) จัดว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของรูปแบบวิถีชีวิต เช่น การเปลี่ยนงาน รายได้เพิ่ม การหย่าร้าง เป็นต้น การศึกษาที่สูงขึ้นเป็นผลให้มีรสนิยมสูงขึ้น และยังทำให้มีการเคลื่อนที่ของชนชั้นภายในสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงการย้ายทางภูมิศาสตร์ด้วย กล่าวคือ คนย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองจนแออัด เป็นต้น

ซึ่งปัจจัยข้างต้นล้วนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากขึ้นแตกต่างกัน ดังนั้นวิถีชีวิตจึงมีการเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลเห็นได้จากพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ที่กระทำออกมาในแต่ละช่วงเวลา เช่น เมื่อเป็นนักศึกษามีความสนใจกิจกรรมการออกค่ายอาสา แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วอาจจะเปลี่ยนเป็นสนใจกิจกรรมทางพุทธศาสนา เป็นต้น

Reynolds and William (2004) อธิบายว่าวิถีชีวิตมีอิทธิพลของพฤติกรรมของมนุษย์โดยเฉพาะพฤติกรรมกรซื้อและการบริโภค โดยวิถีชีวิตคือการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละคน ทั้งนี้วิถีชีวิตยังมีตัวกำหนดรูปแบบวิถีชีวิต ซึ่งได้แก่ ข้อมูลประชากร ชนชั้นทางสังคม สิ่งจูงใจ บุคลิกภาพ อารมณ์ ค่านิยม วงจรชีวิตครอบครัว วัฒนธรรม และประสบการณ์ เป็นต้น ส่งผลต่อวิถีชีวิตว่าเราอาศัยอยู่และใช้ชีวิตอยู่กันอย่างไร ซึ่งสะท้อนออกมาจาก กิจกรรม ความสนใจ

ความชอบ ทักษะคติ การอุปโภคบริโภค ความคาดหมาย และความรู้สึกรู้สึก วิธีชีวิตเหล่านี้จะมีอิทธิพลถึงพฤติกรรมของมนุษย์

ตารางที่ 1 อิทธิพลของวิถีชีวิตต่อพฤติกรรม

ตัวกำหนดรูปแบบวิถีชีวิต	วิถีชีวิต (เราอาศัยอย่างไร)	พฤติกรรม (การซื้อ)
- ประชากรศาสตร์	- กิจกรรม	- อะไร
- ชั้นทางสังคม	- ความสนใจ	- อย่างไร
- สิ่งจูงใจ	- ชอบ/ไม่ชอบ	- ที่ไหน
- บุคลิกภาพ	- ทักษะคติ	- เมื่อไหร่
- อารมณ์	- การอุปโภคบริโภค	- กับใคร
- ค่านิยม	- ความคาดหมาย	(การบริโภค)
- วงจรชีวิตครอบครัว	- ความรู้สึก	- อะไร
- วัฒนธรรม		- อย่างไร
- ประสบการณ์		- ที่ไหน
		- เมื่อไหร่
		- กับใคร

ที่มา: Reynolds and William (2004)

การจำแนกวิถีชีวิต (Lifestyle Segmentation)

อดุลย์ และคลยา (2549: 153) กล่าวว่าคือ การวิเคราะห์วิถีชีวิต (Lifestyle Analysis) ว่าเน้นความสำคัญที่ค่านิยมและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมไปถึงการวิจัยทางหลักจิตวิทยาที่มุ่งเน้นความคิดเห็น และทักษะคติ ดังนั้นการใช้ทั้งสองอย่างควบคู่กัน ซึ่งหมายถึงแนวทางที่ผู้บริโภคแสดงถึงวัฒนธรรม ค่านิยม และบุคลิกภาพ โดยอยู่ในขอบเขตของการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น เวลา และเงินตรา

Psychographics เป็นเทคนิคที่นักวิจัยใช้เพื่อวัดแบบของการดำรงชีวิต คำที่ใช้แทนกันคือ AIO ซึ่งหมายถึง การวัดกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความเห็น (Opinions) รายละเอียดของ AIO มีดังนี้

A คือ กิจกรรม ซึ่งหมายถึงปฏิกิริยาที่แสดงออก หรือกิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ เช่น ดูโทรทัศน์ รับประทานอาหารในซูเปอร์มาร์เกต คุยโทรศัพท์ เป็นต้น แต่ปฏิกิริยาที่แสดงออกให้เห็นนี้ ก็ยากที่จะคาดเดาเหตุผลของการกระทำเหล่านั้นได้หมด และก็ไม่มีใครทำการวัดเพื่อหาเหตุผลของปฏิกิริยานี้

I คือ ความสนใจ เป็นความสนใจในเรื่องราว เหตุการณ์หรือวัตถุ โดยมีระดับของความตื่นตัวที่เกิดขึ้นเมื่อได้ตั้งใจติดต่อกันหรือมีความตั้งใจเป็นพิเศษกับมัน เช่น คนตรี การเมือง อาหาร สุขภาพ และธรรมชาติ เป็นต้น

O คือ ความคิดเห็น เป็นไปในรูปคำพูดหรือเขียน “ตอบ” ที่บุคคลตอบต่อสถานการณ์ที่กระตุ้นเร้าที่มีการถามคำถาม ความคิดเห็นเราใช้เพื่ออธิบายการแปลความหมาย การคาดคะเนและการประเมินค่า เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต ประเมินรางวัลที่จะได้รับเลือก ทางเลือก และโทษที่จะเป็นผลของการเลือกทางเลือก

การจัดกลุ่ม AIO กับการศึกษาวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันจะสะท้อนออกมาใน 3 มุมคือ ส่วนแรกได้แก่ กิจกรรม โดยสื่อให้เห็นว่าบุคคลจะเลือกใช้กิจกรรมอย่างไร เช่น ทำงาน งานอดิเรก กีฬา เป็นต้น ส่วนที่สอง ได้แก่ ความสนใจ ว่ายินดีที่ได้ทำอะไร อยากทำอะไร เช่น พักผ่อน การใช้ชีวิตกับครอบครัว สนใจเรื่องแฟชั่น เป็นต้น ส่วนที่สาม คือ ความคิดเห็น หรือการตอบสนองต่อสถานการณ์เรื่องต่างๆ โดยแสดงออกมาในรูปของคำตอบ เช่น การเมือง ธุรกิจ อนาคต เป็นต้น ปัจจุบันคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน การศึกษาระดับเดียวกัน อยู่ในระดับชั้นทางสังคมเดียวกันหรือกล่าวง่าย ๆ ว่ามีลักษณะทางประชากรศาสตร์เหมือนกัน อาจมีกิจกรรมของชีวิตแตกต่างกันได้หลายแบบ ความสนใจหลากหลายอย่าง ความคิดเห็นที่แตกต่างในเรื่องเดียวกัน จากทั้งสามส่วนข้างต้นทำให้คนมีวิถีชีวิตที่ต่างกัน

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่ม AIO เพื่อการศึกษาวิถีชีวิต (AIO Categories of Life-Style Studies)

กิจกรรม Activities	ความสนใจ Interest	ความคิดเห็น Opinions	ประชากรศาสตร์ Demographic
(ใช้กิจกรรมอย่างไร)	(ยินดีที่ได้ทำอะไร)	(คน สถานที่ สิ่งของ)	(เขาเป็นใคร)
ทำงาน	ครอบครัว	พวกคนอื่น	อายุ
งานอดิเรก	บ้าน	เรื่องเกี่ยวกับสังคม	การศึกษา
เหตุการณ์ทางสังคม	งานในอาชีพ	การเมือง	รายได้
วันหยุดพักผ่อน	ชมรม	ธุรกิจ	อาชีพ
ต้อนรับและสิ่งรื่นเริง	พักผ่อน	เศรษฐศาสตร์	ขนาดครอบครัว
สมาชิกสโมสร	แฟชั่น	การศึกษา	ที่อยู่อาศัย
ชมรม	อาหาร	สินค้า	ภูมิศาสตร์
จับจ่ายซื้อของ	สื่อต่างๆ	อนาคต	ขนาดเมืองที่อาศัย
กีฬา	ความสำเร็จ	วัฒนธรรม	ขั้นตอนวงจรชีวิต

ที่มา: อดุลย์ และจาดูรงคกุล (2549)

จากตารางที่ 2 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์นิยมพิจารณาใช้กัน เพื่อทำการแบ่งส่วนการตลาด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและมีสามารถหาข้อมูลได้ อย่งไรก็ตามประชากรศาสตร์มิได้ก่อให้เกิดพฤติกรรมโดยตรง อาจกล่าวได้ว่า ประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม แต่ไม่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมได้ จึงมีการศึกษาในเชิงลึกพบว่า วิถีชีวิตกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคของบุคคล อย่งไรก็ตาม การเข้าใจถึงกิจกรรม ความสนใจและความคิดเห็นรวมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างวิถีชีวิตเป็นเกณฑ์ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด การจัดกลุ่ม AIO เป็นการ استفادهเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าและบริการของหน่วยธุรกิจ เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าให้กับหน่วยธุรกิจได้

Kelly (2000) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของวิถีชีวิตว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของประชากร เช่น รายได้ การศึกษา ลักษณะงาน ครอบครัว สังคม การใช้เวลาว่าง ช่วงเวลาของชีวิต และค่านิยม จากปัจจัยเหล่านี้สามารถรวบรวมเป็นรูปแบบวิถีชีวิต ดังนี้

ผู้ต้องการการขับเคลื่อน (Need-driven) ได้แก่ คนชรา คนเร่ร่อน คนหาเช้ากินค่ำ

ผู้มีแรงขับเคลื่อนภายใน (Inner-directed) ได้แก่ ผู้ที่มุ่งตัวเองเป็นหลัก คนที่มุ่งอยู่กับตัวเอง และคนหนุ่มสาวที่มุ่งประสบการณ์

ผู้มีแรงขับเคลื่อนภายนอก (Outer-directed) ได้แก่ คนฐานะปานกลางธรรมดา คนที่ชอบเลียนแบบผู้มีฐานะ และผู้ประสบความสำเร็จ

การจำแนกวิถีชีวิต อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า Caritas (คาริตัส) ปัจจัยพื้นฐานขึ้นอยู่กับ การบริโภค เวลาว่าง แบบแผนการใช้ชีวิต และที่อยู่อาศัย การจำแนกแบบนี้จะเน้นสิ่งต่างๆ ที่บริโภคอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือสื่อสารต่างๆ การวางแผนทางการเงิน และกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

Reimer (1995: 124-135) ได้จัดแบ่งวิถีชีวิตหรือรูปแบบวิถีชีวิตไว้บนพื้นฐานความคิดว่า แต่ละบุคคลมีความสนใจแน่นอนในการดำรงชีวิต และมีการกระทำต่อความสนใจนั้นอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งวิถีชีวิตนี้ไม่ได้หมายถึง กิจกรรมที่ทำเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เฉพาะเหตุการณ์ เพราะบางครั้งกิจกรรมที่ทำนั้นอาจมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันในแต่ละครั้ง จากแนวความคิดดังกล่าว Reimer จึงได้แบ่งวิถีชีวิตหรือรูปแบบวิถีชีวิต 5 กลุ่ม ดังนี้

1. Cultural Orientation คือ รูปแบบของกิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรม หรือประเพณีที่นิยมในแต่ละสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมระดับชาวบ้าน วัฒนธรรมชนชั้นกลาง หรือวัฒนธรรมชั้นสูงก็ตาม
2. Societal Orientation คือ รูปแบบที่นอกเหนือจากสิ่งที่เป็นอยู่ทั่วไป เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรค่าต่อการที่แต่ละบุคคลจะเข้าไปร่วมทำ และเกิดประโยชน์ต่อสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัคร การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น
3. Entertainment Orientation คือ รูปแบบที่มีลักษณะคล้ายกับ Cultural Orientation แต่จะเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีจุดมุ่งหมายเพื่อความพึงพอใจและความบันเทิงของตนเองมากกว่า

4. Home and Family Orientation คือ รูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะของความใกล้ชิด เป็นเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และเครือญาติ

5. Sport and Outdoor Orientation คือ สิ่งที่ทำเพื่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งประกอบด้วย การออกกำลังกาย และการเล่นในรูปแบบต่างๆ

Cordes and Ibrahim (1999: 48-49) เขียนเกี่ยวกับเรื่องประชากรศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่มีความหลากหลายในเรื่องของ อายุ เพศ อาชีพ ที่อยู่ และแนวทางดำเนินชีวิต ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาว่าง ทั้งห้าเรื่องที่กำลังกล่าวมาส่งผลต่อการใช้เวลาว่างทั้งสิ้น โดยมีความสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินชีวิต ที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์พื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้เป็น 9 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ต้องมีชีวิตอยู่รอด (Survivors) เนื่องจากมีเป็นกลุ่มคนที่ยากจนต้องใช้แรงงานในการทำงานเมื่อมีเวลาว่างมักทำกิจกรรมในการดูทีวี
2. กลุ่มที่หาเช้ากินค่ำหรือหาเลี้ยงชีพ (Sustainers) รับจ้างทั่วไป มักมีอารมณ์หงุดหงิดง่าย และ ขอบแย้งชิง
3. กลุ่มคนชั้นกลาง (Belongers) ชอบดูละคร นวนิยาย ร่วมกิจกรรมกับคนที่บ้านและครอบครัว
4. กลุ่มที่ชอบชิงดีชิงเด่น (Emulators) อายุต่ำกว่า 30 ปีพยายามสร้างฐานะของตนเอง ชอบสนุกกับการเที่ยวไนท์คลับ, โยนโบว์ลิ่ง
5. กลุ่มที่สำเร็จในการทำงาน (Achievers) เช่น ทนาย วิศวกร ครู กิจกรรมงานเลี้ยงชนชั้นสูง สนุกกับการได้ท่องเที่ยว
6. กลุ่มที่เป็นตัวของตัวเอง (I am me) กิจกรรมที่น่าตื่นเต้น สนุกกับกิจกรรมที่ใช้ความแข็งแรง ค้นหาความสนใจใหม่ๆ

7. กลุ่มที่ชอบทดลอง (Experiential) ฝึกโยคะ ทานอาหารสุขภาพ ชมภาพยนตร์ ต่างประเทศ

8. กลุ่มที่สำนึกในสังคม (Socially Conscious) ไม่ชอบที่จะแสดงตัวเอง ชอบเข้าร่วม กิจกรรมที่เหมาะสม

9. กลุ่มที่บูรณาการ (Integrated) ใช้ประสบการณ์ภายนอกและภายในให้ได้ผลดีมีความ สามารถในการเข้าร่วมสังคมและรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีแนวโน้มในการรับมือ กับการทำงานและการเล่น ได้อย่างกลมกลืน พัฒนาสัมพันธภาพได้ดีกับผู้อื่น

การจัดกลุ่มวิถีชีวิตที่นิยมใช้กันคือ แบ่งกลุ่มวิถีชีวิตของบุคคลตามค่านิยมและรูปแบบวิถี ชีวิต Values and Lifestyle หรือ VALs เป็นการสร้างเครื่องมือสำรวจบุคคลหลากหลายกลุ่มมา วิเคราะห์และสร้างแบบสอบถามเชิงการสำรวจ ซึ่งพัฒนาโดยสถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด (Stanford Research Institute: SRI) มี 2 รูปแบบ คือ VALs กับ VALs2 เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งส่วนแบ่งตลาด แตกต่างกันดังนี้ (SRI Consulting Business Intelligence, 2008)

การพัฒนาการจำแนกวิถีชีวิตตามแบบ VALs

VALs พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1978 โดยยึดถือทฤษฎีการจูงใจของ Maslow ที่กล่าวว่าความ ต้องการของคนมีลำดับขั้นตอน และแนวคิดของ Rowman ที่จัดแบ่งประเภทของคน เป็นกลุ่มที่ ยึดถือตนเองเป็นหลัก และกลุ่มที่ยึดถือผู้อื่นเป็นหลัก ดังนั้นจึง ได้แบ่งผู้บริโภค หรือแบ่งตลาด ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยได้ 8 กลุ่ม ดังนี้ (Mowan and Monor, 1998: 222-223)

1. กลุ่มมุ่งเน้นความต้องการเพื่อการยังชีพ (The need-driven group) ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มี ฐานะยากจน จึงสนใจแต่ความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อการยังชีพของตนเองเป็นสำคัญ แบ่งเป็นกลุ่ม ย่อยได้ 2 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้ขอเพียงชีวิตอยู่รอด (Survivors) ได้แก่ ผู้ยากจนขั้นแค้น คนชรา สุขภาพไม่ดี และ มีการศึกษาน้อย

1.2 ประคองชีวิต (Sustainers) ได้แก่ พวกยากจน แต่เพียงรู้สึกว่ามีอะไรสิ้นหวังเสียทีเดียว มีการวางแผน และคาดหวังอนาคตมากกว่ากลุ่มแรก

2. กลุ่มยึดถือผู้อื่นเป็นแบบอย่าง (The outer-oriented group) ได้แก่ กลุ่มที่ยึดถือความคิดของผู้อื่นเป็นหลัก และดำเนินชีวิตของตนเองไปตามแบบอย่างที่มีมองเห็น แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม คือ

2.1 ผู้เป็นสมาชิกในสังกัด (Belongers) ได้แก่ คนอเมริกาชั้นกลาง ส่วนมากเป็นพวกผิวขาว มีรายได้ระดับกลาง อายุกลางคนหรือมากกว่า รักสถาบันครอบครัว ไปโบสถ์และรักษาดี

2.2 ผู้เลียนแบบผู้อื่น (Emulator) ได้แก่ คนหนุ่มสาว ขยันขันแข็งเพื่อความสำเร็จในอาชีพการงาน โดยถือผู้ประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่าง มีความทะเยอทะยานสูง ชอบใช้จ่ายมากกว่าการเก็บออม

2.3 ผู้ประสบผลสำเร็จ (Achievers) ได้แก่ พวกร่ำรวย รายได้สูง ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

3. กลุ่มยึดถือตัวเองเป็นหลัก (The Inner Directed Group) ได้แก่ พวกยึดถือความคิดของตนเองเป็นหลัก เป็นตัวของตัวเอง แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มฉันคือฉัน (I-Am-Me Group) ได้แก่ พวกวัยรุ่นคนหนุ่มสาว ที่ยังไม่แต่งงาน มีอารมณ์ความรู้สึก และความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงง่าย มีความกระตือรือร้น กล้าหาญ ชอบแสวงหาความคิดใหม่ๆ และความเป็นเจ้าของในสิ่งใหม่นั้น

3.2 พวกชอบมีประสบการณ์ใหม่ๆ (Experiential) ได้แก่ พวกที่ชอบเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ และกีฬา เป็นต้น พวกนี้ได้รับการศึกษาสูง ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบซื้อรถยนต์ต่างประเทศ หรือวิดีโอเกม เป็นต้น

3.3 พวกสนใจปัญหาสังคม (Socially Conscious) ได้แก่ พวกที่มีฐานะร่ำรวย ได้รับการศึกษาสูง มีความเป็นอิสระ มีความสนใจทางด้านปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมมาก กลุ่มนี้เทียบได้กับกลุ่มแบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ

4. กลุ่มประสบความสำเร็จในชีวิต (The integrated group) เป็นผู้ใหญ่ที่บรรลุผลสำเร็จในชีวิต มีวุฒิภาวะสูง สามารถนำลักษณะบุคลิกภาพที่ดีที่สุดที่ยึดถือตนเองและยึดถือผู้อื่นมารวมเข้าด้วยกัน แม้ว่ากลุ่มนี้จะมีรายได้สูงที่สุด แต่เนื่องจากมีจำนวนน้อย จึงไม่สามารถจัดเป็นส่วนตลาดที่ได้ผลได้ เพราะขนาดเล็กจนเกินไป

Mitchell (1983) ใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของค่านิยมและวิถีชีวิต (VALs) ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการรวบรวมแนวความคิดดังกล่าวมาใช้สำรวจวิถีชีวิตของชาวสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,600 คน อายุมากกว่า 18 ปี อยู่ใน 48 เมือง และใช้แบบสอบถามที่มีคำถามมากกว่า 800 คำถาม เพื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่มวิถีชีวิต และ 9 รูปแบบวิถีชีวิต ดังนี้

1. กลุ่มมุ่งเน้นความต้องการเพื่อการยังชีพ (The need-driven group) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้ขอเพียงชีวิตอยู่รอด (Survivors) ประมาณ 6 ล้านคน มีเพียงร้อยละ 22 เท่านั้นที่ได้รับเงินเดือนมากกว่า 5,000 เหรียญสหรัฐฯ ในปี 1979 ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การศึกษาน้อย และการมีทรัพยากรที่จำกัด ต้องการความกระตือรือร้น แข็งแรง และคล่องแคล่วว่องไว มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์และสูบบุหรี่

1.2 ประคองชีวิต (Sustainers) ประมาณ 11 ล้านคน มีรายได้ประมาณ 11,000 เหรียญสหรัฐฯ ในปี 1979 คนส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานของความยากจน มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ ตกปลา ติดตามข่าวสาร และชอบเสี่ยงโชค เช่น ม้าแข่ง เป็นต้น

2. กลุ่มยึดถือผู้อื่นเป็นแบบอย่าง (The outer-oriented group) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 ผู้เป็นสมาชิกในสังกัด (Belongers) ประมาณ 57 ล้านคน มีรายได้ระดับกลาง ถือได้ว่าเป็นชนชั้นกลางของอเมริกา มักใช้เวลาว่างทำกิจกรรมกับครอบครัวและที่บ้าน เช่น ตกแต่งสวน ดูโทรทัศน์ อ่านนิตยสาร และอบขนม เป็นต้น

2.2 ผู้เลียนแบบผู้อื่น (Emulator) ประมาณ 16 ล้านคน เป็นคนหนุ่มสาวอายุยังน้อยโดยเฉลี่ย 27 ปี และมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 18,000 เหรียญ ในปี 1979 เป็นคนหนุ่มสาวที่มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการแสวงหาการประสบความสำเร็จ การใช้ชีวิตเลียนแบบผู้เป็นสมาชิกในสังกัด (Belongers) ส่วนกิจกรรมในเวลาว่างชอบเล่น โบว์ลิ่ง วายน้ำ เข้าไนท์คลับ และร้านกาแฟ เป็นต้น

2.3 ผู้ประสบความสำเร็จ (Achievers) ประมาณ 37 ล้านคน มีฐานะและอาชีพที่มั่นคง เช่น อาจารย์ นักกฎหมาย และแพทย์ รายได้สูง กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง เช่น เล่นกอล์ฟ การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม การดื่มคอกเทล เดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน อ่านนิตยสาร และหนังสือพิมพ์

3. กลุ่มยึดถือตัวเองเป็นหลัก (The Inner Directed Group) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มฉันคือฉัน (I-Am-Me Group) ประมาณ 18 ล้านคน เป็นคนหนุ่มสาวที่มีความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงง่าย มักใช้เวลาว่างเล่นกีฬา ทำงานศิลปะ อ่านนิตยสาร และท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

3.2 กลุ่มชอบมีประสบการณ์ใหม่ๆ (Experiential) ประมาณ 11 ล้านคน มีการศึกษาคดี ประกอบอาชีพที่ดี ได้รับรายได้เฉลี่ย 25,000 ในปี 1979 ชื่นชอบค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ กิจกรรมในเวลาว่างชอบเล่นกีฬาที่ท้าทาย เช่น วายน้ำ แร็กเก็ต แข่งจักรยาน ท่องเที่ยวแบ็คแพ็ค และสกีหิมะ เป็นต้น ชอบการเข้าร่วมกิจกรรมหลากหลาย เช่น โยคะ รับประทานอาหารสุขภาพ และขึ้นขอบความบันเทิง

3.3 กลุ่มสนใจปัญหาสังคม (Socially Conscious) ประมาณ 14 ล้านคน มีฐานะร่ำรวย ได้รับการศึกษาสูง มีความเป็นอิสระ มีความใส่ใจในกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น ปั่นจักรยาน วิ่ง วายน้ำ เล่นเรือใบ รวมไปถึงหมากรุก และยังชมกีฬาที่ชื่นชอบทางโทรทัศน์อีกด้วย

4. กลุ่มประสบความสำเร็จในชีวิต (The integrated group) เป็นมีการใช้ชีวิตแบบบูรณาการ (Integrated life-style) มีประมาณ 3.2 ล้านคน แต่คิดเป็นเพียงร้อยละ 2 ของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ไม่มีความชัดเจนในรายละเอียดของการใช้ชีวิตมากนัก กล่าวคือ แบบบูรณาการมีความหลากหลายมาก เป็นคนฉลาดเฉลียว มีมุมมองที่ซับซ้อน ทำให้การประเมินลักษณะ โดยทั่วไปค่อนข้างยาก

Mitchell (1983) ได้ทำการศึกษาต่อไปอีกโดยขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังประเทศตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอังกฤษ ทำการเปรียบเทียบวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่าง เมื่อแบ่งวิถีชีวิตออกเป็น 9 รูปแบบวิถีชีวิต พบว่าวิถีชีวิตแต่ละแบบโดยภาพรวมของทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษ จะคล้ายกับสหรัฐอเมริกา ได้รวบรวมงานอดิเรกในการใช้เวลาว่างของวิถีชีวิต 9 แบบ ไว้ดังนี้

1. ผู้ขอเพียงชีวิตอยู่รอด (Survivors) ชื่นชอบการดูโทรทัศน์ทุกๆ รายการ ดูภาพยนตร์ปีละครั้ง อ่านหนังสือพิมพ์ ทำสวน และอบขนมปัง
2. ผู้ประคองชีวิต (Sustainers) ชอบเล่นกีฬาและดูเกมส์กีฬา เช่น บาสเกตบอล เบสบอล โบว์ลิ่ง ฟุตบอล และการแข่งม้า กิจกรรมที่ทำเพื่อพักผ่อน เช่น เข้าไนท์คลับ ไปสวนสนุก ฟังเพลง เล่นไพ่ ดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ และชอบอ่านข่าวต่างๆ ไป
3. ผู้เป็นสมาชิกในสังกัด (Belongers) ชอบรับชมรายการข่าว ดูภาพยนตร์บ้าง อ่านหนังสือพิมพ์ ทำสวน ตกแต่งสวนหย่อม และทำขนมอบ
4. ผู้เลียนแบบผู้อื่น (Emulator) ชอบทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น ปั่นจักรยาน วิ่งจ็อกกิ้ง ติสควอช และว่ายน้ำ กิจกรรมที่ทำเพื่อผ่อนคลาย เช่น โบว์ลิ่ง บิลเลียด เข้าไนท์คลับ ไปสวนสนุก ดูภาพยนตร์ และดูรายการตลก
5. ผู้ประสบผลสำเร็จ (Achievers) เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม การดื่มคอกเทล เดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน เล่นกอล์ฟ อ่านนิตยสาร และหนังสือพิมพ์
6. กลุ่มฉันคือฉัน (I-Am-Me Group) มีกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งล้วนแต่บ่งบอกความเป็นตัวของตัวเอง หลงใหลงานศิลปะ เช่น เขียนรูป วาดรูป สเก็ตรูป แกะสลัก งานปั้น แต่งหนังสือ และเขียนบทกวี ชื่นชอบกีฬาและเกมส์กีฬา เช่น ปั่นจักรยาน วิ่งจ็อกกิ้ง ติสควอช ว่ายน้ำ โบว์ลิ่ง และบิลเลียด ทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น ตั้งแคมป์ ยิงปืน ท่องเที่ยวแบ็คแพ็ค และพายเรือ สำหรับกิจกรรมที่ทำเพื่อผ่อนคลาย เช่น เข้าไนท์คลับ ฟังเพลง ดูภาพยนตร์ ดูโทรทัศน์ เล่นโป๊กเกอร์ อ่านหนังสือ การ์ตูน และหนังสือตลก

7. กลุ่มชอบมีประสบการณ์ใหม่ๆ (Experiential) ชอบเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เช่น เทนนิส บิลเลียด โบว์ลิ่ง ดูเกมส์กีฬาบ้าง มีกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น ตั้งแคมป์ ท่องเที่ยวแบ็คแพ็ค ล่องเรือ ปั่นจักรยาน และเล่นสกี สนใจศิลปะวัฒนธรรม เช่น โอเปร่า บัลเลต์ และเข้าพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย เช่น ฟังเพลงแนวป๊อปหรือค็อกซ์ เข้าไนท์คลับ ไปสวนสนุก ดูรายการโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ และชื่นชอบการอ่านหนังสือ นอกจากนี้ยังหลงใหลการถ่ายภาพ

8. กลุ่มสนใจปัญหาสังคม (Socially Conscious) ชอบเล่นกีฬาว่ายน้ำ ดูเกมส์กีฬาบ้าง ทำกิจกรรมกลางแจ้งล่องเรือใบ สนใจศิลปะและวัฒนธรรม เช่น การแต่งกลอน แต่งบทกวี ดูละครเวที โอเปร่า บัลเลต์ และเข้าพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมที่ทำเพื่อผ่อนคลาย เช่น อ่านหนังสือทุกประเภท ดูทีวี และดูภาพยนตร์

9. แบบบูรณาการ (Integrated life-style) มีความหลากหลายมาก เป็นคนฉลาดเฉลียว มีมุมมองที่ซับซ้อน ทำให้การประเมินลักษณะโดยทั่วไปค่อนข้างยาก

การพัฒนาการจำแนกวิถีชีวิตตามแบบ VALs2

ในปี ค.ศ. 1989 SRI ได้พัฒนา VALs2 เพื่อให้เหมาะกับการนำไปใช้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การวัดทัศนคติและค่านิยม โดยใช้แนวคิดของบุคคลต่อการมองโลก ได้แบ่งเกณฑ์พิจารณาออกเป็น 2 เกณฑ์ คือ Self Orientation กับ Resources

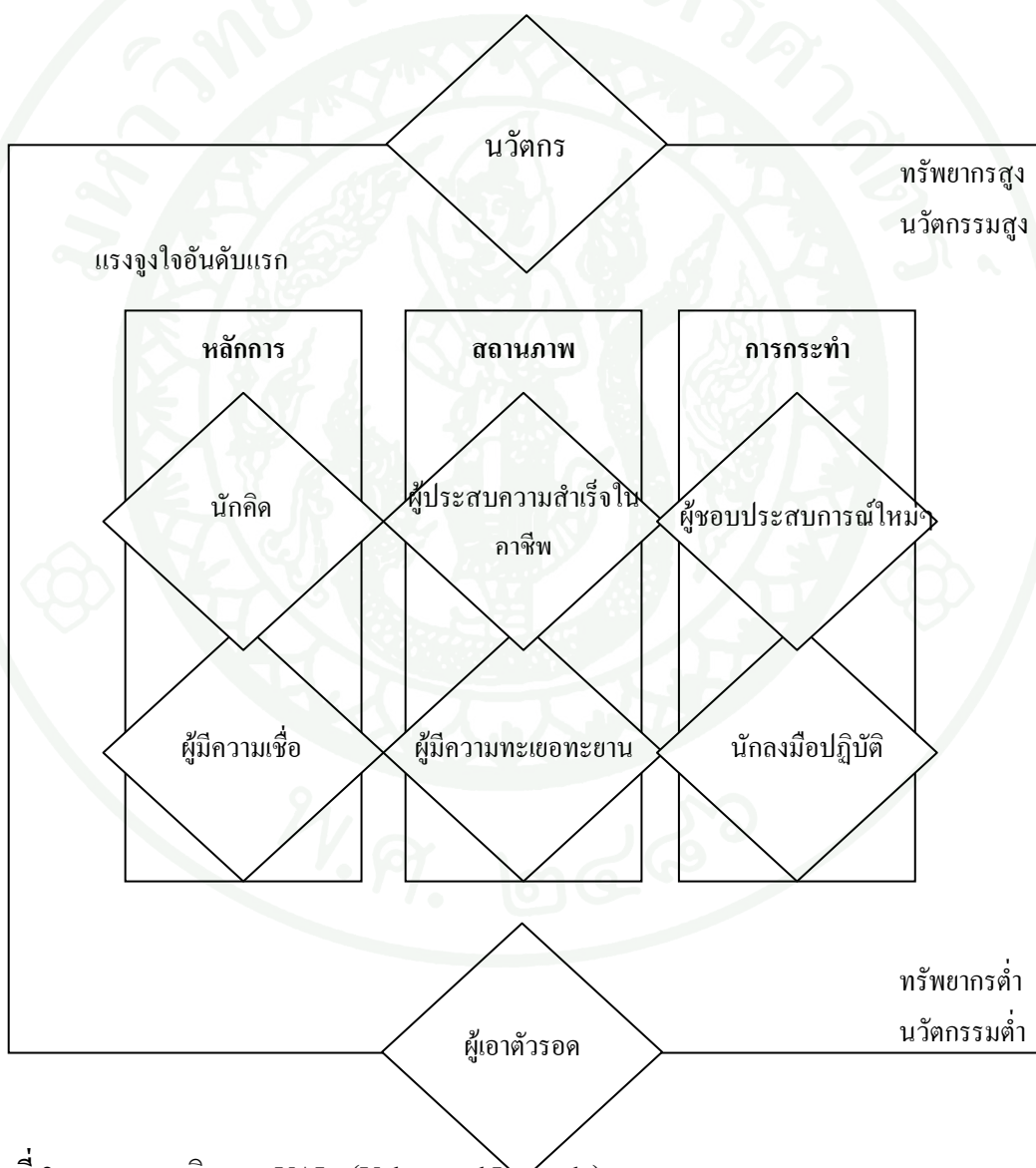
จากเกณฑ์ทั้งสอง สามารถแบ่งประเภทของผู้บริโภคออกเป็น 8 กลุ่ม ดังแสดงในภาพที่ 2

เกณฑ์ตามแนวนอน (Horizontal Dimension) แสดงความคิดพื้นฐานของผู้บริโภค (Self-Orientlation) ทั้ง 3 ลักษณะไว้ดังนี้

1. ผู้บริโภคประเภทยึดถือหลักการ (Principle-Oriented Consumers) ได้แก่ ผู้ที่ยึดถือความเชื่อ และหลักเกณฑ์เป็นแนวทางกำหนดการตัดสินใจของตนมากกว่าที่ใช้ความรู้สึกเหตุการณ์ หรือความพอใจเป็นเกณฑ์ ผู้บริโภคกลุ่มนี้จะทำการซื้อสินค้าโดยอิงกับทัศนคติของเขาที่มีต่อโลกที่อยู่รอบตัวเรา

2. ผู้บริโภคยึดถือสถานภาพ (Status-Oriented Buyers) ได้แก่ ผู้ที่ยึดถือการกระทำ ความเห็นชอบ และความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนเป็นสำคัญ หรือจะกระทำเพื่อให้ผู้อื่นชอบพอ

3. ผู้บริโภคประเภทยึดถือการกระทำ (Action-Oriented Buyers) ได้แก่ ผู้ที่ปรารถนาอยากจะทำกิจกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ต้องการมีประสบการณ์ใหม่ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งต้องการเสี่ยงภัย ดังนั้นกลุ่มนี้จะถูกผลักดันให้ทำการซื้อสินค้าเพราะความปรารถนาในความหลากหลาย และต้องการจัดการกับความเสี่ยงภัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของ VALs (Values and Lifestyle)

ที่มา: SRI Consulting Business Intelligence (2008)

ส่วนเกณฑ์แนวตั้ง (Vertical Dimension) ใช้ทรัพยากรของผู้บริโภค (Consumer Resources) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือระดับทรัพยากรน้อยที่สุด (Abundant Resource) กับระดับทรัพยากรมากที่สุด (Minimal Resource) จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถจำแนกรูปแบบวิถีชีวิตได้ 8 แบบดังนี้

1. รูปแบบนวัตกรรม (Innovators) กลุ่มนี้มีความประสบความสำเร็จสูง ผ่านโลกมาอย่างโชกโชน มีความนับถือและยกย่องตนเอง มีรายได้และทรัพย์สินมาก มีแรงบันดาลใจจากการมีความรู้ความเข้าใจ แสดงความเป็นตัวของตัวเอง ใช้สินค้าที่มีรสนิยม มีคุณภาพสูง ยอมรับและเปิดกว้างกับสิ่งใหม่ๆ ภาพพจน์เป็นสิ่งสำคัญ คนกลุ่มนี้มีความเป็นผู้นำในสถาบัน องค์กร มีความน่าเชื่อถือ ชอบความท้าทายหาสิ่งแปลกใหม่ ชอบกิจกรรมที่สะท้อนการปลุกฝังจากพื้นฐานทางสังคม

2. รูปแบบนักคิด (Thinkers) ได้รับแรงบันดาลใจจากความรู้ที่มีโดยเติบโตจากความพึงพอใจ ความสะดวกสบายที่สะท้อนให้เห็น การเข้าใจในคุณค่า ความรู้ และความรับผิดชอบ ได้รับการศึกษาที่ดี และชอบกิจกรรมที่มองหานั้นต้องมีข้อมูลที่ให้อย่างสมบูรณ์ พอสำหรับการตัดสินใจ ทำ มีความรอบรู้เหตุการณ์ในโลก และในประเทศของตน ประพฤติตนตามทำนองคลองธรรมที่ถูกต้อง เมื่อมีอะไรใหม่ๆ จะคิดทบทวนเป็นอย่างดี มีรายได้เข้ามาหลายด้าน เป็นกลุ่มหัวโบราณ การใช้สินค้าจะต้องคงทน ใช้ได้นานและได้รับคุณค่าจากสินค้านั้นเต็มที่

3. รูปแบบผู้มีความเชื่อ (Believers) คล้ายกับกลุ่มที่ใช้ความคิด ได้รับแรงบันดาลใจจากอุดมคติ เป็นกลุ่มที่หัวอนุรักษ์ เป็นคนธรรมดา ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและครรลองของสังคม ครอบครัว ศาสนา ชุมชน และประเทศชาติ มักมีศีลธรรมและจรรยาบรรณ และมีความภักดีสูง โดยกิจกรรมหรือความสนใจจะอยู่ใกล้บริเวณบ้าน ครอบครัว ชุมชน สังคม และศาสนาที่นับถือ สินค้าที่ผู้บริโภคกลุ่มนี้เป็นสินค้าที่คุ้นเคย เคยซื้อเคยใช้อย่างไรก็ใช้ตามนั้น เป็นยี่ห้อที่รู้จักหรือคุ้นเคย

4. รูปแบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ (Achievers) ได้แรงบันดาลใจจากความสำเร็จที่ได้รับ มีเป้าหมายที่เหมาะสมกับชีวิตและการกระทำต่างเกิดขึ้นกับคนที่คุ้นเคย ครอบครัว และอาชีพ จุดรวมของกลุ่มนี้เน้นไปที่สถานที่ที่เคารพใกล้กับบ้าน เป็นมีชีวิตปกติและเคารพในอำนาจกฎหมาย มีความกล้าเสี่ยงภัยในระดับที่ตนเองมั่นใจ มีความสนิทสนม และต้องการค้นพบตนเอง มีความ

ต้องการและความอยาก เลือกลงสินค้าตามตลาด รูปลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญ ชื่นชอบสินค้า และการบริการที่มีเกียรติ ชีวิตมีความวุ่นวาย สนใจความหลากหลายและอุปกรณ์ที่ช่วยทุ่นเวลา

5. รูปแบบผู้มีความทะเยอทะยาน (Strivers) เป็นกลุ่มที่นิยมกันมาก และรักสนุก เน้นความชอบมากกว่าความสำเร็จ กลุ่มนี้นิยมใช้ของก่อนจ่ายเงิน เงินเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ กิจกรรมที่ทำเพียงแค่นี้ได้พบปะผู้คน ไม่ได้ทำจากแรงปรารถนา ชอบใช้สินค้าที่ทันสมัย เห็นและเลียนแบบจากผู้อื่น ส่วนมากรับงานทั่วไปมากกว่าอาชีพประจำ มีทักษะในการทำงานน้อยซึ่งเป็นสิ่งขัดขวางความก้าวหน้า การจับจ่ายของเขาเพื่อที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและแสดงออกทางอำนาจทางการซื้อ

6. รูปแบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ (Experiences) เกิดแรงบันดาลใจจากการแสดงออกของตนเอง มีความกระตือรือร้น ใจร้อนในการตัดสินใจทำอะไรใหม่ ค้นหาความหลากหลาย และความตื่นเต้น ชื่นชอบกับสิ่งใหม่ ไม่ใช่คนปกติชอบการเสี่ยงภัย ใช้จ่ายพลังงานในการออกกำลังกาย กีฬา กิจกรรมกลางแจ้ง นันทนาการ และกิจกรรมทางสังคม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ชอบละโมภ มีการใช้จ่ายในอัตราสูง ใช้ในแฟชั่น บันเทิง และการเข้าสังคม การซื้ออุปกรณ์นิยมซื้อในสถานที่ที่ดูดี และมีของที่ทันสมัย

7. รูปแบบนักลงมือปฏิบัติ (Makers) ได้รับแรงกระตุ้นจากการแสดงออกของตนเอง เขาแสดงประสบการณ์จากงานที่เคยผ่านมาใน เช่น การสร้างบ้าน การซ่อมรถ หรือการทำงานบรรจุกระป๋อง กลุ่มนี้มีทักษะและพลังงานที่พอกับการทำงานให้สำเร็จ คนกลุ่มนี้ทำงานมากเพื่อพัฒนาทักษะที่เพิ่มขึ้นและมีความพอเพียง มีชีวิตอยู่กับครอบครัว ปฏิบัติงานและกิจกรรมนันทนาการทางกาย และอาจสนใจเรื่องอื่นบ้างเล็กน้อย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ขี้สงสัย ที่เกิดจากความคิดใหม่ๆ ให้ความเคารพต่อกฎหมาย แต่ไม่ยินยอมเมื่อถูกรัฐบาลหรือสถาบันมาก้าวทาบสิทธิส่วนบุคคล เขาจะทำให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ชอบของที่หรูหราทันสมัย แต่เขาก็จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์พื้นฐานเพื่อใช้ชีวิต

8. รูปแบบผู้เอาตัวรอด (Survivors) มีแนวทางการใช้ชีวิตที่ไม่กว้าง มีของติดตัวไม่ถืออย่างที่ได้รับมือกับการใช้ชีวิต เขามีความเชื่อว่าโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ชอบความสะดวกสบายอยู่ในที่ที่คุ้นเคย มีความปลอดภัยและให้การรักษาความปลอดภัย และมักจะเข้าร่วมเพื่อพบปะผู้อื่นมากกว่าความปรารถนาที่จะเติมเต็มสิ่งที่ขาด กลุ่มนี้ไม่ได้แสดงแรงบันดาลใจใดๆเลย กลุ่มนี้จะระมัดระวังในการบริโภค ใช้จ่ายในที่หรือตลาดที่มีสินค้าและบริการให้เลือกมากมาย

วิถีชีวิตของบุคคลที่แตกต่างกัน จะแสวงหาความต้องการในกิจกรรมที่แต่ละบุคคลให้ความสนใจ หรือกิจกรรมที่มีแรงจูงใจที่ดี เพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้นๆ ได้ โดยการทำกิจกรรมจะเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง และความมีตัวตนในสังคม ดังนั้นวิถีชีวิตแต่ละรูปแบบจะมีความสนใจในกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของรูปแบบวิถีชีวิตของ VALs กับความสนใจในการใช้เวลาว่าง

รูปแบบและวิถีชีวิต	ลักษณะเด่น	การใช้เวลาว่าง
แบบนวัตกรรม (Innovators)	เป็นผู้ประสบความสำเร็จสูง มีความรู้ ยอมรับและเปิดกว้างกับเทคโนโลยีใหม่ๆ และ ภาพพจน์ตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ	มองหากิจกรรมที่ท้าทายความสามารถ และเป็นกิจกรรมที่สะท้อนพื้นฐานของตนเองและสังคม
แบบนักคิด (Thinkers)	มีวุฒิภาวะ มีความพอใจ ความสะดวกสบาย หัวอนุรักษ์นิยม	ความสนใจใช้เวลาว่างมีแนวโน้มจะทำกิจกรรมที่บ้าน
แบบผู้มีความเชื่อ (Believers)	เป็นคนธรรมดา เชื่อในสิ่งที่ เป็นรูปธรรม ประเพณีสถาบัน ครอบครัว ชุมชน และประเทศ มีรายได้พอประมาณแต่เพียงพอ	ทำกิจกรรมเดิมๆกับครอบครัว และเป็นกิจวัตรประจำวัน ใกล้เคียงบริเวณบ้าน และร่วมกับองค์กรศาสนา
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ (Achievers)	ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีงานที่แน่นอน ชอบความแน่นอน	มีชีวิตในสังคม อยู่รอบๆ ครัวเรือน ศาสนา และงานที่ทำ
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน (Strivers)	ต้องการความจำกัดความให้กับตนเอง และได้รับการยอมรับ ไม่ค่อยมั่นใจและมีรายได้ไม่แน่นอน	ตัดสินใจกิจกรรมอย่างรวดเร็ว และเมื่อว่าง มองหากิจกรรมใช้เวลาว่างที่ทันสมัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รูปแบบและวิถีชีวิต	ลักษณะเด่น	ความสนใจการใช้เวลาว่าง
ผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ (Experiences)	เป็นวัยรุ่น มีชีวิตชีวา กระตือรือร้น ใจร้อน และหัว รั้น มักมองหาความหลากหลาย และความตื่นเต้น หาสิ่งที่มี รสชาติใหม่ๆ ที่คนปกติไม่ทำ และชอบที่จะเสี่ยง	ใช้กำลังไปกับกิจกรรมที่ออก กำลัง กีฬา นันทนาการ กลางแจ้ง และกิจกรรมเกี่ยวกับ สังคม มักชอบดูภาพยนตร์ ฟัง เพลง
นักลงมือปฏิบัติ (Makers)	เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงาน มี ทักษะในงานซ่อมแซมสิ่งต่างๆ และอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับ ทักษะหรือสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้	สนใจกิจกรรมทางกาย ไม่ค่อย สนใจสิ่งแปลกใหม่ มีความสุข กับการได้ออกกำลังและเล่น กีฬาทั่วไป
รูปแบบผู้เอาตัวรอด (Survivors)	รักความสะดวกสบาย ต้องการ ความปลอดภัย มีผู้ดูแลรักษา ความปลอดภัยให้กับตนเอง ระมัดระวังในการใช้จ่ายใช้ สอย	ชอบพบปะสังสรรค์ พุดคุยใน หมู่เพื่อนฝูง เพื่อชดเชยสิ่ง ที่ขาด

ที่มา: SRI Consulting Business Intelligence (2008)

รูปแบบการใช้เวลาว่าง และวิถีชีวิต (Leisure styles and lifestyles)

การใช้เวลาว่างไม่ได้มีความสำคัญทั้งหมดของวิถีชีวิตมนุษย์ อย่างน้อยๆ ก็เป็นการทำกิจกรรมบางส่วน และเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากวิถีชีวิตประจำวันมากนัก มนุษย์จะใช้เวลาว่างโดยคำนึงถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยผ่านมาและความต้องการของตัวเอง ไม่ว่าจะจะเป็นกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ หรือกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่

ปัญหาอย่างหนึ่งของการใช้เวลาว่าง คือ ผู้คนมันจะทำให้มันกลายเป็นสิ่งตายตัว เพราะคนเรามักจะคิดว่า คนงานจะต้องใส่ชุดสีน้ำเงิน ดูฟุตบอลในโทรทัศน์ พกปืนไว้ในรถกระบะ มักคิด

ว่าผู้ชายต้องดื่มไวน์ขาวฟังเพลงสตริง แต่พวกเขาจะแปลกใจเมื่อเห็นคุณแม่ที่มีลูกเล็กๆ อ่านหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ แทนที่จะเป็นนิตยสารสำหรับแม่และเด็ก อันที่จริงแล้วแต่ละคนก็มีการใช้เวลาว่างที่ไม่เหมือนกัน ไม่เพียงแต่ไม่คล้ายกันแต่ยังแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง (Kelly, 2000)

Kelly (2000) หัวใจสำคัญของการใช้เวลาว่าง คือ ช่วงเวลาส่วนมากของการใช้ชีวิต ตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งรวมถึงการใช้ชีวิตที่บ้าน เช่น การดูโทรทัศน์ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับครอบครัว การอ่านหนังสือ ทำกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน และการทำกิจกรรมนอกบ้าน เช่น การเดินเล่น การช้อปปิ้ง การเล่นกีฬา และการทำกิจกรรมกับชมรมหรือสมาคมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจจะเป็นกิจกรรมหลักๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำในตลอดช่วงชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักความสมดุลในการในแต่ละช่วงชีวิต ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะดำเนินต่อไปตามแต่ละช่วงชีวิต เช่น จากการศึกษาการใช้เวลาว่างของคุณแม่ที่มีลูกเล็กๆ พบว่า คุณแม่ส่วนมากที่มีลูกเล็กๆ ยังคงทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ ในขณะที่มีความกดดันทางครอบครัว และหน้าที่การงาน

กิจกรรมที่มีความสมดุลกันทางสังคมนั้น มักมีเป้าหมายในการพัฒนาและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน บางทีเหตุการณ์ต่างๆ ก็มีความสำคัญต่อการบ่งบอกรูปแบบของการใช้เวลาว่าง เช่น การดูคอนเสิร์ตหรือคในสนามฟุตบอล การหาเวลาว่างดื่มชาร้อนๆ ท่ามกลางอากาศที่อบอุ่น หรือว่ายน้ำในสระว่ายน้ำสาธารณะหรือบนชายหาดส่วนตัว พฤติกรรมเบื้องต้นที่แสดงออกมาเหล่านี้ ล้วนสอดคล้องกับรูปแบบการใช้เวลาว่างที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด แต่อย่างไรก็ตาม การอธิบายรูปแบบของการใช้เวลาว่างมีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ลักษณะความเป็นส่วนตัว เมื่อกล่าวถึงรูปแบบการใช้เวลาว่าง คนส่วนใหญ่คิดว่าการใช้เวลาว่างนั้นจะต้องเน้นที่การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือการเข้าสังคมเท่านั้น แต่จากสถิติของสหรัฐอเมริกาพบว่า ร้อยละ 91 ของประชากรอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน ร้อยละ 88 ชอบดูโทรทัศน์ ร้อยละ 83 ใช้เวลาในตอนเย็นอยู่กับครอบครัว ร้อยละ 62 ชอบฟังวิทยุ ร้อยละ 58 มักชอบเดินเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน และร้อยละ 48 ชื่นชอบการว่ายน้ำ จากสถิติเหล่านี้จะเห็นว่ากิจกรรมส่วนมากของประชากรสหรัฐอเมริกาล้วนเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มักจะทำที่บ้าน โดยไม่จำเป็นต้องมีการเข้าสังคม และพบปะกับผู้คนมากนัก

2. ลักษณะของเทคโนโลยี ปัจจุบันนี้มีการผลิตเทคโนโลยีใหม่ๆ มาเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมในเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น มีการประดิษฐ์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เพิ่มความสะดวก อาทิ

เช่น คันเบ็คตกลปลาอิเล็กทรอนิกส์ เรือติดตั้งเครื่องยนต์พิเศษ โทรทัศน์มีการใช้เทคโนโลยีทำให้ หน้าจอคมชัดและมีการเพิ่มลูกเล่นใหม่ๆ อยู่เสมอ คอมพิวเตอร์และเกมต่างๆ ก็ได้รับการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้เล่นอยู่เสมอ ทั้งในด้านความจำและความเร็วของตัวเครื่อง หรือแม้กระทั่ง ในเกมส์ก็พากันมีการคิดค้นอุปกรณ์เสริมใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น กีฬาเทนนิส และสกี ที่มีการปรับปรุง สนามเพื่อให้มีความทันสมัยและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกๆ ปี กล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเหล่านี้ แทบจะกลายมาเป็นศูนย์กลางของการใช้เวลาว่างเลยก็ว่าได้

3. ลักษณะทั่วไป รูปแบบการใช้เวลาว่างประเภทนี้อาจมุ่งเน้นไปที่ กิจกรรมต่างๆ ที่ทำ ต่อเนื่องเพื่อเข้าสังคม เน้นที่การซื้อขาย การทำอะไรเพื่อตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการไปช้อปปิ้ง ซื้อ เสื้อผ้า รองเท้า และการซื้อของเข้าบ้าน หรือการทำกิจกรรมที่ต้องเข้าสังคม ต้องพบปะผู้คน ก็ยังคง แสดงให้เห็นถึงการใช้เวลาว่างด้วย

4. ลักษณะที่มุ่งเน้นทางด้านครอบครัว จากการศึกษา รูปแบบการใช้เวลาว่างของผู้ใหญ่ ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมที่ทำภายในครอบครัว เวลาส่วนมากถูกใช้หมดไปกับกิจกรรมภายใน ครอบครัว รูปแบบการใช้เวลาว่างที่มุ่งเน้นทางด้านครอบครัวนี้เรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานของการใช้ เวลาว่าง ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

Kelly (1996) ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมมีหลายทาง จาก การศึกษางานวิจัยต่างๆ สามารถรวบรวมได้ 3 รูปแบบ

1. รูปแบบเฉพาะตัว (The Stereotypes Model) เป็นรูปแบบของการใช้เวลาว่างตามความ สะดวก โดยการสังเกตความต้องการของแต่ละบุคคล โดยแต่ละคนมีความต้องการใช้เวลาว่างใน การพักผ่อนที่มีรูปแบบเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมองได้หลายมิติ เช่น คนงาน ต้องการ ใช้ เวลาว่างหลังจากการทำงาน เพื่อการพักผ่อนหรือดื่มสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน ดูโทรทัศน์ (โดยเฉพาะรายการที่ชอบ) และไปท่องเที่ยวล่าสัตว์ ส่วนอาจารย์ จะใช้เวลาว่างในการอ่าน หนังสือพิมพ์ ฟังเพลงสดริง และดื่มไวน์ ขณะที่วัยรุ่นชายมุ่งเน้นไปที่การเล่นกีฬา กิจกรรมที่แสดง ความก้าวร้าว และดูรายการโทรทัศน์ที่ไม่มีสาระ

มีการสนับสนุนจากงานวิจัยในปี 1960 วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในทวีปอเมริกาเหนือ โดย อาศัยตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา และเชื้อชาติ (Kelly, 1980) พบว่าเมื่อตัวแปร

เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเวลาว่างของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เมื่อรายได้ลดลง การสังสรรค์ในบาร์ก็จะลดลง ส่วนอายุที่เพิ่มขึ้นกับทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมก็พาลลดลง ขณะที่ผู้หญิงจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมการล่าสัตว์ เป็นต้น แต่ยังมีใช้เวลาว่างอีกมากมายที่ไม่ได้มาจากการเล่น แต่มาจากพื้นฐานเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น

คนบางส่วนอาจจะมีการใช้เวลาที่แตกต่างกันจากคนอื่น ๆ มาก เช่น คนที่ชื่นชอบกีฬาที่มีความเสี่ยงสูง ชอบงานศิลปะประยุกต์ หรือกิจกรรมที่มีความแตกต่างจากสังคมโดยสิ้นเชิง ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะรูปแบบการใช้เวลาว่างขึ้นกับความต้องการและวิธีการของแต่ละคน สำหรับคนส่วนใหญ่มักจะเลือกตอบสนองความต้องการตามความสนใจและความมุ่งมั่นของตนเองเป็นหลัก

รูปแบบของกิจกรรมการใช้เวลาว่างสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมทางสังคม เช่น การดื่มสังสรรค์ การชมคอนเสิร์ต การเข้าชมรม เป็นต้น และกิจกรรมสำหรับตนเอง เช่น การทำกิจกรรมบันเทิงในบ้าน ดูแลครอบครัว ตกแต่งบ้าน เป็นต้น โดยกิจกรรมทางสังคมจะแสดงให้เห็นถึงสถานภาพทางสังคมมากกว่ากิจกรรมสำหรับตนเอง

การทำนายการใช้เวลาว่าง ว่างผลลัพธ์ที่ได้จะมีประโยชน์มาก ถ้าเราสามารถนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ประมาณการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เช่น การชมภาพยนตร์ โยนโบว์ลิ่ง พายเรือ และเล่นสกี เป็นต้น ผู้ให้บริการหรือร้านค้าสามารถนำผลการประมาณการที่ได้ไปใช้วางแผนในการให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยงานวิจัยของ Kelly (1980) ใช้แหล่งข้อมูลประชากรจากสำมะโนครัว ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว และระดับการศึกษา พบว่าการคาดการณ์ตรงกับความเป็นจริงเมื่อประเภทของกิจกรรมนั้นมีลักษณะกว้างๆ เช่น ว่ายน้ำ อ่านหนังสือ และการตกปลา

อย่างไรก็ตามปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ เชื้อชาติ และองค์ประกอบครอบครัว ในความเป็นจริงไม่ได้เป็นตัวแปรเหล่านี้ว่าจะมีเงื่อนไขแฝงอยู่ เช่น คุณชายชาวเม็กซิกันยังคงทำงานในฟาร์มรัฐแคลิฟอร์เนีย คุณพ่อคนเดียวเลี้ยงลูกวัยกำลังเรียน เป็นต้น ทำให้มีการใช้เวลาว่างที่มีรูปแบบแตกต่างกัน เพราะอาศัยการตัดสินใจตามเงื่อนไขที่เผชิญอยู่ ซึ่งรูปแบบของการตัดสินใจใช้เวลาว่างนั้นจะต้องมีลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น เวลาที่จำกัด ค่าใช้จ่าย การเข้าถึง และศักยภาพของกิจกรรม
2. ครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อแนวทางการใช้เวลาว่าง
3. ต้องพิจารณาความพร้อมและความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมทำกิจกรรม เช่น ตารางเวลา งาน สภาพร่างกาย และสภาพอากาศ เป็นต้น (Kelly, 1980)

2. แบบสมดุล (The Balance Model) เป็นการใช้เวลาว่างทำกิจกรรมหลากหลาย การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาว่างขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจูงใจของแต่ละกิจกรรม นอกจากนี้การทำกิจกรรมแต่ละอย่างก็จะมีทั้งความคาดหวังและความพึงพอใจ การเลือกทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อแสวงหาผลได้ที่แตกต่างกันของแต่ละกิจกรรม เช่น รู้จักเพื่อนใหม่ การเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ และเพิ่มขีดความสามารถที่มีอยู่เดิม การผ่อนคลายจากการทำงานหนัก การลองสิ่งแปลกใหม่ที่จะพบกับความตื่นเต้น และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ เป็นต้น การใช้เวลาว่างแบบสมดุลทำให้ชีวิตได้มีโอกาสจัดระเบียบวินัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น สถานที่ บุคคล ความเสี่ยง ความเพลิดเพลิน ความสะดวกสบาย และความปลอดภัย เป็นการเปิดโอกาสให้ตนเองได้ค้นพบถึงกิจกรรมที่เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง

ความสมดุลอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาของชีวิต อาทิความแตกต่างของวัย เช่น วัยเด็ก วัยรุ่นนักเรียนนักศึกษา และผู้ใหญ่วัยทำงาน โดยในช่วงวัยรุ่นนักเรียนนักศึกษาจะเน้นกิจกรรมการใช้เวลาว่างในเรื่องเพศตรงข้าม เมื่อวัยรุ่นพัฒนาเข้าสู่ผู้ใหญ่ทำงาน กิจกรรมการใช้เวลาว่างจะมุ่งไปที่ความสำเร็จในการทำงานและการสร้างครอบครัวที่มั่นคง นั้นแสดงให้เห็นว่าในแบบจำลองแบบสมดุลนี้ การใช้เวลาว่างไม่ตายตัวและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

3. รูปแบบหลัก (The Core Model) เป็นรูปแบบที่ตายตัวตรงกันข้ามกับแบบสมดุลที่มีความหลากหลาย โดยรูปแบบหลักจะเป็นรูปแบบเรียบง่ายและธรรมดาสามัญ จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างในสหรัฐอเมริกาถึงกิจกรรมการใช้เวลาว่าง พบว่า ร้อยละ 91 อ่านหนังสือ ร้อยละ 88 ดูโทรทัศน์ ร้อยละ 83 ใช้เวลาช่วงเย็นกับญาติอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 65 ทำกิจกรรมทางเพศ

ร้อยละ 62 ฟังวิทยุ ร้อยละ 58 เดินเพื่อสุขภาพ และร้อยละ 48 ว่ายนํ้า ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่คนสามารถเข้าถึงได้มาก จะเป็นกิจกรรมที่มีราคาต่ำ และสามารถทำได้บ่อยครั้ง บางส่วนเลือกทำกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านหนังสือ และดูโทรทัศน์ บางส่วนเลือกกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเครือญาติ และบางส่วนทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพของตัวเอง (Kelly, 1983)

จากลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น รูปแบบสมดุลเป็นรูปแบบที่มีใกล้ความเป็นจริงในการใช้ชีวิตของแต่ละช่วงชีวิตมากที่สุด เพราะเป็นโอกาส ในการพัฒนาตนเอง การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม เพื่อแสวงหาความพึงพอใจที่แตกต่างกันในการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างเป็นการใช้เวลาทำกิจกรรมที่เราสนใจ ที่นอกเหนือออกมาจากกิจกรรมหลักของชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น เวลาทำงานมีการเล่าเรื่องตลกในช่วงพักกลางวัน หรือแม้แต่การคุยกับเพื่อนร่วมงานเรื่องการแก้ปัญหาเรื่องงาน การใช้เวลาว่างในขณะที่เดิน อ่านหนังสือ หรือเตรียมอาหารเข้า คิววางแผนการเดินทาง คิดเกมคำศัพท์ต่างๆ ไปด้วยในเวลาเดียวกัน บางครั้งปัญหาที่เผชิญอยู่ก็อาจพบทางออกได้ในขณะที่เรากำลังใช้เวลาว่าง อย่างไรก็ตามเราสามารถทำกิจกรรมที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันเดิมๆ ได้บ้าง เช่น หลังจากทำงานหนัก อาจจะหาสิ่งบันเทิงเพื่อสร้างสีสันและผ่อนคลายจากการทำงานหนัก ในเวลาช่วงเย็นอาจเปลี่ยนจากการดูโทรทัศน์ไปออกกำลังกาย เล่นกีฬาที่ชื่นชอบ หรือสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับในแต่ละช่วงจังหวะชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งอาจมีการใช้เวลาว่างที่หลากหลายให้เข้ากับกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวัน

สรุปว่าวิถีชีวิตเป็นการแสดงปรากฏการณ์ของกลุ่มที่มีความเกี่ยวเนื่องในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ หน้าที่การงาน เพื่อน การศึกษา ครอบครัว ความสนใจ ทัศนคติ และการใช้เวลาว่าง ที่มีความคล้ายคลึงกัน วิถีชีวิตยังบอกถึงลักษณะที่แตกต่างกันไปของคนในสังคม รวมทั้งการจำแนกลักษณะวิถีชีวิต จะแสดงถึงพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่เป็นกลุ่มตามข้อมูลพื้นฐานข้างต้น ซึ่งง่ายต่อการผลิตสินค้า และการจัดกิจกรรมเวลาว่าง แต่ที่ลุดวิถีชีวิตของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดช่วงชีวิตของบุคคล

การใช้เวลาว่าง

ความหมายของการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่ทำโดยสมัครใจเลือกทำด้วยตนเองปราศจากการบังคับ เป็นกิจกรรมที่มีแรงจูงใจจากภายนอกและภายใน (Ajzen and Fishbein, 1980)

Romney (1946: 16) กล่าวว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนเราแต่ละคนเลือกทำในยามว่างของตน จากงานของตนเพื่อแสวงหาความพึงพอใจในการกระทำ

McKeon (1941: 1307) ได้อ้างในหนังสือการเมืองของอริสโตเติลและ Aristotle กล่าวว่า เวลาว่างย่อมบันดาลให้เกิดความปีติ ความพึงพอใจ ความสุข ความสนุกสนานแก่ชีวิตซึ่งบุคคลผู้ที่มีภาระการงานจะไม่ได้รับแต่ผู้ที่ปลอดจากงานเท่านั้นจึงจะสามารถรับได้ สำหรับบุคคลที่มีงานอาจไม่เคยได้รับมาก่อนคาดหวังที่จะได้พบเมื่องานเสร็จสิ้น และความสุขนั้นก็คือจุดหมายปลายทางของบุคคลนั้นนั่นเอง

Parker (1976: 5) กล่าวว่า เวลาว่างเป็นเวลาอิสระที่เต็มไปด้วยอิสรภาพ หมายถึงการเลือก ดังนั้นเวลาว่างที่ได้ทำกิจกรรมที่เป็นงานถึงแม้ว่าจะมิได้เกี่ยวข้องกับการหยุดการทำงานซึ่งเป็นเวลาว่างที่ได้มากพอๆ กับการทำกิจกรรมในเวลาว่างเหมือนกัน Parker ได้ให้คำจำกัดความของการใช้เวลาว่างคือ

1. เวลาว่างเป็นเวลาที่เหลืออยู่ คือ เวลาที่ว่างจากการทำงาน การนอนหลับ การกิน และการทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อมีเวลาเหลือก็ตอบสนองความต้องการ โดยการทำกิจกรรมง่ายๆ
2. เวลาว่างเป็นกิจกรรม คือ เป็นการแสดงกิจกรรมและการกระทำที่เฉพาะเจาะจง เพราะมนุษย์มีการกระทำที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล
3. เวลาว่างเป็นสภาพของจิตใจ คือเวลาว่างเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากแรงภายในปราศจากการถูกบังคับและอิทธิพลภายนอกซึ่งสิ่งนี้จะขัดขวางการเข้าร่วม และยังเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้คนรับรู้ความอิสระเกิดแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง

Grazia (1964: 5) ได้คัดค้านเกี่ยวกับเวลาว่าง คือ เวลาที่ไม่ต้องทำอะไรแต่เน้นว่า เวลาว่างที่ไม่ต้องทำอะไรคือ เวลาพิเศษที่คำนวณ โดยใช้วิธีพิเศษ ส่วนเวลาว่างนั้นได้แก่ สถานะที่มีการกระทำ เป็นสภาพที่คนส่วนน้อยต้องการและคนเพียงส่วนน้อยประสบความสำเร็จ

Gray and Pelegrino (1973) อธิบายถึงรูปแบบการทำงาน (working models) ของ Leisure ดังนี้

1. แนวคิดทางเศรษฐกิจและการใช้เวลาว่าง เวลาว่าง เป็นส่วนหนึ่งของเวลาที่เหลือจากการทำงานและสิ่งที่เป็นต่อพื้นฐานการดำรงชีวิต

2. แนวคิดของ Greeks เวลาว่าง ไม่ใช่เวลาที่ว่างเปล่า แต่เป็นเวลาในการออกกำลังกายให้เกิดพลัง ความฉลาด และคุณลักษณะของศีลธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและต่อบุคคลนั้น เวลาว่าง ด้าน classical เป็นกิจกรรมที่ตามหาความจริง และความเข้าใจตนเอง เป็นการกระทำอย่างไตร่ตรองของสุนทรียภาพ จิตวิทยา ศาสนา และปรัชญา

3. แนวคิดต่อต้านการถือประโยชน์เป็นสำคัญ (Anti-Utilitarian) เป็นแนวคิดที่ยอมรับความสนุกและความเพลิดเพลิน เวลาว่างจึงเป็นสภาวะทางใจที่คุ้มค่าด้วยตัวมันเองดังนั้นเวลาว่างเป็นได้ทั้งศีลธรรม (moral) และ ไร้ศีลธรรม (amoral)

Demazedier (1967: 16-17) เวลาว่าง คือ กิจกรรมที่บุคคลต้องการทำถ้าหากว่าเขาต้องการจะมีชีวิตที่น่าพอใจ เป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยหรือการเบี่ยงเบนหนีไปจากวิถีทางของชีวิตประจำวันเพื่อเอาชนะความเบื่อหน่ายและเพื่อการเข้าร่วมในสังคมคือการชุมนุมโดยสมัครใจ

Neulinger (1981: 89) กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความตั้งใจเพื่อตนเองก่อให้เกิดความรื่นรมย์และพึงพอใจ เพราะได้เกี่ยวข้องกับแก่นแท้ของตนเอง อันหมายถึงการเป็นตัวของตัวเอง การได้แสดงพรสวรรค์ ความสามารถและศักยภาพของตนเองออกมา

Wilensky (1960: 543) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่ดีที่ชดเชยความเบื่อหน่ายของกิจวัตรประจำ ซึ่งเราจะใช้เวลาว่างในการสร้างความสมดุลให้กับชีวิต และสร้างความพึงพอใจให้กับชีวิต ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ และ Bruch (1969: 143) ได้ให้มุมมองที่เกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่ศึกษาต่อจาก Wilensky (1960: 543) กล่าวว่ารูปแบบทำงานในตัวเมืองและในที่ร่วมส่วนมากมักเลือกใช้เวลาว่างที่ทำกิจกรรมผจญภัยในชนบท ออกไปพบกับสิ่งแวดล้อม ได้เลือกร่วมในกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งกิจกรรมได้มีส่วนให้คนหลีกเลี่ยงกิจวัตรหน้าที่ ได้ทำสิ่งที่ตรงข้ามกับกิจวัตรประจำวัน การพักผ่อนตามทฤษฎีอธิบายว่า เวลาว่างก่อให้เกิดความแตกต่างลดความวิตกกังวลในชีวิต

Engels and Marx (1892: 118-119) กล่าวว่าทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เกิดจากการงานประจำวัน ซึ่งส่งผลต่อการใช้เวลาว่าง เมื่องานก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการใช้เวลาว่างที่น่าตื่นเต้น และสอดคล้องกับงานที่ทำอยู่ประจำ ทฤษฎี Spillover กิจกรรมเวลาว่างต่อยอดกับงานประจำ เกิดความเพลิดเพลินในกิจกรรมที่ทำ

Burch (1969: 143) ได้อธิบายถึงทฤษฎีความคุ้นเคย กล่าวว่าผู้ที่มีความสะดวกสบายเป็นประจำมีความปลอดภัยในชีวิต ความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตอาจได้ว่าการใช้เวลาว่างของคนนั้นๆ ก็จะสอดคล้องกับความสะดวกสบายตามความเคยชิน และสิ่งที่กระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความรู้สึกสดชื่น เต็มเต็ม ผ่อนคลายทำให้คนรู้สึกดีขึ้น ซึ่งการทำกิจกรรมซ้ำๆคือ เมื่อมีวันหยุดยาวหรือพักผ่อนก็เลือกทำกิจกรรมที่คุ้นเคย เป็นอิสระ บรรยากาศเดิม กิจกรรมที่หลายๆคนทำกันเมื่อมีวันหยุด แต่ก็มีหลายคนเริ่มเบื่อหน่ายแต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากเหตุผลบางอย่าง ตามทฤษฎีจึงแบ่งกลุ่มคนแบบนี้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง Settler เป็นกลุ่มที่ชอบความมั่นคงสูง มีชีวิตอยู่ที่เดิม สภาพแวดล้อมเดิม งานเดิม และประสบการณ์ การใช้เวลาว่างที่คุ้นเคย และประเภทที่สอง Movers เป็นกลุ่มที่มองหาความแตกต่างให้กับชีวิต เป็นกลุ่มที่เบื่อง่ายและต้องการหาสิ่งที่กระตุ้นตนเองตลอดเวลา ทฤษฎีจึงช่วยให้เราจัดรูปแบบและหาอุปกรณ์ดีๆ ในการทำนายนการใช้เวลาว่าง

Demazedier (1967: 67-71) กล่าวถึงทฤษฎีการใช้เวลาว่างเป็นการอุทิศตน และเสียสละเวลาว่างเป็นกิจกรรมที่บุคคลควรได้รับ คือ การพักผ่อน ความบันเทิง ความรู้ เป็นกิจกรรมทำกันเป็นประจำส่งผลต่อความสามารถในการสร้างสรรค์ของบุคคล โดยแบ่งเป็นสามส่วนเรียกว่า "Tripartite" ประกอบด้วย

การผ่อนคลาย (Relaxation) คือ การได้รับการฟื้นฟูจากความเมื่อยล้า

ความบันเทิง (Entertainment) คือ ลดความเบื่อหน่ายไปชั่วขณะ

การพัฒนาบุคคล (Personal Development) คือ ให้ความอิสระจากการกระทำกิจวัตรประจำวัน

ทั้งหมดนี้ต้องเกิดจากความอิสระในการเลือกการใช้เวลาว่าง สร้างโอกาสในการพบปะผู้คน การเป็นมนุษย์ (Human Being) ที่กล่าวว่า งานเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรก และการอยู่รอด (Survival) ให้ความสำคัญรองลงมา แต่การใช้เวลาว่างจะมีส่วนให้เกิดความอิสระ เวลาว่างจะช่วยในการผ่อนคลาย และช่วยในการเติบโตของคนในยุคนี้ การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งทฤษฎีได้แนะนำการใช้เวลาว่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และทำนายการใช้เวลาว่างในอนาคตโดยใช้ทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมาจะเกิดขึ้นในชีวิต

Kelly (2000: 50-62) พัฒนาทฤษฎีแบ่งการใช้เวลาว่างเป็น 4 ชนิด เนื่องจากแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันตามชนิดของการใช้เวลาว่าง ขึ้นอยู่กับการเลือกที่อิสระและเป็นกิจกรรมที่มีความหมายกับตนเอง

ชนิดที่ 1 การใช้เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Leisure) เป็นกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง มีความพึงพอใจภายในที่จะเข้าร่วม ซึ่งกิจกรรมนั้นนำตื่นเต้นแสดงความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาความสร้างสรรค์ และเติมเต็มอารมณ์

ชนิดที่ 2 การใช้เวลาว่างในการฟื้นฟูตัวหรือการชดเชย (Recuperative Leisure) ที่ทำให้ชีวิตได้ขาดดุลหรือขาดอะไรไปบางอย่าง วัตถุประสงค์ คือ การพัก และผ่อนคลายโดยใช้เวลาว่างไปชดเชย หรือทำให้สภาพการทำงานสดชื่นขึ้น

ชนิดที่ 3 ความสัมพันธ์กับการใช้เวลาว่าง (Relational Leisure) โดยกิจกรรมที่เลือก เพราะว่าความปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้นๆ และเวลาว่างยังเกิดขึ้น เพราะเพื่อนหรือครอบครัวมีส่วนเลือกในการให้คนเรามีความสนุกสนานมีความสัมพันธ์กันกับการใช้เวลาว่าง

ชนิดที่ 4 เวลาว่างเป็นตัวกำหนดบทบาท (Role-Determined Leisure) เวลาว่างเกิดจากความพึงพอใจโดยมีความคาดหวังอื่นๆ ซึ่งเวลาว่างเกิดจากคำสั่งที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ ให้ทำกิจกรรมโดยปรารถนาที่จะบำรุงรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ทั้ง 4 ชนิดที่กล่าวมาจะเห็นว่าเวลาว่างมีความแตกต่างกันตามระดับความอิสระของการทำกิจกรรมและความหมายในกิจกรรมที่เข้าร่วม

ความเป็นอิสระ		
	สูง	ต่ำ
จากภายใน	เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข	ใช้เวลาว่างในการชดเชย
จากสังคม	สัมพันธ์กับการใช้เวลาว่าง	เวลาว่างถูกกำหนดบทบาท

ภาพที่ 3 แสดงแผนภูมิความแตกต่างของความอิสระในการใช้เวลาว่าง

ที่มา: Kelly (2000)

Driver, Tinsley, and Manfreda (1991: 87-88) ได้ระบุความต้องการของมนุษย์ถ้าสามารถทำให้พึงพอใจโดยพฤติกรรมใช้เวลาว่างพูดถึงความต้องการของมนุษย์ 19 ข้อ ดังนี้

1. ความสนุกสนานในธรรมชาติ
2. สมรรถภาพทางกาย
3. ลดความตึงเครียด
4. หลีกหนีความตึงเครียดทางกาย
5. เรียนรู้กิจกรรมกลางแจ้ง
6. แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น
7. เป็นอิสระ
8. ความสัมพันธ์ในครอบครัว
9. การทบทวน ไตร่ตรอง
10. พิจารณาผู้อื่น
11. ความสำเร็จ การกระตุ้น

12. ได้พักทางกาย
13. การได้สอน ได้เป็นผู้นำ
14. ต้องการความท้าทาย
15. รู้จักการป้องกันตัว
16. พบปะสิ่งใหม่
17. สร้างสรรค์
18. ลดความซึมเศร้า
19. ยอมรับในสภาพต่างๆ

โดยอธิบายพฤติกรรมการใช้เวลาว่างนี้เป็นส่วนช่วยในการจัดการบริหารการใช้เวลาว่าง และบอกถึงความพึงพอใจในการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม และจัดประสบการณ์การใช้เวลาว่างให้กับบุคคล

Mannell (1984: 229-242) พัฒนาทฤษฎี ความบันเทิงด้วยตนเอง Self as Entertainment (S-A-E) เกิดจากพื้นฐานความแตกต่างของบุคคล แต่ละคนมีความสามารถในการเติมเต็มความพึงพอใจที่แตกต่างกัน คือ บุคคลที่มีลักษณะเด่นของ S-A-E สามารถรับรู้ได้ระหว่างการมีเวลาว่างที่หาได้กับความสามารถในการเติมเต็มสิ่งสำคัญที่มีความหมาย แต่ถ้าขาดประสบการณ์ในการใช้เวลาว่าง การมีเวลาว่างของคนนั้นๆ ก็เหมือนกับการแบกของหนักๆ ไว้ในมือหรือเหมือนกับเวลาที่ไร้ค่า อีกนัยหนึ่งคนที่มีลักษณะเด่นของ S-A-E น้อยเขาสามารถรับรู้ความหมายของการใช้เวลาว่างได้มาก และมีอะไรให้ทำบ่อยมากขึ้น

Csikszentmihalyi (1990: 93-97) อธิบายทฤษฎีจากสภาพที่เป็นอยู่ ทฤษฎี Flow เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมหรือทำในสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ เกิดประสบการณ์ที่ถูกบังคับ การยึดถือ การซึมซับ และความพอใจ เหตุผลทั่วไปที่กลายเป็นปัจจัยหลักของ Flow คือความรู้สึกที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ด้านบวกตามที่กล่าวต่อไป 8 ลักษณะ

1. กิจกรรมเป็นความท้าทายและก่อให้เกิดทักษะ Flow หรือประสบการณ์ที่ดีที่สุดจะเกิดทักษะที่เหมาะสมและไม่มีข้อจำกัดทางกายรวมทั้งทักษะด้านจิตใจความพยายามด้านอารมณ์ เช่น การทำกิจกรรมที่ท้าทายสิ่งที่อยู่ภายใน การแข่งขันหลายอย่างก่อให้เกิดการกระตุ้นอารมณ์และความสนุกสนาน

2. การกระทำและการรวมความรู้เข้าด้วยกัน เมื่อประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่ทำต่อเนื่อง ทั้งความตั้งใจทำให้ซึมซับกิจกรรมต่าง โดยรวบรวมทักษะต่าง ๆ นั้นเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์
3. คุณลักษณะเป็นการมีสมาธิกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้า เกี่ยวข้องกับทฤษฎี Flow ได้รวมการกระทำและความรู้ อธิบายความรู้ที่ดีที่สุด ความสนุกสนาน ที่ทำลงไป ในกิจกรรม สิ่งที่น่าแปลกคือ เมื่อทำกิจกรรมใดแล้วนั้นเราก็จะมีสมาธิไม่วิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้นในวันนั้นๆ
4. คุณลักษณะที่สูญเสียความคิดของตนเอง จากคุณลักษณะข้างต้นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมเราก็จะลืมทุกสิ่งและนำความรู้และทักษะมารวมกัน ทำให้สูญเสียความคิดไปชั่วขณะเราจะหมกมุ่นอยู่กับกิจกรรมนั้นๆทำให้ขาดสมาธิกับสิ่งที่อยู่รอบข้าง
5. คุณลักษณะเป็นเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ชัดเจน เป็นสิ่งสำคัญและประสบความสำเร็จของประสบการณ์ Flow เพราะว่าเป้าหมายของกิจกรรมนั้นชัดเจนและได้รับผลสะท้อนกลับในทันที ซึ่งเป้าหมายของกิจกรรมเป็นเหมือนสิ่งที่สร้างขึ้นมาให้อยู่ในประสบการณ์ช่วงหนึ่ง
6. คุณลักษณะ คือ การควบคุมความรู้สึก Flow อธิบายรูปแบบที่สัมพันธ์กันของการควบคุมความรู้สึก กิจกรรมได้สร้างประสบการณ์ ความรู้สึกที่สนุกสนาน ไม่ถูกควบคุม และ การถูกควบคุมจะได้รับความรู้สึกตื่นเต้นจะเป็นประสบการณ์ที่ทำให้บรรลุถึงเป้าหมาย
7. คุณลักษณะเป็นการเปลี่ยนไปของเวลา เวลาเปรียบเหมือนอดีตที่ผ่านไป ก่อให้เกิดประสบการณ์และความแปลกใจเสมอ และรู้สึกว่าเวลาจะผ่านไปอย่างรวดเร็วเมื่อทำกิจกรรม บางครั้งอาจรู้สึกเสียเวลาเมื่อทำกิจกรรม แต่จริงแล้วสิ่งที่ได้มา คือ ความสนุกสนาน ความอิสระจากการกดขี่ เพิ่มความยินดีในการเข้าร่วมอย่างสมบูรณ์
8. กิจกรรมคือประสบการณ์ที่มีวัตถุประสงค์ โดยกิจกรรมเป็นสิ่งที่ทำจากแรงจูงใจภายใน เมื่อทำกิจกรรมแล้วเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานเป็นสิ่งที่คาดหวังในอนาคต และเมื่อทำกิจกรรมแล้วคุณจะได้รับคุณค่าและผลรางวัลจากตัวของมันเอง

ประโยชน์ของการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างนั้นเราสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ตามความต้องการ ตามกลุ่มเพื่อน หรือ ปัจจัยต่างภายนอกที่มีส่วนในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง เมื่อเราทำกิจกรรมในเวลาว่างก่อให้เกิด ประโยชน์ต่างๆ ซึ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์และเกิดปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ล้วนมีประโยชน์กับ บุคคลที่ได้เข้าร่วม มีสี่ด้านที่สำคัญของการใช้เวลาว่างที่เกิดประโยชน์ต่อบุคคล (Cordes and Ibrahim, 1999) ด้านที่หนึ่ง คือ ประโยชน์ทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย ระบบไหลเวียนโลหิต ความแข็งแรง และความอ่อนตัว ด้านที่สอง คือ ประโยชน์ทางด้านอารมณ์ ประกอบด้วย ความพึงพอใจ ทักษะคิด และความมีคุณค่า ด้านที่สาม คือ ประโยชน์ทางจิตใจ ประกอบด้วย การเรียนรู้ การ เข้าใจในตนเอง และการเติบโตทางด้านจิตใจ ด้านสุดท้าย คือ ด้านสังคม ประกอบด้วย การได้รับความ เข้าใจจากสังคม และความคาดหวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจและสังคมที่ทำให้การใช้เวลา ว่างมีความสำคัญในชีวิตและวิถีชีวิตมากขึ้น (Robert, 1999: 50)

ด้านร่างกายประกอบด้วยสมรรถภาพทางกายต่างๆไป ได้พัฒนาผู้ที่มีสมรรถภาพทางกายต่ำ ได้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นประจำพบว่าสมรรถภาพทางกายดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมเป็นประจำ รวมทั้งผู้ที่มีความพิการด้านร่างกาย และสมอง เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างมี พัฒนาการทางกายดีขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้เวลาว่างทางกายแล้วนั้น ความ สนใจต่อกิจกรรมก็เพิ่มความสนใจให้กับผู้ที่รักสุขภาพ หรือผู้ที่จะเริ่มดูแลสุขภาพได้

ด้านอารมณ์ เป็นประโยชน์ในการให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมเวลาว่าง ประกอบด้วย ความพึงพอใจ ทักษะคิด ความเป็นเจ้าของ และการปรับปรุงตนเอง เมื่ออารมณ์ดีก่อให้เกิด ความสามารถในการใช้เวลาว่างนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดในแง่บวก เมื่อบุคคลได้เข้าร่วม แล้วนั้น ทำให้กล้าเข้าร่วมกิจกรรม และมีความคิดทางบวกในการพัฒนาอารมณ์ และกิจกรรมเวลา ว่างที่ทำให้อารมณ์พัฒนาในทางบวกแล้ว ความสนใจของผู้เข้าร่วมที่ต้องการพัฒนาตนเองในด้านที่ ตนเองบกพร่อง

ด้านจิตใจ ในทางจิตวิทยามีสี่ประการหลักที่เกี่ยวข้อง ประการที่หนึ่ง ความเข้าใจตนเอง ที่ เปิดเผยถึงตัวตน พรสวรรค์ ความสามารถ และศักยภาพ ที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย ประการที่สอง ประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง หรือประสบการณ์เหมาะสมของความกังวลและความเบื่อหน่าย ประการที่

สาม การเรียนรู้ ได้รับความรู้ตามประสบการณ์ที่เราสนใจ และประสบการณ์เฉพาะบุคคล ที่เกี่ยวกับพัฒนาด้านร่างกายและทักษะทางสังคม ประการสุดท้าย การเติบโตทางจิตใจ ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านสังคม การใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการสามารถให้โอกาสในการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ทางสังคมพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ความเป็นอิสระ และภาษาการสื่อสาร เมื่อเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น

การใช้เวลาว่างเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลเลือกที่จะทำในยามว่างของตน โดยเวลาว่างนั้นคือเวลาที่ว่างจากภารกิจหน้าที่ การงาน งานบ้าน ในแต่ละวัน และกิจกรรมที่ทำนั้นก่อให้เกิดความพอใจ ความสุข สนุกสนานให้กับบุคคลโดยปราศจากการบังคับ การใช้เวลาว่างของบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความชอบ ฐานะ เครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้เวลาว่าง ความต้องการหลีกเลี่ยงจากการงาน และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจำแนกลักษณะวิถีชีวิตของบุคคลอีกด้วย

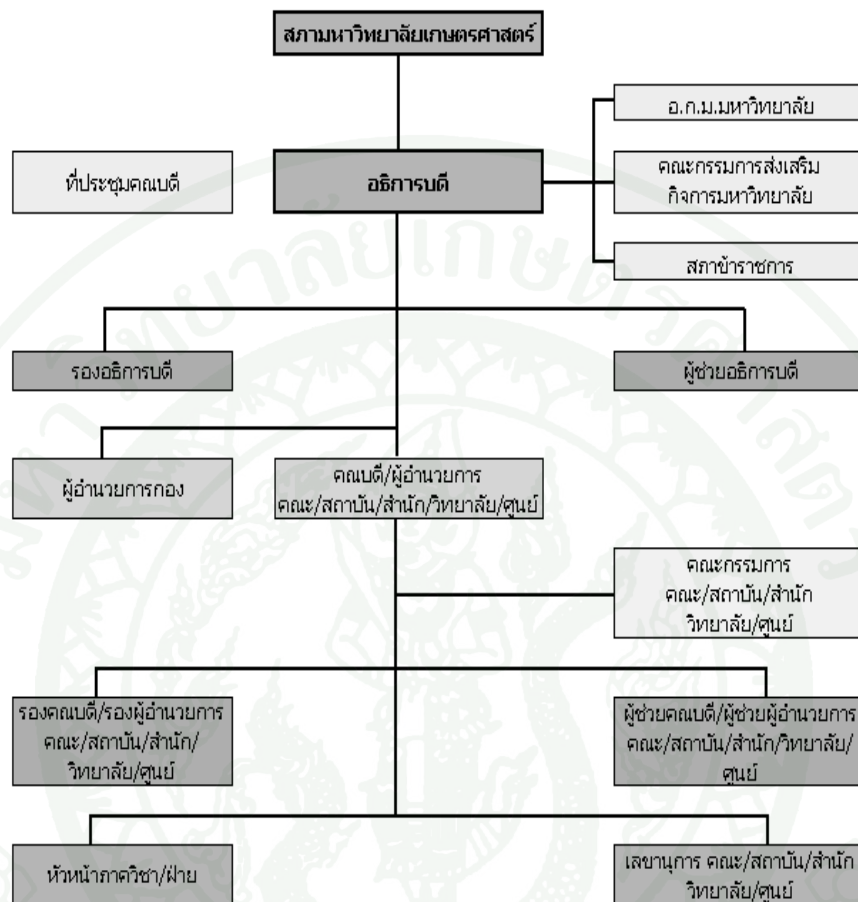
บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือ ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างประจำ ที่มหาวิทยาลัยจัดจ้างด้วยเงินงบประมาณ หรือเงินรายได้ โดยมีลักษณะการจัดจ้างเป็นรายเดือนตลอดจนบุคคลที่หน่วยงานของมหาวิทยาลัยจัดจ้างถูกต้องตามระเบียบอื่น โดยแบ่งเป็น 3 สายงาน คือ สายวิชาการ สายสนับสนุน และอื่นๆ (โดยข้าราชการสาย ก เปลี่ยนเป็นสายวิชาการ สาย ข และสาย ค เป็นสายสนับสนุนและอื่นๆ) ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยในปีการศึกษา 2552 จำนวนของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทุกวิทยาเขต แต่ละสายงานมีจำนวน ดังนี้ สายวิชาการ 3,118 คน สายสนับสนุน จำนวน 4,044 คน และอื่นๆ จำนวน 1,667 คน รวมทั้งหมด 9,747 คน

สำหรับจำนวนบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน รวมทั้ง 3 สายงานมีจำนวน 6,635 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 68.07 ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทุกวิทยาเขต (กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552)

แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 4 แสดงแผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่มา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2553)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

ประยูร และคณะ (2542) ศึกษาแบบการดำเนินชีวิตของชาวกรุงเทพมหานคร ตามหลักของ AIO คือ กิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นและใช้แนวทางตามหลักของศูนย์วิจัยเชิงสำรวจของ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ที่เรียกว่า หลัก Life of Value (LOV) มาใช้แยกแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนกรุงเทพฯ ผลการวิจัยได้แบ่งกลุ่มคนกรุงเทพฯ ออกเป็น 8 กลุ่มคือ โดยที่แต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันในด้านกิจกรรม ด้านความสนใจและด้านความคิดเห็น ดังนี้

1. กลุ่มหาเช้ากินค่ำ ประมาณร้อยละ 17.8 ของคนกรุงเทพฯ มีรายได้เฉลี่ย ต่อครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ 13,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อบ้านแม่บ้านที่เกษียณอายุ พ่อค้าแม่ค้ารายย่อย และพนักงานขาย ในด้านกิจกรรม คนกลุ่มนี้ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคนกรุงเทพฯ ชอบใช้ชีวิตพักผ่อนอยู่กับบ้าน ในด้านความสนใจและความคิดเห็น กลุ่มนี้ค่อนข้างมีค่านิยมในการใช้ชีวิตแบบอยู่ไปวันๆ ไม่รู้สึกว่าชีวิตในวันพรุ่งนี้จะดีขึ้น นำตื่นตื่นขึ้น ไม่ค่อยชอบลองสินค้าใหม่ๆ ชอบทำอะไรตามประเพณีนิยม

2. กลุ่มหนุ่มสาวนักบริโภคนิยม ประมาณร้อยละ 3.4 อายุเฉลี่ยต่ำสุดใน 8 กลุ่ม รายได้ต่อครอบครัว เฉลี่ย 22,500 บาทต่อเดือน ในด้านกิจกรรม ชอบทำกิจกรรมนอกบ้าน ไปงานเลี้ยงสังสรรค์ ชอบดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านนิตยสาร ชมภาพยนตร์ ชมคอนเสิร์ตและเที่ยวบาร์ ไนต์คลับ หรือผับ ซึ่งถือได้ว่าคนกลุ่มนี้นิยมกิจกรรมที่สร้างความบันเทิง สนุกสนานและเพิ่มความเครียดให้ชีวิต ส่วนด้านความสนใจและความคิดเห็น กลุ่มนี้มีความกระตือรือร้นที่เผชิญวันใหม่อย่างตื่นตื่น ชอบชีวิตที่คล่องแคล่ว เร้าใจ ไม่ยึดติดกับค่านิยมเก่า ๆ ค่อนข้างมองโลกในแง่ดี แต่ยังไม่ค่อยมั่นใจในตัวเองมากนัก ในด้านทัศนคติต่อชีวิตคู่ กว่าร้อยละ 70 มีสถานะโสด ค่อนข้างเปิดเผยและยอมรับการอยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน

3. กลุ่มชายชาติตรี ประมาณร้อยละ 7.3 ไม่ได้ใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง แต่อาศัยทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตเป็นตัวแบ่ง มีสัดส่วนผู้หญิงในกลุ่มนี้ค่อนข้างสูง กลุ่มนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 22,500 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ในด้านกิจกรรม อ่านหนังสือพิมพ์และ นิตยสารเกี่ยวกับรถยนต์และกีฬา ฟังเพลง และออกกำลังกาย ด้านความสนใจและความคิดเห็น ให้ความสำคัญกับครอบครัวและความมั่นคงทางการเงินมาก ค่อยไปทางอนุรักษนิยม มีความสุขกับการอยู่บ้านมากกว่าออกไปสังสรรค์ และมีคะแนนทัศนคติที่เชื่อว่าคนทั่วไปมีความซื่อสัตย์ต่ำกว่า ทุกๆ กลุ่ม ลักษณะเด่นในการเลือกซื้อสินค้าที่สะท้อนภาพลักษณ์ของชายชาติตรีสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่น คีบอร์ด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ น้ำอัดลม ซากาแฟ เครื่องดื่มชูกำลัง บุหรี่ เบียร์ และ เทียวบาร์ ไนต์คลับหรือผับ

4. กลุ่มนักอนุรักษ์ ประมาณร้อยละ 14 มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 27,500 บาทต่อเดือน อายุเฉลี่ยประมาณ 32 ปี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท พนักงานขาย ข้าราชการและทหาร รวมทั้ง อาชีพเฉพาะ (เช่น ครู วิศวกร หมอ พยาบาล เป็นต้น) โดยทำงานในระดับผู้จัดการค่อนข้างต่ำ กิจกรรมที่สนใจ คือ ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ไทย หนังสือพิมพ์ธุรกิจและนิตยสาร ขอบวิ้งออกกำลังกาย และไปท่องเที่ยวบ้าง ในส่วนของความสนใจและความคิดเห็น คนกลุ่มนี้ไม่ค่อยชอบความเสี่ยง ไม่ค่อยชอบการลงทุนซื้อหุ้น ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการแต่งกายและ ประเมินคนอื่นจากการแต่งตัว กลุ่มนี้ชอบชีวิตที่เรียบง่าย ไม่โลด โผน ไม่ชอบชีวิตที่ตื่นเต้นเร้าใจ ไม่สนใจสถานะทางสังคมมากนัก

5. กลุ่มต่างๆ ไป ประมาณร้อยละ 15.2 มีการศึกษาสูง โดยมีผู้จบปริญญาตรีขึ้นไปสูงถึง 1 ใน 3 ของกลุ่มและมีผู้ทำงานในระดับผู้จัดการเกือบร้อยละ 5 ทำงานในสายวิชาชีพร้อยละ 12 ในด้านกิจกรรม ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง และออกกำลังกายน้อยมาก แต่ชอบออกไปรับประทานอาหาร นอกบ้าน และซื้อของจากห้างสรรพสินค้า และความถี่ในการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ส่วนด้านความสนใจและความคิดเห็น คนกลุ่มนี้มีค่านิยมในการใช้ชีวิตโดยยึดทางสายกลาง ไม่ชอบความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางการเงิน ไม่ชอบเสี่ยง ไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง ค่อนข้างมองโลกในแง่ดี ไม่จุกจิกกับชีวิตมากเท่ากลุ่ม อนุรักษ์ ที่น่าสนใจ คือ คนกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าอเมริกา ยุโรปและญี่ปุ่น ว่ามีคุณภาพดีสูงกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มอื่นและชื่นชอบสินค้าไทยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทุกกลุ่ม

6. กลุ่มตรงไปตรงมา กลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีประมาณร้อยละ 23.4 ก่อนข้างเป็นผู้ใหญ่และส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงถึง 3 ใน 4 ระดับการศึกษาสูง รายได้สูง มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 35,000 บาทต่อครอบครัว ในด้านกิจกรรม ดูโทรทัศน์สูงถึง 'ไม่ค่อยชอบออกไปทานอาหารนอกบ้านหรือออกกำลังกายในที่สาธารณะ นิยมซื้อของตามห้างสรรพสินค้าค่อนข้างมาก ในด้านความสนใจและความคิดเห็น ลักษณะเด่น คือ ชอบรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เชื่อมั่นในตัวเอง ไม่เคร่งครัดในประเพณีหรือธรรมเนียม ไม่ค่อยสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ชอบจ่ายสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพและกล้าที่จะพูดหรือต่อสู้เพื่อสิทธิของตนหากคุณภาพของสินค้าหรือบริการไม่เป็นไปตามที่ตนคิดไว้

7. กลุ่มหนุ่มสาวไฮเทค ประมาณร้อยละ 13.4 มีอายุเฉลี่ยประมาณ 27 ปี การศึกษาสูงคือปริญญาตรีหรือสูงกว่า ขณะที่ 1 ใน 3 ของคนกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ มีอาชีพเฉพาะ (เช่น ครู วิศวกร หมอ พยาบาล เป็นต้น) เป็นระดับผู้จัดการร้อยละ 7.6 และมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 35,000 บาทต่อเดือน ด้านกิจกรรมที่สนใจ กลุ่มนี้ชมเคเบิลทีวี รับสื่อภาษาอังกฤษ เช่น รายการวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างประเทศ กลุ่มนี้นิยมออกไปทานอาหารนอกบ้าน ชอบออกกำลังกายทั้งใน Health Club และสวนสาธารณะ ท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ในด้านความสนใจและความคิดเห็น กลุ่มนี้มีทัศนคติว่ารถเป็นเครื่องวัดความสำเร็จของคน ชอบทดลองอะไรใหม่ๆ ชอบความตื่นเต้น ไม่ยึดติดประเพณี ทำอะไรตามสัญชาตญาณ และเป็นนักใช้มากกว่านักเก็บ ที่น่าสนใจคือคนกลุ่มนี้ใช้สินค้าไฮเทค อย่างคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่นเทป สเตอริโอ ไมโครเวฟ บัตรเครดิตและรถยนต์มากกว่ากลุ่มอื่น รวมทั้งมีพฤติกรรมในการใช้รองเท้ากีฬาและกล้องถ่ายรูปไปเที่ยวทั้งในและต่างประเทศและการบริโภคไอศกรีมสูงเป็นพิเศษ

8. กลุ่มนักลงทุนผู้มีประสบการณ์ ประมาณร้อยละ 5.5 อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 39.5 ปี การศึกษาดีเกือบครึ่งจบการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับรายได้ต่อครอบครัวเฉลี่ย 35,000 บาทต่อเดือน และเป็นกลุ่มเดียวที่ไม่มีใครตอบว่าใช้ชีวิตคู่แบบอยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน ด้านกิจกรรมที่ทำ ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง อ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร กิจกรรมเด่น คือ การลงทุนโดยใช้เวลาสูงถึงร้อยละ 4.44 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ บางส่วนใช้เวลาอยู่ในห้องค้าหลักทรัพย์ เป็นแฟนรายการวิเคราะห์หุ้นและแนวทางการลงทุน ในด้านความสนใจและความคิดเห็น คนกลุ่มนี้อาจเป็นเพราะผ่านโลกมากจึงไม่ค่อยรู้สึกว่าจะตื่นมาพบวันใหม่ที่สดใสและดีกว่า แต่ก็ไม่หัดหนีกับชีวิต ยังชอบใช้ชีวิตที่คล่องแคล่ว ระวังใจ หากความตื่นเต้นให้ชีวิตบ้าง กลุ่มนี้ชอบเข้าสังคม ให้ความสำคัญกับการแต่งตัวกล้าทดลองสินค้าใหม่ๆ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ซึ่งใช้แนวทางตามหลักของศูนย์วิจัยเชิงสำรวจของมหาวิทยาลัย มิชิแกน ที่เรียกหลักนี้ว่า List of Value (LOV) มาใช้และแยกแบบการดำเนินชีวิตของคนกรุงเทพฯ ไว้เป็น 8 กลุ่มนั้น ถือว่าได้ผลน่าสนใจทีเดียว แต่รูปแบบทั้ง 8 กลุ่มดังกล่าวมีหลายกลุ่มที่ยังแยกกันไม่ขาด คนกรุงเทพฯ จำนวนไม่น้อยที่มีแบบการดำเนินชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างกลุ่มอยู่ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะกรอบของแบบการดำเนินชีวิตในงานวิจัยชิ้นนี้อาศัยการจบการศึกษาของสังคมอเมริกันมาเป็นฐานในการปรับใช้ ซึ่งแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพฯ น่าจะมีความแตกต่างจากสังคมอเมริกันมาก ทำให้การแยกกลุ่มยังแยกออกมาได้ไม่ชัดเจน

เกษรา (2549) ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต การแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนวัยทำงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของคนวัยทำงาน อายุ 20-45 ปี จำนวน 420 คนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนวัยทำงาน แบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรักการแข่งขัน กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มก้าวทันโลก กลุ่มผู้นำยุคใหม่ กลุ่มรักครอบครัว กลุ่มตามใจตัวเอง กลุ่มตามกระแส และกลุ่มเป็นตัวของตัวเอง พบว่าคนวัยทำงานที่มีความแตกต่างด้านอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนวัยทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่า การวิเคราะห์โดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 3 ตัว คือ การแสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ลักษณะทางจิตวิทยาและลักษณะทางประชากรศาสตร์ สามารถอธิบายพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ดีกว่าการวิเคราะห์โดยใช้เพียง 2 ตัวแปร คือ การแสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและลักษณะทางจิตวิทยา

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ในประเด็นของการวิเคราะห์ ค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) โดยใช้แบบจำลอง VALs ที่พัฒนาโดย SRI มาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและทัศนคติเรื่องค่าใช้จ่าย การออม การวางแผนการออม และการลงทุน พบว่าสมาชิก กบข. ส่วนใหญ่มีค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตหลักแบบผู้ยึดมั่นในความเชื่อ, ผู้ประสบความสำเร็จ, ผู้มีมานะ, นักคิด, ผู้สร้าง, ผู้อยู่รอด, ผู้สั่งสม ประสพการณ์ และนวัตกรรม นอกจากนี้ยังศึกษาถึงวิถีการดำเนินชีวิตรูปแบบผสมระหว่าง 2 รูปแบบหลักได้ 32 รูปแบบ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุพบว่า กลุ่มอายุ 25-34 ปี มีรูปแบบมีมานะในสัดส่วนสูง เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้มีอายุงานน้อย และรายได้น้อยกว่ากลุ่มอื่น และไม่มี ความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง กลุ่มอายุ 35-39 ปี มีกระจายอยู่ใน 4 รูปแบบคือ ผู้ยึดมั่นในความ

เชื่อ ผู้ประสบความสำเร็จ ผู้มีมานะ และนักคิด ในกลุ่มนี้เพศชายและหญิงมีความแตกต่างกัน กลุ่มอายุ 50-59 ปี กลุ่มนี้มีความชัดเจนในรูปแบบวิถีดำเนินชีวิตมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ โดยมีรูปแบบอยู่ในรูปแบบผสมผสาน 4 รูปแบบ คือ ผู้ประสบความสำเร็จ/นักคิด, นักคิด/ผู้ยึดมั่นในความเชื่อ, ผู้ยึดมั่นในความเชื่อ/นักคิด และผู้ประสบความสำเร็จ/ผู้ยึดมั่นในความเชื่อ โดยเพศหญิงจะมีความชัดเจนในรูปแบบวิถีดำเนินชีวิตมากกว่าเพศชาย เมื่อนำรูปแบบวิถีชีวิตมาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและทัศนคติเรื่องค่าใช้จ่าย การออม การวางแผนการออม และการลงทุน พบว่าแต่ละรูปแบบวิถีชีวิตที่จำแนกตามอายุทั้ง 3 กลุ่มนี้ มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการให้การดูแล หรือให้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้กับแต่ละกลุ่ม

สรุปการศึกษางานวิจัยในประเทศ มีการศึกษาการดำเนินชีวิตแบบ AIO ในชาวกรุงเทพมหานครได้ 8 แบบ และมีการศึกษาการวิเคราะห์ค่านิยม และวิถีชีวิตของสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ โดยใช้ VALs ในการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการออมและการลงทุนของสมาชิก แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในสถานศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

Gattas *et al* (1986) ได้แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างขึ้นอยู่กับเวลา ความสัมพันธ์ของสังคม และการบริโภค โดยเชื่อว่าทฤษฎีการใช้เวลาว่างจะใช้ได้ดีถ้าเน้นที่ตัวของบุคคล กลุ่มบุคคล และสังคม มากกว่าการเน้นไปที่ประเภทของกิจกรรม และการวิจัยไม่ควรศึกษาในขอบเขตที่กว้างจนเกินไป แต่ควรศึกษาในเชิงลึกเพิ่มขึ้น ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลควรกระจายให้ทั่วถึงในประชากรที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่เดียวกันการนำเสนอวิถีชีวิตควรนำเสนอในรูปแบบเชิงพลวัต

Bernard (1987) กล่าวว่าโอกาสที่มากขึ้นสำหรับการใช้เวลาว่างสำหรับพักผ่อนไม่ได้หมายความว่าจะทำให้มีความสุขมากขึ้น โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้มีฐานะ แม้แต่เวลาว่างของพวกเขายังคงเต็มไปด้วยความตึงเครียด ไม่ถูกใจ และไม่มีควมพึงพอใจต่อสิ่งต่างๆ ขณะเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้มีฐานะยากจน กลับมีการจัดการเวลาว่างของพวกเขาก็ให้เกิดความสมดุล และประสบความสำเร็จในชีวิตได้

Bultena (1979) พบว่าจำนวนกิจกรรมการใช้เวลาว่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันการเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างไม่มีความแตกต่างกัน จากการสำรวจตัวอย่างจำนวน 226 คน ที่ทำงาน 4-5 วันต่ออาทิตย์ ถึงการเปลี่ยนแปลงการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง พบว่าคนเหล่านี้ยอมเสียสละเงินจำนวนเท่าๆ กันเพื่อจะมีส่วนร่วมในการใช้เวลาว่างของพวกเขา แต่เลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ไม่เหมือนกัน

Fritsch *et al* (2007: 307-322) ได้ศึกษาทางด้านจิตใจที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทและวิถีชีวิตของผู้ใหญ่ พบว่าผู้ที่ได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจในแง่บวก รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรม วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนไปตามการพัฒนาของจิตใจ และได้รับความรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม

Aro *et al.* (2006: 41-53) พื้นฐานการศึกษาเป็นลักษณะของการใช้ชีวิตและสถานะทางสังคมของบุคคล ระดับการศึกษาเป็นการรวบรวมรายได้ สถานะทางเศรษฐกิจสังคม มาตรฐานการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต การเห็นคุณค่าของตนเองและความพึงพอใจ ความล้มเหลวทางการศึกษาเป็นสาเหตุทำให้อาชีพและชีวิตในสังคมที่เป็นปัญหาในสังคม วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการรู้ว่า สุขภาพ วิถีชีวิต ครอบครัวและปัจจัยในโรงเรียน ส่งผลต่อระดับการศึกษาของผู้ใหญ่หรือไม่ การศึกษาครั้งนี้กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนเกรด 9 ที่มีอายุ 16 ปี โรงเรียนมัธยมในปี 1983 จำนวน 2,269 คนในประเทศฟินแลนด์ ติดตามกลุ่มประชากรที่ อายุ 32 ปี ในปี 1999 จำนวน 1,417 คน วิธีการศึกษา ในปี 1983 นักเรียนจำนวน 2,194 คน มีค่าเฉลี่ยอายุ 15.9 ปี ที่ตอบคำถามในชั่วโมงเรียน โดยแบบสอบถามได้ประกอบด้วยจิตวิทยา ร่างกาย วิถีชีวิต พื้นฐานครอบครัว ปัจจัยในโรงเรียน และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ในปี 1999 ได้ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มเดิมอีกเมื่อพวกเขามีอายุ 32 ปี จากแบบสอบถามที่ส่งไปนั้นประกอบด้วยคำถามเดิมที่เกี่ยวข้องกับ ร่างกาย และวิถีชีวิต เมื่อผู้ตอบเป็นผู้ใหญ่ และการประเมินคำถามจากอายุที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ผลจากการศึกษาพบว่า ร่างกาย วิถีชีวิต พื้นฐานครอบครัว และปัจจัยในโรงเรียน ได้แปรผันตามการศึกษาเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จากตัวแปรที่หลากหลายได้แสดงให้เห็นว่า เพศ ความสำเร็จ และระดับชั้น บ่งบอกถึงระดับการศึกษาต่ำของผู้ใหญ่ ที่มีการศึกษาน้อยนั้น เกิดจากสภาพร่างกาย การมีเวลาว่างที่น้อย และมีงานอดิเรกน้อยกว่าการออกเดท และในชาย การดื่มเหล้าทำให้เกิดจากการศึกษาน้อย ดังนั้นการศึกษาในวัยรุ่นเป็น สำคัญในชีวิต เป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้ใหญ่ได้มีการศึกษาในอนาคตที่ดี และสุขภาพที่ไม่แข็งแรง วิถีชีวิตและการมีชีวิตในสังคมที่แน่น เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและพื้นฐานทางสังคม

Rusell (2005: 73-75) การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมและได้ประโยชน์ตามที่ปรารถนาจะได้รับจากการใช้เวลาว่าง ที่กล่าวถึงประชากรศาสตร์ที่เป็นข้อมูลของบุคคล เป็นปัจจัยกำหนดบทบาทในการตัดสินใจว่า อะไร ทำไม และอย่างไรที่เกิดขึ้นเป็นประจำในเวลาว่างของเรา ปัจจัยที่มีบทบาท ประกอบด้วย อายุ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่อยู่อาศัย

Carter *et al.* (2006: 513-535) การศึกษาความเที่ยงตรงของเครื่องมือในเรื่องวิถีชีวิตในการสำรวจนันทนาการและสิ่งแวดลอมชาติ ที่เกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้เวลาว่างเพื่อหาข้อมูลวิถีชีวิต ซึ่งเป็นข้อมูลในการจัดการนันทนาการที่ดีกว่าเพื่อสามารถจัดหาและบริการ โดยแบ่งการศึกษาทั้งหมด เป็น 36 เรื่องที่จัดกลุ่มบุคคลหลัก โดยใช้ปัจจัย 9 ข้อที่ทำให้การจัดการนันทนาการที่สามารถทำความเข้าใจวิถีชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

Antonio (1998) การศึกษาการใช้เวลาว่าง วิถีชีวิตในประเทศกำลังพัฒนา ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 500,000 คน ในเมืองซาโรคาบา รัฐเซาเปาโล โดยต้องการสอบถามข้อมูลของผู้ที่อาศัยในพื้นที่เกี่ยวกับ สิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดโปรแกรมนันทนาการและการใช้เวลาว่าง ความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการใช้เวลาว่าง ลักษณะข้อมูลประชากรศาสตร์ ซึ่งนโยบายของเมืองไม่มีการดำเนินการจัดนันทนาการและการใช้เวลาว่างอย่างต่อเนื่องขาดผู้ประสานงานในการให้บริการ ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่ให้บริการการใช้เวลาว่าง อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในเวลาว่างมีให้ไม่เพียงพอ การศึกษาจึงพบว่า นโยบายของเขตควรมีการจัดการและการบริหารที่เป็นระบบและมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำให้กับชุมชน เพื่อบริการผู้เข้าร่วมในการใช้เวลาว่าง โดยมีเป้าหมายคือให้การบริการที่ตรงตามความปรารถนาของผู้ใช้บริการ โดยเน้นการปรับปรุง 3 จุด ดังนี้ ปรับปรุงและบำรุงดูแลรักษาพื้นที่ที่ใช้ในนันทนาการและการใช้เวลาว่าง ตอบสนองความต้องการด้วยการบริการที่ดีขึ้น ใช้ผู้เชี่ยวชาญและทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในการพัฒนาโปรแกรมนันทนาการและการใช้เวลาว่าง

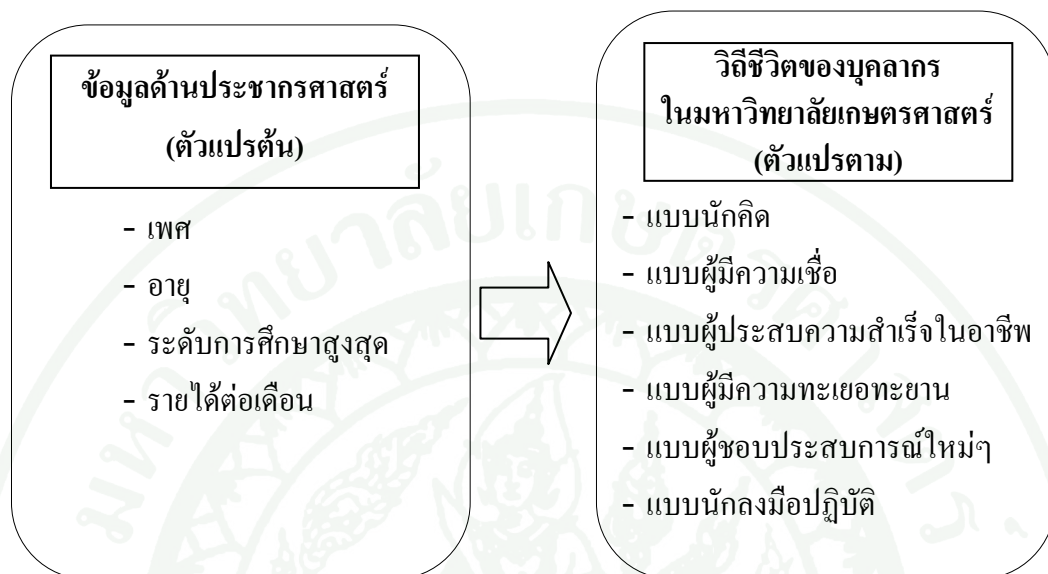
Wynne (1998) ช่องว่างทางสังคมของวิถีชีวิต ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมในการใช้เวลาว่าง การเล่นเกมกีฬาของผู้ที่อาศัยใน Heath ที่เป็นชุมชนชุมชนหนึ่ง ล้อมรอบไปด้วยพื้นที่สีเขียว มีฟาร์ม บ้านเดี่ยวที่เป็นส่วนตัว ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้อาศัย การใช้เวลาว่าง ถิ่นกำเนิด การศึกษา อาชีพ และการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือนันทนาการ และแบ่งกลุ่มได้ว่าผู้ที่มี

ถิ่นกำเนิด และระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันในการใช้เวลาว่าง โดยแสดงถึงผู้ที่มีการศึกษาระดับกลางแต่มีรายได้จะเป็นพวกนักดื่ม และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง รายได้ปานกลางจะเป็นกลุ่มนักกีฬา และมักมีกิจกรรม และวิถีชีวิต ที่ชอบเข้าสังคม หาอาหารใหม่ๆ มีเพื่อนในที่ทำงาน ดูหนัง ส่วนกลุ่มที่เป็นนักดื่ม นอกจากดื่มเหล้าที่บาร์แล้ว ยังมีกิจกรรม เช่น ไปกินเลี้ยงสังสรรค์ เล่นกีฬาที่แพง เช่น กอล์ฟ ใช้ช่วงวันหยุดในโรงแรม ไปคลับเฮาส์ กินอาหารในภัตตาคาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้ชีวิตประจำวัน ที่แสดงออกมาในรูปแบบกิจกรรมของบุคคล และลักษณะสังคมของบุคคลนั้น

สรุปงานวิจัยในต่างประเทศ กล่าวถึงความสัมพันธ์วิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลและลักษณะทางสังคมที่มีการดำเนินชีวิตที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เมื่อรวบรวมได้ทำให้เห็นภาพของลักษณะวิถีชีวิตง่ายต่อการจัดสรรทรัพยากรให้ตรงตามความพอใจและการจัดกิจกรรมในการใช้เวลาว่างอีกด้วย

จากการศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี จากคำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นของ วิถีชีวิต การใช้เวลาว่าง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุกรอบแนวคิดของการศึกษาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน ตัวแปรตามคือ วิถีชีวิต โดยการศึกษาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบวิถีชีวิตจาก VALs2 โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบไปด้วยวิถีชีวิต 6 แบบ ได้แก่ แบบนักคิด แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แบบผู้มีความทะเยอทะยาน แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ และแบบนักลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นการปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ของประชากรที่ใช้การศึกษาในครั้งนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

คำถามในการวิจัย

1. บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างแบบใด
2. เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือไม่

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาวິถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ทั้งหมด 6,635 คน (กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552) จำแนกตามสังกัด ดังนี้

1. คณะกรเรียนการสอน จำนวน 16 คณะ ได้แก่ คณะเกษตร, คณะบริหารธุรกิจ, คณะประมง คณะมนุษยศาสตร์, คณะวนศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์, คณะสัตวแพทยศาสตร์, คณะอุตสาหกรรมเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ และวิทยาลัยสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงาน จำนวน 7 สำนัก ได้แก่ สำนักทะเบียนและประมวลผล, สำนักบริการคอมพิวเตอร์ สำนักพิพิธภัณฑและวัฒนธรรมการเกษตร, สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, สำนักหอสมุด, สำนักประกันคุณภาพ และ สำนักพิมพ์
3. สถาบัน จำนวน 6 สถาบัน ได้แก่ สถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร, สถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร, สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันคั้นคว่ำและพัฒนาระบบนิเวศเกษตร, สถาบันอินทรีย์จันทร์สถิตย์เพื่อการคั้นคว่ำและพัฒนาด้านพืชศาสตร์ และ สถาบันภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมศึกษาราชนครินทร์
4. สำนักงานอธิการบดี

5. ศูนย์วิจัย /อบรม/บริการ จำนวน 8 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์นานาชาติสิรินธรเพื่อการวิจัยพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยี, ศูนย์การศึกษานานาชาติ ศูนย์วิทยาการเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร แห่งชาติ, ศูนย์ผลิตภัณฑ์นม, ศูนย์หนังสือ, ศูนย์ความร่วมมือทางวิชาการไทย-ฝรั่งเศส, ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว และ ศูนย์วิทยาศาสตร์ใช้หัวคน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 6,635 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 377 ชุด

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการคำนวณของ Yamane (1973: 726) โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการศึกษานี้กำหนดให้ = .05)

แทนค่า

$$n = \frac{6,635}{1 + 6,635(0.05)^2}$$

$$n = 377$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนเท่ากับ 377 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกไป 2 ส่วนสำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามประเภทปลายปิด (Closed Ended Question) โดยใช้มาตรวัดแบบ Nominal Scale ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในจำนวน 36 ข้อ ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale Method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale)

การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต ข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการทำงานวิจัยและการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. กำหนดขอบเขตและคำสำคัญให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามในงานวิจัยนำเสนอต่อประธานที่ปรึกษาและกรรมการร่วมเพื่อทำการตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง

4. การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence IOC) แล้วนำไปเทียบเกณฑ์การพิจารณาของ Rovinelli และ Hambleton (บุญชม, 2532: 66) โดยการนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อว่ามีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่า

คำถามมีความเหมาะสม ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.5 ต้องนำข้อนั้นมาปรับปรุงแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง จนได้ค่าความเที่ยงตรงที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

คะแนน +1 เมื่อคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสม

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสม

คะแนน -1 เมื่อคำถามนั้นเป็นคำถามไม่เหมาะสม

และจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60-1.00 (ภาคผนวก)

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (วัลลพ, 2551: 119) ได้ค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.85 ซึ่งยอมรับได้ และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

6. นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงแบบสอบถามขั้นสุดท้าย และเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษา เพื่อหาจุดข้อบกพร่องในแบบสอบถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อตรวจสอบอยู่ในใกล้เกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิจัยต่อไป

วิธีการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ บางเขน โดยวิธีการเก็บด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลเสร็จสิ้นมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียงบรรยาย
2. ข้อมูลในส่วนรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดความหมายของการประเมินรูปแบบวิถีชีวิตเป็นคะแนนแต่ละอันดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เทียบคะแนน	4
ค่อนข้างเห็นด้วย	เทียบคะแนน	3
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	เทียบคะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เทียบคะแนน	1

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเทียบอันดับ โดยถือเกณฑ์ของ Best (อ้างถึงใน ฉลองชัย, 2537: 95) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 ขึ้นไป	ถือว่า	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	ถือว่า	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	ถือว่า	เห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 ลงมา	ถือว่า	เห็นด้วยน้อยที่สุด

นำค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาแจกแจงนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

3. การหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยใช้ค่าสถิติ ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งการวิเคราะห์ ครั้งนี้ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1. ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) (ประคอง, 2538: 72-77)

$$\begin{array}{l} \text{สูตร} \quad p = \frac{fX}{N} \times 100 \\ \text{เมื่อ} \quad p = \text{ร้อยละ} \\ \quad \quad f = \text{จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม} \\ \quad \quad X = \text{คะแนนที่กำหนดตามสเกล ที่กำหนดไว้} \\ \quad \quad N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด} \end{array}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) (ประคอง, 2538: 72-77)

$$\begin{array}{l} \text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum fX}{N} \\ \text{เมื่อ} \quad \bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย} \\ \quad \quad \sum fX = \text{ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน} \\ \quad \quad N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด} \end{array}$$

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ประคอง, 2538: 72-77)

$$\text{สูตร} \quad S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2}$$

เมื่อ	S.D.	=	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	ΣfX^2	=	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวทั้ง N จำนวนยกกำลังสอง
	ΣfX	=	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวทั้ง N จำนวน
	N	=	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

4. ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) มีสูตรดังนี้ (อ้างถึงในบุญชม, 2545: 119-120)

$$\chi^2 = \frac{\Sigma(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	=	ค่าไคสแควร์
	O	=	ความถี่ที่เกิดขึ้นจริง (Observed Frequency)
	E	=	ความถี่ตามทฤษฎีหรือตามที่คาดหวัง (Expected Frequency)

ผลและวิจารณ์

ผล

การวิจัย เรื่องการศึกษาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน ผู้ศึกษาได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. สภาพและข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. รูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือไม่

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน ซึ่งเสนอข้อมูลค่าร้อยละในตารางที่ 4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

			(n=377)
	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	127	33.69
	หญิง	250	66.31

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=377)			
	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ	18-25 ปี	106	28.12
	26-35 ปี	127	33.69
	36-45 ปี	54	14.32
	46 ปี ขึ้นไป	90	23.87
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	132	35.01
	ปริญญาตรี	218	57.82
	สูงกว่าปริญญาตรี	27	7.16
รายได้ต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	152	40.30
	10,000-19,999 บาท	133	35.30
	20,000 บาท ขึ้นไป	92	24.40

จากตารางที่ 4 สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

การจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 66.31 และเป็นเพศชาย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.69 ตามลำดับ

ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีระดับอายุระหว่าง 26-35 ปี มากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.69 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.12 ต่อมา คือ และอายุระหว่าง 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.87 และอายุระหว่าง 36-45 ปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.32 ตามลำดับ

การจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 57.82 รองลงมา คือ ระดับ

ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 35.01 และน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.16 ตามลำดับ

การจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-19,999 บาท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 รูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษาแบ่งเป็นการหารูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ โดยหารูปแบบวิถีชีวิตที่มีคะแนนสูงสุด (Maximum) ของแต่ละตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มเข้ารูปแบบวิถีชีวิต 6 รูปแบบ โดยนำเสนอเป็นค่าจำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะวิถีชีวิต โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างโดยรวมของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

การหารูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน โดยนำเสนอเป็นค่าจำนวนความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรใน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n=377)			
รูปแบบวิถีชีวิต	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
แบบนักคิด	13	3.45	6
แบบผู้มีความเชื่อ	157	41.64	1
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	34	9.02	4
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	65	17.24	3
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	26	6.90	5
แบบนักลงมือปฏิบัติ	66	17.51	2
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	16	4.24	
รวม	377	100.00	

จากตารางที่ 5 สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 377 คน ได้ดังนี้

พบว่าแบบผู้มีความเชื่อ มากที่สุดมีจำนวน 157 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.64 รองลงมาเป็นแบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51 และแบบผู้มีความทะเยอทะยาน มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะวิถีชีวิตการใช้
เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n=377)

ลักษณะวิถีชีวิต	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
แบบนักคิด							
1. ฉันชอบหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา	178 (47.2)	181 (48.0)	12 (3.2)	6 (1.6)	3.41	0.63	มาก
2. ก่อนฉันจะลงมือทำงาน หรือ กิจกรรมฉันต้องทราบข้อมูลก่อน ลงมือทำ	232 (61.5)	137 (36.4)	6 (1.6)	2 (0.5)	3.59	0.55	มาก ที่สุด
3. ฉันเป็นคนหัวโบราณและ อนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม	73 (19.4)	113 (29.9)	173 (45.9)	18 (4.8)	2.64	0.84	มาก
4. ฉันจะใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่ได้ พักผ่อน และหลีกเลี่ยงจากกิจวัตร ประจำวัน	98 (27.0)	199 (52.8)	54 (14.3)	26 (6.9)	2.98	0.82	มาก
5. ฉันใช้เวลาว่างส่วนมากที่บ้าน เช่น อ่านหนังสือ ทำอาหาร เลี้ยง สัตว์ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น	102 (27.1)	193 (51.2)	47 (12.5)	35 (9.3)	2.96	0.87	มาก
6. สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี	83 (22.0)	150 (39.8)	107 (28.4)	37 (9.8)	2.74	0.91	มาก
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ							
7. ฉันต้องการขึ้นไปขึ้นบน จุดสูงสุดในอาชีพของฉัน	147 (39.0)	132 (35.0)	83 (22.0)	15 (4.0)	3.09	0.87	มาก
8. ฉันจะมองหาช่องทางในการหา กำไร เมื่อนั้นลงทุน	181 (48.0)	110 (29.2)	78 (20.7)	8 (2.1)	3.23	0.85	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=377)

ลักษณะวิถีชีวิต	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D	การแปรผล
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
9. ฉันชอบทานอาหารจานด่วนหรือซื้ออาหารปรุงสำเร็จกลับบ้าน	66 (17.5)	162 (43.0)	85 (22.5)	64 (17.0)	2.61	0.97	มาก
10. ฉันมักใช้เวลาสนุกสนานและหาความบันเทิงกับคนในครอบครัว	130 (34.5)	184 (48.8)	56 (14.8)	7 (1.9)	3.16	0.74	มาก
11. ฉันจะทำกิจกรรมในเวลาว่างที่ได้พัฒนาทักษะอาชีพของฉัน	95 (25.2)	186 (49.3)	86 (22.8)	10 (2.7)	2.97	0.77	มาก
12. ฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว	185 (49.1)	167 (44.3)	20 (5.3)	5 (1.3)	3.41	0.65	มาก
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ							
13. ฉันชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง และชมงานศิลปะ	174 (46.2)	131 (34.7)	61 (16.2)	11 (2.9)	3.24	0.83	มาก
14. ฉันชอบกิจกรรมหรือกีฬา กลางแจ้ง เช่น ปีนเขา พายเรือ เทียวสวนสนุก กีฬาทางน้ำ เป็นต้น	84 (22.3)	139 (36.9)	96 (25.4)	58 (15.4)	2.66	0.99	มาก
15. ฉันมักทำอะไรในทันทีทันใด โดยไม่ได้เตรียมตัว	61 (16.2)	140 (37.1)	121 (32.1)	55 (14.6)	2.55	0.93	มาก
16. ฉันรักการท่องเที่ยวต่างประเทศ	74 (19.6)	106 (28.1)	102 (27.1)	95 (25.2)	2.42	1.07	น้อย
17. ฉันเป็นคนแต่งตัวทันสมัยและนำแฟชั่นใหม่ๆ	29 (7.7)	155 (41.1)	123 (32.6)	70 (18.6)	2.38	0.87	น้อย
18. ฉันชอบรถรุ่นใหม่ และเป็นรถที่โดดเด่น และคู่มือ	53 (14.1)	152 (40.3)	95 (25.2)	77 (20.4)	2.48	0.97	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=377)

ลักษณะวิถีชีวิต	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D	การแปรผล
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
แบบผู้มีความเชื่อ							
19. ฉันเป็นคนแต่งตัวธรรมดามาก	126 (33.4)	150 (39.8)	87 (23.1)	14 (3.7)	3.03	0.84	มาก
20. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	113 (30.0)	161 (42.7)	89 (23.6)	14 (3.7)	2.99	0.83	มาก
21. ฉันคิดว่ามิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ	166 (44.0)	169 (44.8)	35 (9.3)	7 (1.9)	3.31	0.71	มาก
22. ฉันเป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างดีงามและอยู่ในศีลธรรม	117 (31.0)	205 (54.4)	42 (11.1)	13 (3.5)	3.13	0.74	มาก
23. ฉันใช้สินค้าที่มีชื่อเสียงมานาน	33 (8.8)	60 (15.9)	196 (52.0)	88 (23.3)	2.10	0.86	น้อย
24. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนหรือสังคมดีขึ้น	68 (18.0)	147 (39.0)	154 (40.9)	8 (2.1)	2.73	0.77	มาก
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน							
25. บางครั้งฉันก็ชอบทำตามใจตัวเองไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นในชีวิต	127 (33.7)	130 (34.5)	109 (28.9)	11 (2.9)	2.99	0.86	มาก
26. ถ้ามีบางสิ่งที่คุณต้องการ คุณจะประหยัดและเก็บเงินเพื่อมัน	164 (43.5)	150 (39.8)	41 (10.9)	22 (5.8)	3.21	0.86	มาก
27. การมีเครดิตการ์ดทำให้ฉันซื้อสิ่งต่างๆ ที่โดยปกติแล้วไม่สามารถใช้เงินสดซื้อได้	34 (9.0)	97 (25.7)	134 (35.6)	112 (29.7)	2.14	0.95	น้อย
28. ทุกวันนี้ฉันทำงานเพื่อเงินเท่านั้น	47 (12.5)	105 (27.8)	147 (39.0)	78 (20.7)	2.32	0.94	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=377)

ลักษณะวิถีชีวิต	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D	การแปรผล
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
29. ฉันเป็นคนที่ถูกโน้มน้าวชักจูงได้ง่าย เมื่อมีผู้อื่นมาชักชวน	49 (13.0)	98 (26.0)	166 (44.0)	64 (17.0)	2.35	0.91	น้อย
30. ฉันชอบทำกิจกรรมในเวลาว่างที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และกำลังเป็นที่นิยม	65 (17.2)	183 (48.6)	95 (25.2)	34 (9.0)	2.74	0.85	มาก
แบบนักลงมือปฏิบัติ							
31. ฉันมีความสุขกับชีวิตที่แสนธรรมดาตามที่เป็นอยู่	136 (36.1)	194 (51.5)	37 (9.8)	10 (2.6)	3.21	0.72	มาก
32. ฉันชอบทำสิ่งของของตัวเองมากกว่าจะซื้อเอง	62 (16.5)	134 (35.5)	157 (41.6)	24 (6.4)	2.62	0.83	มาก
33. ฉันใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมสิ่งของทำงานบ้านเลี้ยงเด็ก เป็นต้น	69 (18.3)	133 (35.3)	126 (33.4)	49 (13.0)	2.59	0.93	มาก
34. ฉันมักออกกำลังกาย เมื่อมีเวลาว่าง	100 (26.5)	158 (41.9)	93 (24.7)	26 (6.9)	2.88	0.88	มาก
35. ฉันเลือกพรรคการเมืองที่มีผลงานในอดีต มากกว่าพรรคการเมืองใหม่	96 (25.5)	151 (40.0)	89 (23.6)	41 (10.9)	2.80	0.94	มาก
36. ฉันทำงานที่ใช้ประสบการณ์ทักษะเฉพาะตัวและใช้กำลัง	116 (30.8)	162 (43.0)	82 (21.7)	17 (4.5)	3.00	0.84	มาก

จากตารางที่ 6 สามารถสรุปข้อมูลลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามลักษณะรูปแบบวิถีชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ฉันชอบหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 อยู่ในระดับมาก
2. ก่อนฉันจะลงมือทำงาน หรือกิจกรรมฉันต้องทราบข้อมูลก่อนทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ฉันเป็นคนหัวโบราณและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 อยู่ในระดับมาก
4. ฉันจะใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่ได้พักผ่อน และหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 อยู่ในระดับมาก
5. ฉันใช้เวลาว่างส่วนมากที่บ้าน เช่น อ่านหนังสือ ทำอาหาร เลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 อยู่ในระดับมาก
6. สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 อยู่ในระดับมาก
7. ฉันต้องการขึ้นไปยืนบนจุดสูงสุดในอาชีพของฉัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 อยู่ในระดับมาก
8. ฉันจะมองหาช่องทางในการหากำไร เมื่อฉันลงทุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 อยู่ในระดับมาก
9. ฉันชอบทานอาหารจานด่วนหรือซื้ออาหารปรุงสำเร็จกลับบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 อยู่ในระดับมาก
10. ฉันมักใช้เวลาสนุกสนานและหาความบันเทิงกับคนในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 อยู่ในระดับมาก

11. ฉันจะทำกิจกรรมในเวลาว่างที่ได้พัฒนาทักษะอาชีพของฉัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อยู่ในระดับมาก
12. ฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อยู่ในระดับมาก
13. ฉันชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง และชมงานศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก
14. ฉันชอบกิจกรรมหรือกีฬากลางแจ้ง เช่น ปีนเขา พายเรือ เทียวสวนสนุก กีฬาทางน้ำ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 อยู่ในระดับมาก
15. ฉันมักทำอะไรในทันที ทันใด โดยไม่ได้เตรียมตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 อยู่ในระดับมาก
16. ฉันรักการท่องเที่ยวต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 อยู่ในระดับน้อย
17. ฉันเป็นคนแต่งตัวทันสมัยและนำแฟชั่นใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 อยู่ในระดับน้อย
18. ฉันชอบรถรุ่นใหม่ และเป็นรถที่โดดเด่น และดูดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 อยู่ในระดับน้อย
19. ฉันเป็นคนแต่งตัวธรรมดาๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 อยู่ในระดับมาก
20. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก

21. ฉันคิดว่ามิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 อยู่ในระดับมาก

22. ฉันเป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างดีงาม และอยู่ในศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 อยู่ในระดับมาก

23. ฉันใช้สินค้าที่มีชื่อเสียงมานาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 อยู่ในระดับน้อย

24. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อยู่ในระดับมาก

25. บางครั้งฉันก็ชอบทำตามใจตัวเองไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นในชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 อยู่ในระดับมาก

26. ถ้ามีบางสิ่งที่คุณต้องการ ฉันจะประหยัดและเก็บเงินเพื่อมัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 อยู่ในระดับมาก

27. การมีเครดิตการ์ดทำให้ฉันซื้อสิ่งต่างๆ ที่โดยปกติแล้วไม่สามารถใช้เงินสดซื้อได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 อยู่ในระดับน้อย

28. ทุกวันนี้ฉันทำงานเพื่อเงินเท่านั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 อยู่ในระดับน้อย

29. ฉันเป็นคนที่ถูกโน้มน้าวชักจูงได้ง่าย เมื่อมีผู้อื่นมาชักชวน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 อยู่ในระดับน้อย

30. ฉันชอบทำกิจกรรมในเวลาว่างที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และกำลังเป็นที่นิยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 อยู่ในระดับมาก

31. ฉันมีความสุขกับชีวิตที่แสนธรรมดาตามที่เป็นอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 อยู่ในระดับมาก
32. ฉันชอบทำสิ่งของใช้เองมากกว่าจะซื้อเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก
33. ฉันใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมสิ่งของทำงานบ้านเลี้ยงเด็ก เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 อยู่ในระดับมาก
34. ฉันมักออกกำลังกาย เมื่อมีเวลาว่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 อยู่ในระดับมาก
35. ฉันเลือกพรรคการเมืองที่มีผลงานในอดีต มากกว่าพรรคการเมืองใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 อยู่ในระดับมาก
36. ฉันทำงานที่ใช้ประสบการณ์ ทักษะเฉพาะตัวและใช้กำลัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 อยู่ในระดับมาก

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ก่อนฉันจะลงมือทำงาน หรือกิจกรรมฉันต้องทราบข้อมูลก่อนลงมือทำ ($\bar{X} = 3.59$) ลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่อยู่ในระดับมาก อันดับแรก ได้แก่ ฉันชอบหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา และฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมาได้แก่ ฉันคิดว่ามิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ ($\bar{X} = 3.31$) สองอันดับรองลงมา ได้แก่ ฉันชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง และชมงานศิลปะ ($\bar{X} = 3.24$) และฉันจะมองหาช่องทางในการหาทำไร เมื่อฉันลงทุน ($\bar{X} = 3.23$)

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์
ด้านเพศ

(n=377)

รูปแบบวิถีชีวิต	เพศหญิง		เพศชาย		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แบบนักคิด	10	76.92	3	23.08	13	100.00
แบบผู้มีความเชื่อ	102	64.97	55	35.03	157	100.00
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	25	73.53	9	26.47	34	100.00
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	44	67.69	21	32.31	65	100.00
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	19	73.08	7	26.92	26	100.00
แบบนักลงมือปฏิบัติ	39	59.09	27	40.91	66	100.00
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	11	68.75	5	31.25	16	100.00
รวม	250	100.00	127	100.00	377	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศจำแนกตามรูปแบบวิถีชีวิต ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 377 คน ปรากฏผลดังนี้

แบบนักคิด จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ที่เหลือเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ตามลำดับ

แบบผู้มีความเชื่อ จำนวน 157 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 102 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.97 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 35.03 ตามลำดับ

แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 34 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 73.53 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ตามลำดับ

แบบผู้มีความทะเยอทะยาน จำนวน 65 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 67.69 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 32.31 ตามลำดับ

แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ จำนวน 26 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 ตามลำดับ

แบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 59.09 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 ตามลำดับ

ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป จำนวน 16 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์
ด้านอายุ

(n=377)

รูปแบบวิถีชีวิต	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46 ปีขึ้นไป	รวม
แบบนักคิด	3 (23.08)	6 (46.15)	0 (0.00)	4 (30.77)	13 (100.00)
แบบผู้มีความเชื่อ	39 (24.84)	66 (42.04)	25 (15.92)	27 (17.20)	157 (100.00)
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	8 (23.53)	8 (23.53)	4 (11.76)	14 (41.18)	34 (100.00)
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	17 (26.15)	19 (29.23)	10 (15.39)	19 (29.23)	65 (100.00)
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	10 (38.46)	4 (15.38)	4 (15.38)	8 (30.78)	26 (100.00)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รูปแบบวิถีชีวิต	(n=377)				รวม
	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46 ปี ขึ้นไป	
แบบนักลงมือปฏิบัติ	24 (36.36)	20 (30.30)	8 (12.12)	14 (21.22)	66 (100.00)
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	5 (31.25)	4 (25.00)	3 (18.75)	4 (25.00)	16 (100.00)
รวม	106 (28.12)	127 (33.69)	54 (14.32)	90 (23.87)	377 (100.00)

จากตารางที่ 8 พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอายุ จำแนกตามรูปแบบวิถีชีวิต ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 377 คน ปรากฏผลดังนี้

แบบนักคิด จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาคือช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็น ร้อยละ 30.77 และช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ตามลำดับ

แบบผู้มีความเชื่อ จำนวน 157 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 42.04 รองลงมาคือช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 24.84 ต่อมาคือช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 และช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 ตามลำดับ

แบบผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต จำนวน 34 คน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมามีจำนวนเท่ากันคือ ช่วงอายุ 18-25 ปี และอายุ 26-35 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53 และช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

แบบผู้มีความทะเยอทะยาน จำนวน 65 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี และ อายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 19 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 29.23 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 และช่วงอายุ 36-45. ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.39 ตามลำดับ

แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ จำนวน 74 คน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 30.78 ช่วงอายุ 26-35 ปี และอายุ 36-45 ปี จำนวน 4 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 15.38 ตามลำดับ

แบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 ช่วงอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 21.22 และช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 ตามลำดับ

สำหรับผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบขึ้นไป จำนวน 16 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 26-35 ปี และอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และ ช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาสูงสุด

รูปแบบวิถีชีวิต	(n=377)			รวม
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี	
แบบนักคิด	3 (23.08)	8 (61.54)	2 (15.38)	13 (100.00)
แบบผู้มีความเชื่อ	54 (34.39)	95 (60.51)	8 (5.10)	157 (100.00)
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	11 (32.35)	19 (55.88)	4 (11.77)	34 (100.00)
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	22 (33.84)	35 (53.85)	8 (12.31)	65 (100.00)
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	10 (38.46)	15 (57.69)	1 (3.85)	26 (100.00)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

n= 377

รูปแบบวิถีชีวิต	ต่ำกว่า		สูงกว่า	
	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี
แบบนั่งลงมือปฏิบัติ	29 (43.94)	34 (51.51)	3 (4.55)	66 (100.00)
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	3 (18.75)	12 (75.00)	1 (6.25)	16 (100.00)
รวม	132 (35.01)	218 (57.83)	27 (7.16)	377 (100.00)

จากตารางที่ 9 พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาสูงสุด จำแนกตามรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 377 คน ปรากฏผลดังนี้

แบบนั่งคิด จำนวน 13 คน ระดับการศึกษาสูงสุดพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 รองลงมาคือ ผู้มีระดับการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 ตามลำดับ

แบบผู้มีความเชื่อ จำนวน 157 คน ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 60.51 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 34.39 และระดับการศึกษาสูงสุด สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 ตามลำดับ

แบบผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต จำนวน 34 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 55.88 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 และระดับการศึกษาสูงสุด สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

แบบผู้มีความทะเยอทะยาน จำนวน 65 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.85 และระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 12.31 ตามลำดับ

แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ จำนวน 26 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 รองลงมาคือระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 และระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ตามลำดับ

แบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 51.52 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 43.94 และระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ตามลำดับ

สำหรับผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบขึ้นไป จำนวน 16 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงค่าจำนวนและร้อยละของรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างตามข้อมูล
ประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือน

รูปแบบวิถีชีวิต	(n=377)			รวม
	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 ถึง 19,999 บาท	20,000 บาท ขึ้นไป	
แบบนักคิด	6 (46.15)	2 (15.39)	5 (38.46)	13 (100.00)
แบบผู้มีความเชื่อ	72 (45.86)	55 (35.03)	30 (19.11)	157 (100.00)
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	6 (17.65)	16 (47.06)	12 (35.29)	34 (100.00)
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	22 (33.85)	25 (38.46)	18 (27.69)	65 (100.00)
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	11 (42.31)	8 (30.77)	7 (26.92)	26 (100.00)
แบบนักลงมือปฏิบัติ	30 (45.45)	21 (31.82)	15 (22.73)	66 (100.00)
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	5 (31.25)	6 (37.50)	5 (31.25)	16 (100.00)
รวม	152 (40.32)	133 (35.28)	92 (24.40)	377 (100.00)

จากตารางที่ 10 พบว่า ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือน จำแนกตามรูปแบบ
วิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 377 คน ปรากฏผลดังนี้

แบบนักคิด จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 6
คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็น
ร้อยละ 38.46 และ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-19,999 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.39
ตามลำดับ

แบบผู้มีความเชื่อ จำนวน 157 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 45.86 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 35.03 และผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.11 ตามลำดับ

แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ จำนวน 34 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 และผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 ตามลำดับ

แบบผู้มีความทะเยอทะยาน จำนวน 65 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.85 และ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 27.69 ตามลำดับ

แบบชอบประสบการณ์ใหม่ๆ จำนวน 26 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.31 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 และผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 ตามลำดับ

แบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาคือผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 และผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.73 ตามลำดับ

สำหรับผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบขึ้นไป จำนวน 16 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือ ผู้มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท และรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 คำถามในการวิจัย ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างหรือไม่ ดังนี้

ตารางที่ 11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับเพศ

วิถีชีวิต	เพศ			Value	P-value
	หญิง	ชาย	รวม		
รวม	250 (33.69)	127 (66.31)	377 (100.00)	45.704	0.033**
แบบนักคิด	10 (76.92)	3 (23.08)	13 (100.00)		
แบบผู้มีความเชื่อ	102 (64.97)	55 (35.03)	157 (100.00)		
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	25 (73.53)	9 (26.47)	34 (100.00)		
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	44 (67.69)	21 (32.31)	65 (100.00)		
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	19 (73.08)	7 (26.92)	26 (100.00)		
แบบนักลงมือปฏิบัติ	39 (59.09)	27 (40.91)	66 (100.00)		
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	11 (68.75)	5 (31.25)	16 (100.00)		

**p< .05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากร ในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์กับเพศ พบว่าค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่า Sig ที่ 0.033 ซึ่งน้อยกว่าระดับ นัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธข้อคำถามหลักในการวิจัย จึงยอมรับข้อคำถามรองในการวิจัย เพศ มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปได้ว่า เพศมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับอายุ

รูปแบบวิถีชีวิต	อายุ				รวม	χ^2	
	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46 ปีขึ้นไป		Value	P-value
						(n=377)	
รวม	106 (28.12)	127 (33.69)	54 (14.32)	90 (23.87)	377 (100.00)	119.881	0.019**
แบบนักคิด	3 (23.08)	6 (46.15)	0 (0.00)	4 (30.77)	13 (100.00)		
แบบผู้มีความเชื่อ	39 (24.84)	66 (42.04)	25 (15.92)	27 (17.20)	157 (100.00)		
แบบผู้ประสบความสำเร็จ ในอาชีพ	8 (23.53)	8 (23.53)	4 (11.76)	14 (41.18)	34 (100.00)		
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	17 (26.15)	19 (29.23)	10 (15.39)	19 (29.23)	65 (100.00)		
แบบผู้ชอบประสบการณ์ ใหม่ๆ	10 (38.47)	4 (15.38)	4 (15.38)	8 (30.77)	26 (100.00)		
แบบนักลงมือปฏิบัติ	24 (36.37)	20 (30.30)	8 (12.12)	14 (21.21)	66 (100.00)		
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	5 (31.25)	4 (25.00)	3 (18.75)	4 (25.00)	16 (100.00)		

**p< .05

จากตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่า Sig ที่ 0.019 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธข้อคำถามหลักในการวิจัย จึงยอมรับข้อคำถามรองในการวิจัย อายุ มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับระดับการศึกษาสูงสุด

รูปแบบวิถีชีวิต	ระดับการศึกษาสูงสุด				χ^2	
	ต่ำกว่า	ป.ตรี	สูงกว่า	รวม	Value	P-value
	ป.ตรี		ป.ตรี			
รวม	132 (35.01)	218 (57.83)	27 (7.16)	377 (100.00)	222.312	0.000*
แบบนักคิด	3 (23.08)	8 (61.54)	2 (15.38)	13 (100.00)		
แบบผู้มีความเชื่อ	54 (34.39)	95 (60.51)	8 (5.10)	157 (100.00)		
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ	11 (32.35)	19 (55.88)	4 (11.77)	34 (100.00)		
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	22 (33.85)	35 (53.85)	8 (12.30)	65 (100.00)		
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	10 (38.46)	15 (57.69)	1 (3.85)	26 (100.00)		
แบบนักลงมือปฏิบัติ	29 (43.94)	34 (51.52)	3 (4.54)	66 (100.00)		
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบ ขึ้นไป	3 (18.75)	12 (75.00)	1 (6.25)	16 (100.00)		

**p< .05

จากตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่า Sig ที่ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธข้อคำถามหลักในการวิจัย จึงยอมรับข้อคำถามรองในการวิจัย ระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 14 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับรายได้ต่อเดือน

(n=377)

รูปแบบวิถีชีวิต	รายได้ต่อเดือน			รวม	χ^2 Value	P-value
	< 10,000 บาท	10,000 ถึง 19,999 บาท	20,000 บาท ขึ้นไป			
รวม	152 (40.32)	133 (35.28)	92 (24.40)	377 (100.00)	96.130	0.002*
แบบนักคิด	6 (46.15)	2 (15.39)	5 (38.46)	13 (100.00)		
แบบผู้มีความเชื่อ	72 (45.86)	55 (35.03)	30 (19.11)	157 (100.00)		
แบบผู้ประสบความสำเร็จ ในอาชีพ	6 (17.65)	16 (47.06)	12 (35.29)	34 (100.00)		
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	22 (33.85)	25 (38.46)	18 (27.69)	65 (100.00)		
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	11 (42.31)	8 (30.77)	7 (26.92)	26 (100.00)		
แบบนักลงมือปฏิบัติ	30 (45.45)	21 (31.82)	15 (22.73)	66 (100.00)		
ผู้มีวิถีชีวิต 2 แบบขึ้นไป	5 (31.25)	6 (37.50)	5 (31.25)	16 (100.00)		

**p< .05

จากตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่า Sig ที่ 0.002 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธข้อคำถามหลักในการวิจัย จึงยอมรับข้อคำถามรองในการวิจัยรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปได้ว่า รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีมากที่สุดคือ รูปแบบผู้มีความเชื่อ และ ข้อมูลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิจารณ์

การวิจัยเรื่องวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผล ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิจัยวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามรูปแบบวิถีชีวิต 6 รูปแบบ พบว่ามีแบบผู้มีความเชื่อมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แบบนักลงมือปฏิบัติ และแบบผู้มีความทะเยอทะยาน ตามลำดับ สามารถอภิปรายรูปแบบแบบผู้มีความเชื่อและความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน และวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดังนี้

ในรูปแบบผู้มีความเชื่อ เพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ด้านอายุ พบว่าช่วงอายุ 18-46 ปีขึ้นไป มีวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ มีการดำเนินชีวิต การทำกิจกรรม รวมทั้งการใช้สินค้าแบบเดิมๆ มีชีวิตอยู่กับตนเองและครอบครัว ส่วนด้านระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี ส่วนมากมีรูปแบบวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีรูปแบบวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ โดยมีเป้าหมายให้กับตนเอง เพื่อครอบครัว เพื่อหน้าที่การงาน มีความต้องการ และเลือกใช้สินค้ารวมทั้งบริการที่มีเกียรติ และสนใจสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับชีวิต สำหรับด้าน

รายได้ต่อเดือน ทั้งผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท และผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ มีรายได้พอประมาณแต่เพียงพอ

จากผลการศึกษาข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ ซึ่งเป็นกลุ่มที่หัวอนุรักษ์ ใช้ชีวิตธรรมดา ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและครรถงของสังคม ครอบครัว ศาสนา ชุมชน และประเทศชาติ มีศีลธรรมและจรรยาบรรณ และมีความภักดีสูง โดยกิจกรรมหรือความสนใจจะอยู่ใกล้บริเวณบ้าน ครอบครัว ชุมชน สังคม และศาสนาที่นับถือ อาจเนื่องมาจากความต้องการความมั่นคงในชีวิตโดยมุ่งหวังจากอาชีพที่ทำอยู่ ทั้งนี้เมื่อแยกประเภทของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) พบว่าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการถึง ร้อยละ 50.61 เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ร้อยละ 32.07 และลูกจ้างประจำ ร้อยละ 17.31 (กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552) แสดงให้เห็นว่าของบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคงต่อตนเองและครอบครัว ในด้านรายได้ และสวัสดิการที่ดี เช่น การรักษาพยาบาล สิทธิการเข้าเรียนใน โรงเรียนสาธิตฯ ของบุตรข้าราชการมหาวิทยาลัย เป็นต้น ดังกล่าวข้างต้นถือเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิถีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ สิ่งจูงใจในด้านสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ ที่มุ่งเน้นไปที่ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ วิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีรายได้และฐานะระดับปานกลาง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การใช้เวลาว่างของกลุ่มวิถีชีวิตแบบนี้ โดยส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่บ้าน หรือบริเวณใกล้กับบ้านหรือที่พักอาศัย หรือในช่วงวันหยุดก็ใช้เวลาในการเข้าวัด ทำบุญหรือไปร่วมกิจกรรมที่ตนนับถือ การใช้เวลาว่างในด้านศีลธรรมนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจความเป็นไปของโลกมากยิ่งขึ้น (Gray and Pelegrino, 1973) นอกจากนี้ มักจะใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์นิตยสาร ทำอาหาร ทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัว (Mitchell, 1983) กิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นลักษณะกิจกรรมที่ทำตามวัตถุประสงค์ หรือตามความต้องการตามลักษณะปัจจัยพื้นฐานของคน ผู้ที่มีวิถีชีวิตแบบความเชื่อจะใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่ได้ใกล้ชิดกับครอบครัว ญาติพี่น้อง (Home and Family Orienting) (Reimer, 1995) การใช้เวลาว่างกับครอบครัวหรือญาติพี่น้องนั้น ส่วนมากผู้ใหญ่หรือผู้ที่อายุจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับกิจกรรมในครอบครัว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (Kelly, 2000)

ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ในประเด็นของการวิเคราะห์ค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) โดยใช้แบบจำลอง VALs ที่พัฒนาโดย SRI มาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและทัศนคติเรื่องค่าใช้จ่าย การออม การวางแผนการออม และการลงทุน พบว่าสมาชิก กบข. ส่วนใหญ่มีค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตแบบผู้ยึดมั่นในความเชื่อ, ผู้ประสบความสำเร็จ, ผู้มีความมุ่งมั่น, นักคิด, ผู้สร้าง, ผู้อยู่รอด, ผู้ตั้งสมประสงค์, และนวัตกรรม ตามลำดับ โดยผู้ที่ดำเนินชีวิตแบบผู้ยึดมั่นในความเชื่อจะให้ความสำคัญกับเรื่องการออม

นอกจากนี้ยังพบผู้มีวิถีชีวิต 2 รูปแบบขึ้นไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดรูปแบบวิถีชีวิตของ SRI Consulting Business Intelligence (2008) ตามแบบจำลอง VALs โดยพบว่า แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ แบบอนุรักษ์นิยม และแบบนักลงมือปฏิบัติ จะมีชีวิตมุ่งที่ครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว การได้พักผ่อนใกล้ชิดกับครอบครัว นอกจากนี้แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ และแบบนักลงมือปฏิบัติ ก็ยังมีหัวทางอนุรักษ์นิยมในบางเรื่องอยู่เช่นกัน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบวิถีชีวิตก็ยังมีบางส่วนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันแยกจากกันไม่ขาด ซึ่งส่งผลต่อไปว่าคนหนึ่งคนจะมีวิถีชีวิตได้หลายรูปแบบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตของชาวกรุงเทพมหานคร ได้พบว่า กลุ่มวิถีชีวิตของคนกรุงเทพฯ ทั้ง 8 กลุ่มที่จำแนกได้นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่น้อยที่มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างกลุ่ม ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะกรอบของแบบการดำเนินชีวิตในงานวิจัย อาศัยการศึกษาของสังคมอเมริกาเป็นฐานในการปรับใช้ ซึ่งแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพฯ น่าจะมีความแตกต่างจากสังคมอเมริกามาก ทำให้แต่ละกลุ่มแยกกันออกมาไม่ชัดเจนนัก (ประยูร และคณะ, 2542)

ลักษณะวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อมั่นมีลักษณะยึดมั่นในขนบธรรมเนียมอันดีงามของตนเอง SRI Consulting Business Intelligence (2008) มีศีลธรรมไม่ประพฤติออกนอกกรอบทางตรงกับหลักศาสนาพุทธที่ประชากรชาวไทยนับถือเป็นส่วนมาก Kelly (2000) กล่าวว่าลักษณะของผู้มีความเชื่อได้รับแรงขับเคลื่อนจากภายในตนเองที่มีความเชื่อมั่น ถิ่นมั่นในสิ่งที่ตนเองเชื่อ รูปแบบกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและประเพณีนิยมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสังคมไทย และวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อมั่นมีลักษณะที่ยึดมั่นกับขนบธรรมเนียมและประเพณีของตนเองซึ่งเกิดจากการปลูกฝังมาตั้งแต่โบราณและความเชื่อในศาสนาที่เป็นศูนย์รวมจิตใจไม่使人ทำความชั่ว ไม่ประพฤติผิด เกรงกลัวต่อบาปตามหลักคำสอนของศาสนา (Reimer, 1995)

ด้วยวิถีชีวิตที่แตกต่างกันนั้น การจัดสรรกิจกรรมให้ตอบสนองกับกลุ่มคนแต่ละวิถีชีวิต จะต้องมีการคาดเดาถึงการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมของคนนั้นๆ ให้ได้ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burch (1969: 143) กล่าวถึงทฤษฎีคู้้นเคยว่าคนจะเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองรู้สึกคู้้นเคย แม้ว่าบางคน จะรู้สึกเบื่อหน่ายแต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากเหตุผลบางอย่าง ดังนั้นจึงแบ่งกลุ่มคนออกเป็น 2 ประเภทคือ กลุ่มคนที่ชอบความมั่นคงสูง มีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม งานเดิม เชื่อมั่นใน ประสบการณ์ของตนเอง ต้องการใช้เวลาว่างกับสิ่งคู้้นเคย และกลุ่มคนที่มองหาความแตกต่างให้กับ ชีวิต และต้องการหาสิ่งที่กระตุ้นตนเองตลอดเวลา ต้องการใช้เวลาว่างกับสิ่งแปลกใหม่ จึงได้อาศัย ทฤษฎีคู้้นเคยนี้ช่วยจัดรูปแบบและหาอุปกรณ์ดีๆ ในการทำนายนการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมให้แก่ กลุ่มคนทั้งสองประเภท เพื่อให้เกิดความรู้สึกสดชื่น เติมเต็ม ผ่อนคลาย และรู้สึกดีขึ้น ซึ่งก็ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dattilo (2002: 415) กล่าวว่า ผู้ที่เข้าใจวิถีชีวิตของตนเองนั้นจะมีโอกาสได้ ใช้เวลาว่างและเกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม เพราะการใช้เวลาว่างได้สร้างความสมดุล ให้กับชีวิต และกิจกรรมในเวลาว่างนั้นมีส่วนเติมเต็มให้กับชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wilensky (1960: 543) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างว่า การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่ชดเชย ความเบื่อหน่ายของกิจวัตรประจำ ซึ่งเราจะใช้เวลาว่างในการสร้างความสมดุลให้กับชีวิตและสร้าง ความพึงพอใจให้กับชีวิต ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ Wynne (1998: 91) สรุปการที่จะกำหนดวิถีชีวิตให้ กับบุคคลใดนั้น ต้องใช้ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นนทานการ การใช้เวลาว่าง รวมทั้งพื้นฐาน ถิ่นที่อาศัย การศึกษา ลักษณะสังคมที่อาศัย อาชีพในการทำงาน รายได้ รวมทั้งข้อมูลอื่น ที่มีผลต่อ การแบ่งกลุ่มวิถีชีวิตแบบต่างๆ

2. ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือนมีต่อวิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ กับวิถีชีวิต กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน ทำให้บุคคลมี ลักษณะแตกต่างกัน และมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ Hawkins *et al.* (2001: 453) กล่าวว่า รูปแบบวิถีชีวิตถูกกำหนดด้วยปัจจัยที่มีมาตั้งแต่กำเนิด สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะเป็นตัวกำหนด วิถีชีวิตของคน ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับ การศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบวิถีชีวิต ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก บุคคล ครอบครั้ว ประชากรศาสตร์ ชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรม ในสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Russell (2005: 73-75) กล่าวว่า การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เหมาะสมและ

ได้ประโยชน์ตามที่ตนเองปรารถนานั้น ข้อมูลประชากรศาสตร์ของบุคคลซึ่งประกอบไปด้วย อายุ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยกำหนดบทบาทต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตนเองต้องการ

วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้เวลาว่างของบุคลากร เพราะวิถีชีวิตสามารถที่ใช้อธิบายพื้นฐานของบุคคลและระดับชั้นในสังคม สามารถอธิบายลักษณะการบริโภค อุปโภค ความชอบ ความสนใจ รสนิยมของแต่ละบุคคล และยังมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาว่างด้วย ดังงานวิจัยของ เกษรา (2006) ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต การแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนวัยทำงาน พบว่าคนวัยทำงานที่มีความแตกต่างด้านอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนวัยทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่า การวิเคราะห์โดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 3 ตัว คือ การแสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ลักษณะทางจิตวิทยาและลักษณะทางประชากรศาสตร์

การจำแนกประชากรพื้นฐานขึ้นอยู่กับ รายได้ และระดับการศึกษาทำให้จำแนกรูปแบบวิถีชีวิตได้เป็นหลายแบบและทำให้ทราบลักษณะพื้นฐานในการแบ่งกลุ่มวิถีชีวิตต่างๆ ว่าทั้ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแบ่งลักษณะวิถีชีวิต Kelly (2000) เช่น ผู้สูงอายุ คนหาเช้ากินค่ำ ที่ต้องการแรงขับเคลื่อน (Need-drive) คนหนุ่มสาว มีความรู้ ใช้แรงขับจากภายใน (Inner-direct) และคนฐานะปานกลาง ใช้แรงขับจากภายนอกในการดำเนินชีวิต (Outer-direct) เห็นว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์ลักษณะวิถีชีวิต Cordes and Ibrahim (1999) เห็นสอดคล้องว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและยังเป็นปัจจัยพื้นฐานในการแบ่งกลุ่มวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ 1. กลุ่มที่มีชีวิตรอด มีรายได้น้อย การศึกษาน้อย 2. กลุ่มหาเช้ากินค่ำ มีรายได้ต่ำ 3. กลุ่มชนชั้นกลาง มีรายได้ปานกลางและมีครอบครัว 4. กลุ่มซิงคิงเจ้น อายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นวัยรุ่น กำลังศึกษา 5. กลุ่มสำเร็จในหน้าที่การงาน มีการศึกษาสูง อายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน 6. กลุ่มเป็นตัวของตัวเอง เป็นวัยรุ่น มีความรู้ การศึกษาคดี 7. กลุ่มชอบทดลอง เป็นกลุ่มนักธุรกิจ มีการศึกษาสูง 8. กลุ่มสำนึกในสังคม มีความหลากหลายในอายุ มีฐานะดี การศึกษาคดี 9. กลุ่มบูรณาการ มีการศึกษาสูง เป็นต้น Mitchell (1983) เพศ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดลักษณะวิถีชีวิตและเป็นปัจจัยที่ทำให้กำหนดความแตกต่างของวิถีชีวิตได้ว่า เพศ ระดับการศึกษา

รายได้ มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ แบ่งเป็น 9 กลุ่มตามที่กล่าวข้างต้น แหล่งข้อมูล ประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สามารถนำมาใช้ในการคาดเดาลักษณะวิถีชีวิต และการใช้เวลาว่างทำให้ทราบว่า การใช้เวลาว่างมีความสัมพันธ์กับข้อมูลประชากรเบื้องต้น นอกจากข้อมูลเบื้องต้นแล้วนั้น เวลาที่จำกัด ค่าใช้จ่ายในกิจกรรม ลักษณะครอบครัว สังคม วัฒนธรรม และความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม เวลางาน สภาพร่างกาย สภาพอากาศ ก็ส่งผลต่อการใช้เวลาว่างอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า ข้อมูลเบื้องต้น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ มีผลต่อลักษณะวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา และเป็นข้อมูลที่สำคัญในการใช้ศึกษาในงานวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือนกับรูปแบบวิถีชีวิต กำหนดให้ตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน และตัวแปรตามได้แก่ วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ทั้งหมด 6,635 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้หลักการคำนวณของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 377 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการหาคุณภาพของแบบสอบถามตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยอย่างถูกต้อง แล้วได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามประเภทปลายปิด (Closed Ended Question) โดยใช้มาตรวัดแบบ Nominal Scale ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 36 ข้อ ซึ่งจะเป็นลักษณะคำถามเป็นแบบ Best ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale Method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale)

วิธีดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือนและวิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง ซึ่งการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การสรุปผลตามสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 66.31 และเป็นเพศชาย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.69 ตามลำดับ

การจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีระดับอายุระหว่าง 26-35 ปี มากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.69 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 106

คน คิดเป็น ร้อยละ 28.12 ต่อมา คือ และอายุระหว่าง 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.87 และอายุระหว่าง 36-45 ปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.32 ตามลำดับ

การจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 57.82 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 35.01 และ ระดับการศึกษาสูงสุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.16 ตามลำดับ

การจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 377 คน มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-19,999 บาท จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,000 บาท ขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 รูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ พบว่า

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 377 คน เป็นแบบผู้มีความเชื่อ มากที่สุดเป็นมีจำนวน 157 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.64 กิจกรรมในเวลาว่างคือ กิจกรรมที่ทำในบริเวณบ้านหรือใกล้ที่อาศัย เช่น การดูทีวี อ่านหนังสือ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เข้าวัด ทำบุญ เป็นต้น รองลงมา เป็นแบบนักลงมือปฏิบัติ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51 กิจกรรมในเวลาว่างคือ การซ่อมแซมหรือ ประดิษฐ์ของใช้ที่จำเป็น และกิจกรรมทางกาย เช่น เล่นกีฬา จัดสวน เป็นต้น และแบบผู้มีความทะเยอทะยาน มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 กิจกรรมในเวลาว่างคือ กิจกรรมที่ได้พบปะผู้คน เช่น การไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว ออกไปเลือกซื้อสินค้า และชอบกิจกรรมที่ทันสมัยตามผู้อื่น เบื่อง่าย คนกลุ่มนี้มักไม่สนใจกิจกรรมใดนานๆตามลำดับ

แบบผู้มีความเชื่อ วิถีชีวิตแบบนี้มีประมาณ ร้อยละ 41.64 โดยเป็นเพศชายร้อยละ 35.03 เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.97 อายุของผู้มีวิถีชีวิตแบบผู้มีความเชื่อส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 26-35 ปี ร้อยละ 42.04 และมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.51 และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 35.03

แบบนักลงมือปฏิบัติ วิถีชีวิตแบบนี้มีประมาณ ร้อยละ 17.51 โดยเป็นเพศชายร้อยละ 40.91 เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.09 อายุของผู้มีวิถีชีวิตแบบนี้มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-25 ปี ร้อยละ 36.36 และมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.51 และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 45.45

แบบผู้มีความทะเยอทะยาน วิถีชีวิตแบบนี้มีประมาณ ร้อยละ 17.24 โดยเป็นเพศชายร้อยละ 32.31 เป็นเพศหญิงร้อยละ 67.69 อายุของผู้มีวิถีชีวิตแบบนี้มีความทะเยอทะยาน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี และ อายุ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.23 และมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.85 และมีรายได้ต่อเดือน 10,000-19,999 บาท ร้อยละ 38.46

ในส่วนของลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าลักษณะวิถีชีวิตที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ก่อนนั้นจะลงมือทำงาน หรือกิจกรรมใดนั้นต้องทราบข้อมูลก่อนลงมือทำ ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมา ได้แก่ ฉันชอบหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา และฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว ($\bar{X} = 3.41$) และฉันคิดว่ามีมิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 หาความสัมพันธ์ของเพศ อายุ การศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน ที่มีต่อวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

จากผลการวิจัย เรื่องวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นที่อาจประโยชน์ต่องานวิจัย และได้ทราบถึงวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบ ผู้มีความเชื่อ ซึ่งชอบทำกิจกรรมเวลาว่างอยู่กับตนเองและครอบครัว เชื่อในสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม สนับสนุนและส่งเสริมสถาบันครอบครัว รู้จักใช้จ่ายด้วยความพอเพียง ใช้เวลาว่างด้านศาสนา ทำบุญ มีศีลธรรม ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิตดังกล่าวข้างต้น เช่น การจัดกิจกรรมที่มีสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมด้วย จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาเพื่อให้ผู้สนใจได้มีโอกาสในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากขึ้น หรือการรวมกลุ่มผู้ที่มีความชื่นชอบกิจกรรม ทางด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำความรู้ที่ตนมีแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นต้น
2. ควรมีความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อเพิ่มการจูงใจต่อการเข้าร่วมของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แต่ละกลุ่มวิถีชีวิตด้วย เนื่องจากความต้องการกิจกรรมในช่วงเวลานั้นๆ บางคนอาจต้องการความท้าทาย บางคนอาจต้องการความสงบเพราะความแตกต่างกันของวิถีชีวิต ทำให้ผู้จัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่แต่ละวิถีชีวิตสามารถเข้าร่วมได้ เพราะรูปแบบวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างมีความสนใจในที่คล้ายคลึงกันได้
3. ตัวกิจกรรมควรมีส่วนส่งเสริมทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตของบุคลากร ที่มีประโยชน์เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมือง หรือความต้องการในช่วงเวลานั้นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากรฯ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงเพื่อให้บุคลากรมีโอกาสในการเข้าร่วมได้มากขึ้น
4. ผู้เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยต่างๆ สถาบันอื่นๆ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรนำแนวทางการวิจัยในครั้งนี้มาศึกษาและหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่ต่างออกไป เพื่อได้จัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดหลักเกณฑ์จนเกินไป และสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของบุคลากรในองค์กรหรือประชาชนทั่วไป และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือเกี่ยวกับการศึกษาวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับคนไทยโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. ควรศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างให้เพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น ปัจจัยด้านสถานภาพ ศาสนา อาชีพ และที่อยู่อาศัย เพื่อสะท้อนถึงวิถีชีวิตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรศึกษากลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอื่นๆ เช่น ในองค์กรต่างๆ ในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เหมาะสมกับประชากรมากที่สุด

3. ควรมีการศึกษาถึงตัวกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ซึ่งควรจะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้วหรือเป็นกิจกรรมจะเกิดขึ้นจริงในอนาคต เพิ่มเสริมไปกับการศึกษาวิถีชีวิตด้วย เป็นการสำรวจความสนใจที่ชัดเจนของประชากรที่ศึกษา เพื่อสามารถนำผลมาแก้ไขปรับปรุงกิจกรรม หรือเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ได้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2552. **สรุปจำนวนบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. Available Source: <http://personal.ku.ac.th>., 1 ธันวาคม 2552.

เกษรา เกิดมงคล. 2549. **รูปแบบการดำเนินชีวิตการแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนวัยทำงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉลองชัย ม่านโคกสูง. 2537. **ความต้องการการบริการทางด้านการออกกำลังกายของนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยของแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. 2532. **การวิจัยเบื้องต้น**. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.

_____. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. สุวีริยาสาส์น, กรุงเทพมหานคร.

ประคอง วรรณสูตร. 2538. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ประยูร บุญประเสริ, ศักดิ์ องค์กรวิสิษฐ์ และ อัจฉราวรรณ งามญาณ. 2542. **แบบการดำรงชีวิตของชาวกรุงเทพมหานคร (Consumer Lifestyle in Bangkok)**. ศูนย์วิจัยธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2553. **แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. Available Source: <http://www.ku.ac.th/administer/manage.html>, 4 กันยายน 2553.

วัลลพ ลำพวย. 2551. **เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร

วิทยาลัยประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550. **ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อวิถีชีวิตของประชากร กับทิศทางการออมในอนาคต.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. 2549. **พฤติกรรมผู้บริโภค: ฉบับมาตรฐาน.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

Ajzen, I. and F. Martin. 1980. **Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior.** Prentice-Hall, New Jersey.

Aro, H., H. Taina., K. Erkki. and R. Ossi. 2006. Health, Lifestyle, Family and School Factor in Adolescence : Predicting Adult Education Level. **Education Research.** (48) 1: 41-53.

Antonio Carlos Bramante 1998. **Leisure Lifestyles in a Developing Country :Reasons for Non-participation.** C.A.B International, Wallington.

Bammel, G and L.B. Bommel. 1996. **Leisure and Human Behavior.** 3rd ed. Times Mirror Higher Education Group, Iowa.

Bensman, J. and A. J. Vidich. 2000. **Small Town in Mass Society :Class, Power, and Religion in a Rural Community.** University of Illinois Press, Chicago.

Bernard, M. 1987. Leisure Rich and Leisure Poor :Leisure Lifestyles Among Young Adults. **Leisure Sciences.** 10: 131-149.

Bernhard, R. and S. Bryan. 2002. **Voluntary Simplicity Lifestyle and the Ationship Between Leisure Experience and Psychological Well-Being.** M.A. Thesis, University of Alberta.

- Bradshaw, T. K. and E. J. Blakely. 1978. **Policy Implication of California's Changing Lifestyles.** University California, Berkeley.
- Bultena, G.L. 1979. Four-Day Workweek an Assessment of Its Effects on Leisure Participation. **Leisure Sciences.** 2(1): 55-69.
- Burch, W. 1969. The Social Circle of Leisure. **Journal of Leisure Research.** 2: 143.
- Carter, J. B., C. Distefana., G. Green. and K. H. Cordell. 2006. Construction and Validation of the National Survey on Recreation and Environment's Lifestyles Scale. **Journal of Leisure Research.** 48: 513-535.
- Chaney, D. 2002. The Power of Metaphors in Tourism Theory, pp. 193-206. *In* S. Coleman and M. Crang., eds. **Tourism: Between Place and Performance.** Berghahn, London.
- Condeluci, A. 1995. **Interdependence: the Route to Community.** PMD Publishers Group, Florida.
- Cordes, K.A., and H.M. Ibrahim. 1999. **Application Recreation and Leisure.** 3rd ed. McGraw Hill International, New York.
- Cross, G. 1993. **Time and Money: The Maling of Consumer Culture.** Routledge, London.
- Csikszentmihalyi, M. 1990. **The Psychology of Optimal Experience.** Harper & Row, New York.
- Dattilo, J. 2002. **Inclusive Leisure Service: Responding to the Rights of People with Disabilities.** 2nd ed. State College, PA: Venture.

- Driver, B. L., Tinsley. and M. J. Manfred. 1991. **The Paragraphs about Leisure and Recreation Experience Preference Scale: Result from Two Inventories Designed to Assess the Perceived Psychological Benefits of Leisure.** State College, PA: Venture.
- Demazadier, J. 1967. **Toward a Society of Leisure.** The Free Press, New York.
- Engels, F. and K. Marx. 1892. Mzrx-Engels Collected Works: MECW. **A Socialist Voice Pamphlet.** 21 (40): 118-119.
- Feldman, S. D. and G. W. Thielbar. 1972. **Lifestyles: Diversity in American Society.** Little Brown and Co, Boston.
- Fritsch, T., J. M. McClendon. and K. A. Smyth . 2007. **Cognitive Functioning in Healthy Aging: The Role of Reserve and Lifestyle Factors Early in Life.** Available Source: <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/Home>, September 4, 2009.
- Gattas, J. T. 1986. Leisure and Lifestyle: Toward a Research Agenda. **Society and Leisure.** 9(2): 529-539.
- Glyptis, S. 1989. **Leisure and Unemployment.** Open University Press, Philadelphia.
- Gray, D. and Pelegriano. 1973. **The Physical Environment: Park and Press in Reflections on the Recreation and Park Movement.** Brown Company, Iowa.
- Grazia, S. 1964. **Of Time Work and Leisure.** Doubleday & Company Inc, New York.
- Hawkins, D. I., R. J. Best and K. A. Coney. 2001. **Consumer Behavior.** 6th ed. Homewood IL, Irwin.

Ibrahim, H. 1991. **Leisure and Society: Comparative Approach**. William C. Brown Pub, Iowa.

Kelly, J. R. 1980. Outdoor Recreation Participation: A Comparative Analysis. **Leisure Sciences**, 3: 129-154.

_____. 1983. **Leisure Identities and Interactions**. Allyn & Bacon, Boston.

_____. 1996. **Leisure**. Allyn & Bacon, Boston.

_____. 2000. **21st Century Leisure: Current issues**. Allyn & Bacon, Boston.

Kreiner, L. 2005. **Development of Vocabulary-Free Leisure Interest Assessment Instrument for Individuals with Severe Developmental Disabilities and Communication Difficulties**. Ph.D. Thesis, Kent State University.

Mannell, R.C. 1984. Personality in Leisure Theory. **The Self as Entertainment Society and Leisure**. 7: 229-242.

McKeon, R. 1941. **The Basic Work of Aristotle Politics**. Random House, New York.

Miner, C. A. and P. E. Bates. 1997. Person-Centered Transition Planning. **Teaching Exceptional Children**. 30 (1): 66-69.

Mitchell, A. 1983. **The Nine American Life Styles**. Wanner Books, New York.

Mowan, J. C. and M. Monor. 1998. **Consumer Behavior**. 5th ed. Prentice-Hall, New Jersey.

Neulinger, J. 1981. **To Leisure: An Introduction**. Allyn & Bacon, Boston.

- Parker, S. 1976. **The Sociology of Leisure**. International Pub, New York.
- _____. 1983. **The Future of Work and Leisure**. Praeger Publisher, New York.
- Reimer, B. 1995. Youth and Modern Lifestyle. *In* J. Fornas. And G. Bolin., eds. **Youth Culture in Late Modernity**. Saga, London.
- Reynolds, F. D. and D well. William. 2004. **Consumer Behavior**. McGraw-Hill, New York.
- Robert, K. 1999. **Leisure in Contemporary Society**. CABI, New York.
- Romney, G. O. 1946. **Off the Job Living**. A. S. Barnes and Company, New York.
- Rusell, R. V. 2005. **Past Time: The Context of Contemporary Leisure**. 3rd ed. Times Mirror Higher Education Group Inc, Iowa.
- Sessoms, D. H. 1980. **Lifestyles and Lifecycles: A Recreation Programing Approach**. Goodale & P.A. Will, New York.
- SRI Consulting Business Intelligence. 2008. **Value and Lifestyle (VALs)**. Available Source: <http://www.strategicbusinessinsights.com/vals/ustypes.shtml>, April 4, 2010.
- Veal, A. J. 1993. The Concept of Lifestyle: a Review. **Leisure Studies**. 12: 233-252.
- Wilensky, H. 1960. Work Careers and Social Integration. **International Social Science**. 12: 543-560.
- Wynne, D. 1998. **Leisure Lifestyle and the New Middle Class: A Case Study**. Routledge, New York.

Yamane, T. 1973. **Statistics: an Introductory Analysis**. 3rd ed. Harper International, Tokyo.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี ศุภวิบูลย์
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายหลักเพชร ดิรัศมี
นักวิชาการศูนย์เยาวชน วัดฉัตรแก้วจกมณี กรุงเทพมหานคร

นายเชาวรัตน์ ยิ้มประเสริฐ
นักวิชาการศูนย์เยาวชนสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร

นางสาวพันธิภา ผานิล
อาจารย์โรงเรียนบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

อาจารย์ศักดิ์ภัทร เฉลิมพุดพิงศ์
อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การใช้เวลาวางวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำเพื่อศึกษาการใช้วิถีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ลักษณะวิถีชีวิตบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาแบบสอบถามแต่ละข้อว่ามีความเหมาะสมสำหรับการสำรวจในการวิจัยหรือไม่ โดยทำเครื่องหมายลงในช่องของแต่ละข้อ

+1 = เมื่อท่านแน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสม

0 = เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสมหรือไม่

- 1 = เมื่อท่านแน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่ไม่เหมาะสม

ถ้าท่านมีความเห็นอื่น โปรดเขียนข้อเสนอแนะในช่องข้อเสนอแนะ

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบข้อมูลนี้

นางสาวธนิษฐา ช่างมณีโชติ
นิสิตปริญญาโทสาขานันทนาการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

เรื่อง วิธีชีวิตการใช้เวลาว่างของบุคคล

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

เพศ

1. ชาย2. หญิง

อายุ

1. 18-25 ปี2. 26-35 ปี3. 36-45 ปี4. 46-55 ปี5. 55 ปีขึ้นไป

การศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา2. มัธยมศึกษาตอนต้น3. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช.4. อนุปริญญา5. ปริญญาตรี6. สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้ต่อเดือน

1. น้อยกว่า 10,000 บาท2. 10,000 – 19,999 บาท3. 20,000 – 29,999 บาท4. 30,000 – 39,999 บาท5. 40,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างบุคลากร

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะวิถีชีวิตของท่านตามความเป็นจริง ถ้าท่านคิดว่าท่านมีวิถีชีวิตลักษณะตามนี้ ให้ท่านใช้คะแนน ตั้งแต่ 4 – 1 ซึ่ง โดย 4 หมายถึง ใช่เลย, 3 หมายถึง ค่อนข้างใช่, 2 หมายถึง ไม่น่าใช่ และ 1 หมายถึง ไม่ใช่เลย

ตารางผนวกที่ ข1 แสดงค่าเฉลี่ย IOC

ลักษณะวิถีชีวิต	1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย IOC
แบบนักคิด						
1. ฉันชอบหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา	1	1	1	1	1	1
2. ก่อนฉันจะลงมือทำงานหรือกิจกรรมฉันต้องทราบข้อมูลก่อนทำ	1	1	1	1	1	1
3. ฉันเป็นคนหัวโบราณและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม	1	1	0	1	1	0.8
4. ฉันจะใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่ได้พักผ่อนและหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวัน	1	1	0	1	1	0.8
5. ฉันใช้เวลาว่างส่วนมากที่บ้าน	1	1	0	1	1	0.8
6. ฉันชอบอยู่กับตัวเองมากกว่าอยู่กับกลุ่มคน	1	-1	1	1	1	0.6
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ						
7. ฉันต้องการขึ้นไปยืนบนจุดสูงสุดในอาชีพของฉัน	1	1	1	1	1	1
8. ฉันจะมองหาช่องทางในการหากำไร เมื่อฉันลงทุน	0	1	1	1	1	0.8
9. ฉันชอบทานอาหารจานด่วน หรือซื้ออาหารปรุงสำเร็จกลับบ้าน	1	1	1	1	1	1
10. ฉันมักใช้เวลาสนุกสนานและหาความบันเทิงกับคนในครอบครัว	1	1	1	1	1	1
11. ฉันจะทำกิจกรรมในเวลาว่างที่ได้พัฒนาทักษะอาชีพของฉัน	1	1	1	1	1	1
12. ฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว	1	1	1	1	1	1

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

ลักษณะวิถีชีวิต	1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย IOC
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ						
13. ฉันชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง และชมงานศิลปะ	1	1	1	1	1	1
14. ฉันชอบกิจกรรมหรือกีฬากลางแจ้ง เช่น ปีนเขา พายเรือ เทียวสวนสนุก กีฬาทางน้ำ เป็นต้น	1	1	1	1	1	1
15. ฉันมักทำอะไรในทันทีทันใด โดยไม่ได้เตรียมตัว	1	1	-1	1	1	0.6
16. ฉันรักการท่องเที่ยวต่างประเทศ	1	1	1	1	1	1
17. ฉันเป็นคนแต่งตัวทันสมัยและนำแฟชั่นใหม่ๆ	1	0	1	1	1	0.8
18. ฉันชอบรถรุ่นใหม่ๆ และเป็นรถที่โดดเด่นและดูดี	1	0	1	1	1	0.8
แบบนักอนุรักษ์นิยม						
19. ฉันเป็นคนแต่งตัวธรรมดาๆ	1	1	-1	1	1	0.6
20. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	1	1	1	1	1	1
21. ฉันคิดว่ามิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ	1	1	0	1	1	0.8
22. ฉันเป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และอยู่ในศีลธรรม	1	1	1	1	1	1
23. ฉันใช้สินค้าที่มีชื่อเสียงมานาน (brand name)	1	1	1	1	1	1
24. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมจัดขึ้น	1	1	1	1	1	1
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน						
25. บางครั้งฉันก็ชอบทำตามใจตัวเองไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นในชีวิต	1	0	1	1	1	0.8
26. ถ้ามีบางสิ่งที่คุณต้องการ ฉันจะประหยัดและเก็บเงินเพื่อมัน	1	1	0	1	1	0.8
27. การมีเครดิตการ์ดทำให้ฉันซื้อสิ่งต่างๆ ที่โดยปกติแล้วไม่สามารถใช้เงินสดที่มีอยู่ซื้อได้	1	0	1	1	1	0.8

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

ลักษณะวิถีชีวิต	1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย
						IOC
28. ทุกวันนี้ฉันทำงานเพื่อเงินเท่านั้น	1	1	1	1	1	1
29. ฉันเป็นคนที่ถูกโน้มน้าวชักจูงได้ง่าย เมื่อมีผู้อื่นชักชวน	1	-1	1	1	1	0.6
แบบผู้ลงมือปฏิบัติ						
30. ฉันชอบทำกิจกรรมในเวลาว่างที่น่าสนใจ	1	1	0	1	1	0.8
31. ฉันมีความสุขกับชีวิตที่แสนธรรมดาตามที่เป็นอยู่	1	0	1	1	1	0.8
32. ฉันชอบทำสิ่งของใช้เองมากกว่าที่จะต้องซื้อ	1	1	1	1	1	1
33. ฉันใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมสิ่งของที่บ้าน เลี้ยงเด็ก เป็นต้น	1	1	1	1	1	1
34. ฉันมักออกกำลังกาย เมื่อมีเวลาว่าง	1	0	1	1	1	0.8
35. ฉันเลือกพรรคการเมืองที่มีผลงานในอดีตมากกว่าพรรคการเมืองใหม่	1	1	1	1	1	1
36. ฉันทำงานที่ใช้ทั้งประสบการณ์ ทักษะเฉพาะตัว และใช้กำลัง	1	1	1	1	1	1

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 2 ลักษณะวิถีชีวิตการใช้เวลาว่าง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับลักษณะวิถีชีวิตของท่านมากที่สุด ตามความเป็นจริง คำถาม 1 ข้อ ใส่เครื่องหมาย ✓ ได้เพียง 1 ช่องเท่านั้น

ลักษณะรูปแบบวิถีชีวิต	คะแนน			
	4	3	2	1
	ใช่ เลย	ค่อนข้าง ใช่	ไม่นาน ใช่	ไม่ใช่ เลย
แบบนักคิด		ใช่		
1. ฉันชอบหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา				1....
2. ก่อนฉันจะลงมือทำงาน หรือกิจกรรมฉันต้อง ทราบข้อมูลก่อนทำ				2....
3. ฉันเป็นคนหัวโบราณและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม				3....
4. ฉันจะใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่ได้พักผ่อน และหลีกเลี่ยง หนีจากกิจวัตรประจำวัน				4....
5. ฉันใช้เวลาว่างส่วนมากที่บ้าน เช่น อ่านหนังสือ ทำอาหาร เลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น				5....
6. สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี				6....
แบบผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ				
7. ฉันต้องการขึ้นไปยืนบนจุดสูงสุดในอาชีพของ ฉัน				7....
8. ฉันจะมองหาช่องทางในการทำอะไร เมื่อนั้น ลงทุน				8....
9. ฉันชอบทานอาหารจานด่วนหรือซื้ออาหารปรุง สำเร็จกลับบ้าน				9....
10. ฉันมักใช้เวลาสนุกสนานและหาความบันเทิง กับคนในครอบครัว				10....
11. ฉันจะทำกิจกรรมในเวลาว่างที่ได้พัฒนาทักษะ อาชีพของฉัน				11....
12. ฉันมีชีวิตและทำงานเพื่อตนเอง และครอบครัว				12....

ลักษณะรูปแบบวิถีชีวิต	คะแนน
แบบผู้ชอบประสบการณ์ใหม่ๆ	
13. ฉันชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง และชมงานศิลปะ	13....
14. ฉันชอบกิจกรรมหรือกีฬากลางแจ้ง เช่น ปีนเขา พายเรือ เทียวสวนสนุก กีฬาทางน้ำ เป็นต้น	14....
15. ฉันมักทำอะไรในทันทีทันใด โดยไม่ได้เตรียมตัว	15....
16. ฉันรักการท่องเที่ยวต่างประเทศ	16....
17. ฉันเป็นคนแต่งตัวทันสมัยและนำแฟชั่นใหม่ๆ	17....
18. ฉันชอบรถรุ่นใหม่ และเป็นรถที่โดดเด่น และคูดี	18....
แบบนักอนุรักษ์นิยม	
19. ฉันเป็นคนแต่งตัวธรรมดา	19....
20. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	20....
21. ฉันคิดว่ามิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อน สำคัญกว่าการได้เป็นเจ้าของ	21....
22. ฉันเป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และอยู่ในศีลธรรม	22....
23. ฉันใช้สินค้าที่มีชื่อเสียงมานาน	23....
24. ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมอื่น	24....
แบบผู้มีความทะเยอทะยาน	
25. บางครั้งฉันก็ชอบทำตามใจตัวเองไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นในชีวิต	25....
26. ถ้ามีบางสิ่งที่ฉันต้องการ ฉันจะประหยัดและเก็บเงินเพื่อมัน	26....
27. การมีบัตรเครดิตทำให้ฉันซื้อสิ่งต่างๆ ที่โดยปกติแล้วไม่สามารถใช้เงินสดซื้อได้	27....
28. ทุกวันนี้ฉันทำงานเพื่อเงินเท่านั้น	28....
29. ฉันเป็นคนที่ถูกโน้มน้าวชักจูงได้ง่าย เมื่อมีผู้อื่น	29....

ลักษณะรูปแบบวิถีชีวิต	คะแนน
มาชักชวน	
30. ฉันชอบทำกิจกรรมในเวลาว่างที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และกำลังเป็นที่นิยม	30....
แบบผู้ลงมือปฏิบัติ	
31. ฉันมีความสุขกับชีวิตที่แสนธรรมดาตามที่ เป็นอยู่	31....
32. ฉันชอบทำสิ่งของใช้เองมากกว่าจะซื้อเอง	32....
33. ฉันใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมสิ่งของทำงาน บ้านเลี้ยงเด็ก เป็นต้น	33....
34. ฉันมักออกกำลังกาย เมื่อมีเวลาว่าง	34....
35. ฉันเลือกพรรคการเมืองที่มีผลงานในอดีต มากกว่าพรรคการเมืองใหม่	35....
36. ฉันทำงานที่ใช้ประสบการณ์ ทักษะเฉพาะตัว และใช้กำลัง	36....

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ	ธนัญญา ช่างมณีโชติ
เกิดวันที่	12 สิงหาคม 2526
สถานที่เกิด	หลักสี่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. (ศึกษาศาสตร์-พลศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักกีฬาฮอกกี้ทีมชาติไทย ชุดเอเชียนเกมส์ ปี พ.ศ. 2553
ผลงานดีเด่น	โล่ตราเกียรติยศชั้นหนึ่ง ประเภทฮอกกี้ เสื้อสามารถ ประเภทฮอกกี้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ตัดสินกีฬาฮอกกี้ระดับชาติ เกรด 1 ผู้ตัดสินในการแข่งขันกีฬาฮอกกี้ ปี พ.ศ. 2553 ได้แก่ การ แข่งขันฮอกกี้ เอเชียคัพ เซาท์อีสต์เอเชียคัพ อินดอร์เอเซีย คัพ ฮอกกี้ชิงแชมป์ประเทศไทย และกีฬาเยาวชนแห่งชาติ รองชนะเลิศอันดับสอง ในการแข่งขันฮอกกี้รอบคัดเลือก เอเชียนเกมส์ ปี พ.ศ. 2553 รองชนะเลิศอันดับหนึ่ง ในการแข่งขันอินดอร์ฮอกกี้หญิง ชิงแชมป์เอเชีย ปี พ.ศ. 2553 ชนะเลิศอันดับหนึ่ง ในการแข่งขันฮอกกี้ชิงแชมป์ประเทศ ไทย ปี พ.ศ. 2553 นักกีฬาฮอกกี้ทีมชาติไทย ชุดเอเชียนเกมส์ ณ เมือง กวางโจว ประเทศจีน ปี พ.ศ. 2553 ผู้นำกิจกรรมนันทนาการ “สิทธิเด็ก” ขององค์กรศุภนิมิต